Iubire la Berlin

ANNE WIAZEMSKY

Nemira Damen Tango

Anne Wiazemsky
Iubire la Berlin

Traducere din limba franceză
Diana Moraraşu
NEMIRA

Prinţesa ANNE WIAZEMSKY s-a născut la 14 mai 1947 la Berlin. Mama sa este Claire Mauriac, fiica scriitorului Franţois Mauriac, iar tatăl ei este prinţul Ivan Wiazemsky, conte Levachov, o veche familie nobiliară rusă.

Anne a fost actriţă, realizatoare de filme documentare şi romancieră. La doar optsprezece ani a jucat în filmul lui Robert Bresson Au hasard Balthazar (1966). Fiind căsătorită cu Jean-Luc Godard, între 1967 şi 1979, a jucat şi în La Chinoise (1967) şi Weekend (1967). A semnat peste cincisprezece volume, romanul Canines fiind recompensat cu Premiul Goncourt des lyceens în 1993, în timp ce Hymnes a l'amour a primit Premiul Maurice Genevoix în 1996, iar Une poignee de gens a fost laureat în 1998 cu Grand Prix du roman de l'Academie francaise.

Coperta colecţiei:
Dana MOROIU,
Corneliu ALEXANDRESCU
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale
A României WIAZEMSKY, ANNE
Iubire la Berlin/Anne Wiazemsky;
Trad: Diana Morăraşu.

Bucureşti: Nemira Publishing House,2010
ISBN 978-606-8134-90-1
I. Morăraşu, Diana (trad.)
821.133.1-31135.1
Anne Wiazemsky
MON ENFANT DE BERLIN

Redactor: Dana IONESCU
Tehnoredactor: Stelian BIGAN
Tiparul executat de Graficprint Industries

În memoria lui Claire,
a lui Wia şi a prietenilor lor
din Kurfurstendamm 96.

În septembrie 1944, Claire, infirmieră la Crucea Roşie Franceză, se află tot la Beziers cu divizia ei. Are douăzeci şi şapte de ani, este o tânără foarte frumoasă, cu ochi mari, întunecaţi, cu pometi înalţi, slavi. Dacă i se face un compliment, se preface că nu-l bagă în seamă. Nu are vreme să se contemple în oglindă, poate doar în treacăt şi întotdeauna cu neîncredere. De când a intrat în Crucea Roşie, acum un an şi jumătate, îşi doreşte să nu mai existe decât prin muncă. Şefii îi admiră curajul minţii şi al trupului, ardoarea. Camarazii, mulţi dintre ei născuţi în medii sociale diferite de al ei,

au uitat că e fiica unui scriitor celebru, François Mauriac, şi o consideră una de-ai lor, nimic mai mult. Asta o face fericită. Îi place ceea ce face, nevoia de a trăi de pe o zi pe alta. Când transportă răniţii către spitalele supraaglomerate, la volanul ambulanţei, simte că trăieşte pentru prima oară în tânăra ei viaţă. O viaţă fără trecut, fără viitor. O viaţă în prezent.

Din camera ei, priveşte acoperişurile din Beziers, lumina aurie a după-amiezii pe sfârşite, care joacă pe ţigle. Bat clopotele. Pe masa mare care îi slujeşte drept birou, preţioasa ei staţie TSF şi un buchet de trandafiri de grădină. Lângă vază, caietul în care, când poate, îşi povesteşte zilele: jurnalul. În jurul lui, numeroase fotografii ale părinţilor ei, ale fraţilor şi ale surorii sale, cu bebeluşul ei. O alta, ceva mai departe, înfăţişează un tânăr în uniformă de soldat care se străduieşte să zâmbească. Câteodată, o contemplă cu tandreţe, îndrăgostită, dar în ultima vreme o evită din ce în ce mai des.

Azi este atentă la ceea ce simte, un confort fizic datorat aerului proaspăt şi unei mese copioase, din roşii, ouă şi prune, găsite la o fermă părăsită. În curând vor exista şi alte mese, în curând nu va mai flămânzi. Oare războiul nu e pe sfârşite, deşi luptele continuă?

În această situaţie, nu poate să nu se întrebe: ar trebui să se întoarcă la familie, aşa cum îi cer ai ei, sau să nu-i asculte şi să se alăture armatei? Cei mai mulţi dintre colegi au făcut deja o alegere, fie într-un sens, fie în celălalt.

Claire îşi aprinde o ţigară. A inspira fumul, a-l sufla pe nas – iată o plăcere de care nu se mai satură. Chiar şi în clipele cele mai urâte, a fuma o ţigară – nu contează de care – o ajută să înfrunte cotidianul, să găsească în ea detaşarea necesară. Un tânăr locotenent pe care tocmai l-a cunoscut i-a oferit un cartuş întreg, pe care-l avea de la armata americană. În schimb, ea trebuia să îi arate ţinutul. Dar nu au stabilit o întâlnire, căci soldatul poate primi oricând ordin de convocare.

Priveşte din nou pe fereastră acoperişurile din Beziers. A îndrăgit din prima clipă oraşul, iar faptul că va trebui să-l părăsească în curând îi provoacă o adevărată amărăciune.

Îşi ia caietul, începe să-l răsfoiască şi se întinde în pat, ca şi cum rememorarea trecutului ar putea-o ajuta să-şi hotărască viitorul.

Trece repede peste paginile începuturilor ei, la Caen, apoi zăboveşte asupra celor în care vorbeşte despre Patrice, prizonier în Germania, şi cu care corespondează de la începutul războiului. „Logodnicul meu”, rosteşte ea cu jumătate de glas, „logodnicul meu...” Ridică privirea către portretul lui de lângă glastra cu flori şi îl contemplă cu atenție. I se pare că nu îşi mai aminteşte exact felul lui de a se mişca, timbrul vocii.

La data de 19 decembrie 1943, în timpul unei scurte treceri prin Paris, a notat:

„Zi petrecută la părinții lui Patrice, cu toate că venisem doar pentru masă. Este extraordinar cât de mult iubesc această familie! Chiar am impresia că sunt într-adevăr una de-a lor. Frații lui seamănă foarte bine cu el. Am vorbit, fireşte, despre Patrice. Ce mult îl iubesc, ce mult se revarsă asupra mea iubirea lor! În ochii lor, eu sunt cea pe care Patrice o iubeşte şi sunt sfântă. Şi, pe deasupra, li se pare că sunt tare drăguță.

Cât m-am schimbat de anul trecut! Eram tare nefericită acum un an. Patrice nu însemna nimic sau aproape nimic pentru mine, în timp ce azi ocupă un loc din ce în ce mai însemnat pe zi ce trece. Mă gândeam la el iritată şi aproape că-mi era teamă să nu-l văd venind. Acum număr zilele, aş vrea să-l văd, să-l ating, să-i vorbesc, să-i mulțumesc că mă iubeşte atât de mult, că m-a învățat să-l iubesc, să-l aştept cu atâta bucurie, cu atâta nerăbdare.

Acum un an picam la examenul de intrare în Crucea Roşie. Eram tristă pentru că mă îndoiam de mine. Astăzi ştiu că sunt capabilă. Aşa se face că, la acest sfârşit de an, sunt mulțumită de drumul parcurs. Mi se pare că oraşul Caen mi-a făcut un bine imens. Sunt mai puțin egoistă şi, ce-i mai important, ştiu să apreciez mai bine adevărata fericire. Sunt mai puțin blazată. Mă iubesc mai puțin pentru mine însămi şi mai mult pentru Patrice. Îl aştept. Simt o plăcere copleşitoare când îmi închipui apartamentul nostru şi viața alături de el.”

În paginile următoare, Claire a copiat cu minuțiozitate scrisorile pe care i le-a trimis lui Patrice. Îi povestea frânturi din viața ei de fiecare zi, dar cel mai mult îi plăcea să viseze la viața pe care o vor duce într-o lume paşnică. Sentimentalismul ăsta, necontenita

afirmare a propriei ei iubiri o enervează dintr-odată. „Ce copilării!” se gândeşte Claire. Şi, imediat după aceea: „Cât am putut să mă implic!” Uită că misivele ei erau un răspuns la cele de la Patrice, care stăteau ordonate frumos în valiză şi pe care le reciteşte rar. „Nu am timp”, spune tare, de parcă ar fi întrebat-o cineva de ce. Nu i-a scris de zile bune şi o umbră de remuşcare îi strică plăcerea unui ultim fum. Trece repede peste aceste pagini supărătoare şi îşi aprinde o altă ţigară de la chiştocul celei deja fumate. Preferă să revadă poveşti mai măgulitoare care, se gândeşte ea, reflectă mai mult din tânăra femeie care a devenit datorită războiului. Ca de obicei, e vorba despre o scrisoare pe care a copiat-o din nou înainte de a o transmite prin unul dintre camarazii ei plecaţi în permisie. De astă dată, scrisoarea e adresată familiei ei, în bulevardul Théophile Gautier nr. 38, Paris XVI.

„21 august 1944

Scumpii mei părinţi, abia ce încep să conştientizez că mă aflu într-o ţară liberă şi pot scrie ce vreau. Mă gândesc teribil de mult la voi. Alaltăieri seară, când posturile TSF urlau eliberarea Parisului, m-a podidit plânsul, mă simţeam atât de tristă că nu eram şi eu acolo! În clipa aia aş fi dat tot ce-am trăit în ultimele luni la CRF[1] pentru câteva ore la Paris.

Pesemne că voi aţi văzut lucruri formidabile şi mai că mi-e ruşine să vă povestesc puţinul pe care-l fac eu.

Zile la rând convoaiele germane au trecut pe la Beziers. Noi ne-am continuat misiunile pe străzile ticsite. Aşezată la volanul maşinii, mă uitam întrebător la cer. Nu de puţine ori am fost prinsă în convoaie enorme. Ne era peste poate să ieşim, în afara momentelor când deasupra noastră apăreau avioanele, căci atunci coloana se oprea la marginea drumului. De multe ori Aliaţii deschideau focul, dar niciodată asupra noastră. Înţelegeam ce se întâmpla după feţele nemţilor şi după maşinile lor în flăcări.

Duminica trecută, schimb de focuri în oraş. De la ora cinci la nouă seara tancurile au traversat oraşul mitraliind: cincisprezece morţi, cincizeci de răniţi. Închipuiţi-v-o pe mica voastră Claire

---

[1] Abreviere de la „Crucea Roşie Franceză” (n. Tr.).

împreună cu prietena ei Martine şi cu un agent chinuindu-se o jumătate de oră să ajungă la ambulanţă. Cea mai periculoasă era traversarea marilor bulevarde. Nici nu făceam un pas, că trebuia să ne lipim de vreun zid din cauza unei rafale de mitralieră. Am sfârşit prin a păşi precaut în mijlocul străzii, arătându-ne ecusoanele şi ridicând mâinile. De multe ori puştile aţintite asupra noastră s-au plecat. Mai bine de patru ore am străbătut străzile din Beziers pentru a ridica răniţii. Gloanţele şuierau în jurul nostru, era îngrozitor. Germanii nu au tras niciodată direct în noi. M-am aşezat la un moment dat între două tancuri şi un soldat german mi-a făcut semn să-mi pun o cască. Nu mi-a fost frică şi, dacă nu ar fi fost morţii şi răniţii, aş fi fost bucuroasă din cale-afară. De n-am fi fost eu şi Martine, un bărbat ar fi murit din cauza hemoragiei. Ştie şi el asta şi ne mulţumeşte ori de câte ori ne ducem la spital. Ceea ce îţi face plăcere şi e o consolare pentru multe alte.

Următoarele două zile le-am petrecut din morgă-n morgă. Am văzut răni cumplite, o copilă moartă, de care mama ei nu voia să se desprindă. Un tânăr din FFI[2], cu gura plină de viermi şi atâtea altele. Am căutat zece sicrie pentru zece morţi.

Apoi au sosit cei din FFI. Nu foarte frumoşi, nu foarte entuziaşti. O zi întreagă au tras de pe acoperişuri şi din străzi în miliţieni mai mult sau mai puţin închipuiţi. Timp în care eu transportam răniţii unui mic bombardament aerian. Avioanele roiau deasupra şi mitraliau în toate părţile. Nu am avut timp să mă gândesc că aş putea muri.

Ieri am fost chemaţi de urgenţă să căutăm răniţii din Rezistenţă la Saint-Ponce. Eram cu atât mai bucuroasă, cu cât auzisem că luptele erau încă în toi. Am ajuns într-o zonă absolut liniştită, aflată după mai multe zile de război. Nemţii jefuiseră oraşul, nemailăsând nimic, şi se pregăteau să-i dea foc, când şi-au dat seama că au treizeci de răniţi printre ei. Am început să le acord primele îngrijiri şi, când au văzut că vor fi trataţi cum se cuvine, ne-au spus: «Ne

---

[2] Abreviere de la Les Forces franţaises de l'interieur, denumire generică dată în 1944 ansamblului de grupări militare ale Rezistenţei Franceze, care s-au constituit în Franţa în timpul ocupaţiei germane (n. Tr.).

vom face datoria aşa cum şi voi v-o faceţi pe-a voastră.» Şi au plecat. Răniţii din Rezistenţă fuseseră deja evacuaţi, iar noi am adus la Beziers nemţii răniţi grav. Am rămas o oră cu ei la spital. Se chinuiau atât de tare, că mi se strângea inima. Aş fi vrut să îi urăsc, dar nu simţeam decât o milă imensă şi aş fi vrut să îi pot încuraja. Unul dintre ei, un biet puştan de optsprezece ani, avea peritonită. Era pierdut şi doctorul nu a vrut să-l opereze. Mâna lui fierbinte se agăţa de a mea şi mă privea cu ochi atât de rugători, încât am început să plâng. Mă gândeam la toţi aceşti oameni care, asemenea lui, mureau departe de familiile lor. Nu sunt făcută pentru a fi infirmieră, aş fi prea nefericită.

Ora cinci. Atunci m-am dus să caut un bărbat care şi-a dat sufletul în faţa mea după tirul de duminică. Nu-mi plac morţii, dar şi mai puţin îmi place să văd familii înlăcrimate.

E greu, oraşul e plin de cei din FFI, de stele şi de steaguri. Se speră că americanii vor ajunge în curând în portul Sete. Închipuiţi-vă că vor debarca la Sete, Agde etc. Au cerut hărţile Coastei de Azur cu numai zece zile înainte de debarcare."

Claire închide caietul, cu mintea la cele citite, încercând să-şi pună ordine în gânduri. Îşi recunoaşte cu plăcere un anume curaj de a acţiona şi, mai mult, chiar o înclinaţie. „Da, sigur, inconştienţă, nu glumă", bombănea şefa de secţie. Claire, în liniştea camerei sale, îi răspunde cu naturaleţe: „îmi place pericolul."

Îşi stinge ţigara, se ridică, se duce la fereastră. Soarele apune, umbra se întinde peste acoperişuri. Pe cer, rândunelele descriu cercuri din ce în ce mai strâmte şi ciripesc parcă în semn de întâmpinare a sfârşitului zilei, a înserării. Jos, în curtea imobilului, două dintre camaradele ei ies să ia masa în oraş. Ca şi Claire, sunt după o zi de permisie şi şi-au schimbat uniforma albastră Royal Air Force cu haine care le fac să semene cu toate celelalte femei. Claire ezită să li se alăture. De fapt, nu prea are chef sau cel puţin nu încă. Va avea timp ceva mai târziu să facă turul celor două sau trei cafenele în care fetele sunt obişnuitele casei. Ziua asta fără cea mai mică alarmă i se pare deopotrivă minunată şi stranie – tăcerea oraşului. Îi va lipsi draga ei ambulanţă. Nu ştie ce va face săptămâna viitoare. Şi astfel revine la alegerea pe care trebuie să o facă în câteva

zile.

Înnoptarea aduce un val de răcoare care o face să tremure. Îşi trage un jerseu peste cămaşă, aprinde lămpile şi se contemplă mulţumită în oglinda mare, de deasupra şemineului. Chipul ei bronzat este odihnit, trăsăturile sunt destinse. Nu mai are expresia întunecată pe care o arată deseori şi care îi descumpăneşte pe apropiaţi. Îşi înfoiază pletele brune, dese, spălate chiar de dimineaţă, observă cât de neîngrijite îi sunt mâinile: mâini de muncitoare. Unde să găseşti lac de unghii şi toate cele pentru manichiură? La Paris, singura greutate ar fi fost să aleagă. Ar fi avut parte de confortul tihnit al apartamentului părinţilor ei, ar fi avut ce mânca după pofta inimii, ar fi avut la ce să se încălzească în apropierea iernii. Asemenea tuturor francezilor, a suferit cumplit de frig în timpul anilor de război. La Beziers i-a plăcut atât de mult datorită climei blânde, zilelor însorite, cerului mai mereu albastru. Dintr-odată, imaginea din oglindă îşi pierde farmecul, citeşte în ea spaima, o disperare pe care ştie că o are înlăuntru, dar pe care aproape că o uitase. Se întoarce de la oglindă şi deschide TSF-ul: se aude prima parte, allegro, a Concertului pentru clarinet al lui Mozart. Îşi aminteşte că în timpul orelor întunecate ale Ocupaţiei, tatăl ei îşi refăcea forţele ascultând Mozart. Câteodată, se întâmpla să se închidă singur în salon pentru a fi în inima muzicii. Îşi aminteşte că spunea că andante-le exprimă „nu ştiu ce reproş adresat lui Dumnezeu, jelania unui copil dezamăgit”. Deja respiră mai bine. Simte că trebuie să-şi reia lectura şi se instalează confortabil în pat, cu caietul într-o mână şi cu ţigara în alta. În continuarea scrisorii copiate adresate părinţilor ei dezvăluie pentru prima oară un secret al vieţii ei la Beziers.

„28 august 1944

Ieri, mare manifestaţie politică. Mă gândeam la Paris şi totul îmi părea mic şi urât. Totuşi, a fost o ceremonie frumoasă la zidul împuşcaţilor, unde am găsit opt cadavre. Aici, viaţa este atât de liniştită, că-ţi vine să plângi. Dar eu nu am de gând să lâncezesc. Sunt nerăbdătoare să primesc veşti de la voi, sunt nerăbdătoare să aud vorbindu-se despre tata. Cine ştie, poate voi avea curând bucuria de a-i auzi vocea la TSF.

Îmi amintesc că v-am trimis scrisori triste, aproape nişte misive de rămas-bun, într-atât de frică-mi era să nu mor. Teama asta nu era doar din cauza morților pe care-i vedeam, a bombardamentelor, ci era pricinuită mai ales de viaţa pe care am dus-o până acum. Închipuiți-vă că din ianuarie până acum divizia mea a fost locul de întâlnire a tuturor conducătorilor Rezistenţei din regiune. Până la debarcare, doi sau trei luau masa aici zilnic şi chiar dormeau la noi. Şeful nostru era agent de legătură; casa era plină de arme, iar ambulanța mea a făcut nu ştiu câte transporturi cu şefi ai Rezistenței, cu arme şi explozibili. Am umblat după partizani răniți, i-am prevenit de venirea nemților. Mărturisesc că nu aveam niciun răgaz şi mi s-a întâmplat să îmi fie frică mai ales când, de pildă, o aşteptam pe Renee, care ajungea cu o întârziere de câteva ceasuri bune. Am aşteptat-o nopți întregi! S-a întâmplat chiar ca un şef din Rezistență să ne spună: «Dacă la miezul nopții nu e aici, eu o şterg, că sigur o să apară Gestapoul.» El pleca, iar aşteptarea continua. Într-o noapte, am urcat cu unul dintre ei pe acoperiş, ca să ascundem toate revolverele sub olane, îmi amintesc că era lună plină şi mă gândeam la tot soiul de lucruri nostime.

În ziua în care m-am dus să ridic cadavrele celor împuşcați, nici nu îndrăzneam să mă mişc, atât de tare mă temeam să nu recunosc vreunul. Şi când am văzut sărmanul cadavru al unei femei care nu făcuse nimic rău, am avut o strângere de inimă înfricoşătoare, gândindu-mă la mine însămi. Nu a fost foarte frumos din partea mea, dar nu mai era nimic de făcut, mă vedeam acolo, însângerată, ca şi cum s-ar fi terminat totul.

Mi-ar fi plăcut să scriu în jurnal, dar nici nu se punea problema, era prea periculos. Gestapoul căuta în continuare o femeie pe nume Renee, dar nu a ajuns niciodată la noi. Eram mereu în alertă şi aveam un paşaport pregătit pentru Spania. Mi s-a întâmplat să plec în misiune cu revolverul şi pe cuvânt că aş fi ştiut să-l folosesc. Din fericire, eram în relații bune cu Kommandantur, care ne elibera permisele pe care le ceream pentru că ne făcusem treaba bine în timpul bombardamentelor. În plus, aveau mare încredere în Crucea Roşie Franceză. Pentru mine, asta era latura neplăcută a poveştii, căci, dacă am fi fost prinşi, am fi compromis întreaga CRF, care era

formidabilă şi de necrezut. Eram singurele maşini care nu opreau aproape niciodată. Mizam pe asta şi câştigam de fiecare dată. În rarele situații când opreau ambulanța, dădeau peste câte un partizan care făcea pe bolnavul. Închideau repede uşa fără să ne mai ceară actele şi spuneau: «Bravo! Multă muncă!»

Nu ştiu dacă ați primit scrisoarea în care încercam să vă spun că m-am dus într-o tabără clandestină.

Într-o dimineață, am plecat cu doi medici din divizie şi cu şeful FTP[3] la tabăra lor din munți.

Timp de patruzeci şi opt de ore am făcut turul taberei, ajutând la distribuirea medicamentelor, îngrijind şi ridicând bolnavii şi răniții. La sfârşitul primei zile, tocmai îmi făcusem plinul de benzină împreună cu unul dintre partizani, când am depăşit un camion mare, cu provizii. M-a pus să merg bară la bară cu el şi, ațintindu-şi mitraliera asupra şoferului, l-a obligat să ne urmeze. În seara aceea a fost banchet în tabără! Nu vă voi povesti despre masă, despre seara petrecută în jurul focurilor de tabără, despre cântece. Nici despre întoarcerea în miez de noapte, cu faruri care nu luminau, nici cum micuța voastră Claire s-a oprit exact în buza unei prăpăstii. Nici despre noaptea petrecută în ambulanță, pe brancardele pline de sânge, sub păturile murdare, care au acoperit nu mai ştiu câți morți şi răniți, nici despre somnul care m-a cuprins, în ciuda tuturor. A doua zi, la ora şapte, eram din nou la volan.

Dintr-odată, gândul îmi zboară la debarcări şi trebuie să vă spun că noi cunoşteam toate mesajele. Aşa că vă imaginați agitația care ne-a cuprins când au apărut primele. Dar nouă nu ne-a trecut atunci prin minte că anumite mesaje, precum «Comandament, drepți!» sau «Trădătorul roşeşte», erau pentru toată Franța! Aşa că, în ajunul primei debarcări, auzindu-le, am crezut că erau pentru noi! Ce noapte! Erau acolo cu toții. Unul dintre ei, care acum e căpitan, pregătea explozibilii în salon, iar o oră mai târziu punea în aplicare PLANUL VERDE, aruncând totul în aer. Noi, fetele, ascultam, şi la

---

[3] Abreviere de la Franc tireurs etpartisans, denumirea în lb. Fr. A unei mişcări din rezistența armată, înființată în Franța la sfârşitul lui 1941, sub conducerea Partidului Comunist Francez (n. Tr.).

fiecare explozie ne spuneam: «încă nu l-au prins.» Ce dezamăgire când nu am mai auzit nimic, iar a doua zi am aflat că au debarcat la Caen!”

Înfruntând frigul,
Înfruntând foamea
Înfruntând câinii,
Mereu neînfricați,
Sunt partizanii,
Sunt cei din Rezistență,
Sunt partizanii,
Floarea neamului...

Claire fredonează ce a auzit în tabără, în timpul minunatei mese improvizate în jurul focului. Nu e prea sigură nici de cuvinte, nici de melodie, dar cântecul o emoționează nespus şi de o face să se simtă mândră tare. Trebuie să găsească pe cineva în stare să îi spună textul exact, ca să-l transcrie în jurnal. Reciteşte pentru ultima oară ce a notat.

„Sâmbătă, 2 septembrie 1944

Bună ziua, iubiții mei părinți. Abia aştept să primesc veşti despre voi. Nu îmi voi găsi liniştea până ce nu voi primi o scrisoare din care să aflu că sunteți bine cu toții. Cât despre mine, eu sunt în regulă. Muncesc mult şi misiunile astea îmi par cumplit de insipide.

Pe aici, nimic nou. Plouă. Din fericire, căci mai bine de o săptămână a fost o căldură înăbuşitoare.

Ieri eram cufundată într-un somn profund, când a trebuit să mă trezesc şi să merg să aduc doi bărbați răniți de un glonț de revolver. Închipuiți-vă că un tânăr, de la FFI, fireşte, îi arată revolverul unui agent, spunându-i: «Imposibil să ai unul frumos ca al meu!» Agentul îi răspunde: «Uşurel! întoarce arma, nu-i niciun pericol», zice celălalt şi scoate încărcătorul, îşi lipeşte țeava de abdomen şi trage.

Pe țeavă era un glonț care l-a străpuns dintr-o parte în alta şi s-a oprit în ficatul altuia, aflat în spatele lui. Nu ştiu dacă a fost din cauză că m-am trezit brusc sau din pricina sângelui, a vomei, a chipurilor mutilate, dar mi s-a făcut rău dintr-odată şi a trebuit să ies din sala de operație.

Tocmai am aflat că au murit amândoi. Au fost nu ştiu câte accidente cu armele de foc. Nu înţeleg de ce nu sunt dezarmaţi toţi puştii ăştia. Sunt atât de încântaţi de ei, încât se distrează tot timpul cu jucăriile lor.

Să nu cumva să povestiţi tuturor ce am făcut cu ambulanţele noastre pentru partizani. Nu uitaţi că lucrăm sub drapelul CRF şi nu aveam dreptul să facem ceea ce am făcut. Ard de nerăbdare să lucrez pe faţă pentru armată. Nu am stofă de spion."

La TSF, Concertul pentru clarinet e pe sfârşite. Pentru că l-a ascultat atât de des, ştie că a ajuns la a treia mişcare, rondoul. Se gândeşte că doi dintre cei mai dragi prieteni ai ei – „pretendenţii", cum i-a poreclit familia – luptă în continuare undeva prin Germania şi nu au mai dat niciun semn de viaţă de mult. Fără să fi vorbit între ei, amândoi îi spuneau „Clarinette". Unde or fi acum? Oare mai sunt în viaţă?

Cioc-cioc încetişor de două ori şi uşa se deschide. Se iţeşte un cap cu păr blond şi ciufulit. Ochi de un albastru-deschis, un năsuc obraznic, un zâmbet irezistibil: e Martine, coechipiera ei preferată, a cărei bună-dispoziţie permanentă a ajutat-o adesea.

— Cobor în bucătărie să pregătesc o gustare. Vii cu mine? După aceea mergem să vedem dacă ceilalţi sunt la cafenea.

— Vin în cinci minute.

Uşa se închide încet, iar tocurile ei înalte, din plută, fac un zgomot sec pe duşumeaua din hol. Claire lasă caietul, ia un blocnotes, un stilou şi începe să scrie:

„Beziers, 21 septembrie

Dragii mei părinţi, dacă războiul s-a încheiat cu adevărat peste tot, voi fi în curând alături de voi, dar, dacă mai continuă, mă voi duce pe front. Îmi doresc din răsputeri să se termine, ca să vă revăd, ca să se isprăvească odată cu toate rănile. Dar, dacă totuşi nu se sfârşeşte, mă voi duce de bunăvoie."

Le-a spus esenţialul, dar crede că i-a anunţat prea brutal şi că ar fi mai potrivit să dea dovadă de ceva mai mult tact, de mai mult respect pentru şocul prin care vor trece când îi vor citi scrisoarea. Să înceapă prin a le povesti despre ziua de permisie? Să ceară veşti despre ei toţi? Nu-i greu, va reface misiva deseară, când se va

întoarce. Deocamdată, se simte eliberată de o povară enormă şi o încearcă nevoia imperioasă de a-i spune lui Martine, poate şi celorlalte fete, ce hotărâre a luat...

Jurnalul lui Claire:

„Luni, 9 octombrie 1944, miezul nopţii

Poimâine voi pleca din Beziers. Nu vă pot spune cât sunt de bucuroasă sau ce tristeţe mă încearcă. Iată că se încheie un alt capitol din viaţa mea. Nouă luni! O viaţă-ntreagă şi ce viaţă! Am fost fericită aici şi îmi pare rău aproape după tot. Simt că aş plânge în hohote, dacă n-aş pleca pentru a-mi revedea familia şi pentru a mă alătura armatei. În ciuda bucuriei, sunt abătută, cumplit de abătută. Beziers este, cred, cea mai frumoasă pagină din viaţa mea. Aici am trăit intens, din plin."

Priveşte pierdută un inel modest, din cositor, împodobit cu un ametist fals, un inel de puştoaică, pe care tocmai i-l oferise tânărul locotenent cunoscut în septembrie. În noaptea aceasta, el îi ocupă toate gândurile.

„îmi este atât de greu să-l las singur, atât de singur... Durerea lui mă tulbură, iar astă-seară nici măcar nu m-am mai bucurat că îmi voi revedea părinţii, şi totuşi... Dacă nu l-aş fi părăsit, nu aş fi fost atât de tristă, dar aşa ştiu că el e nefericit, iar eu nu pot fi fericită. Nu îl voi uita niciodată. A fost îngerul meu păzitor. M-a iubit cu adevărat şi îi sunt recunoscătoare pentru tot ceea ce mi-a dăruit. Nu îi voi uita niciodată chipul, ochii. Asta-i viaţa, nu are rost să plângi şi măcar amintirile rămân. Ce prostie, să te ataşezi într-atât! Cât m-a mai schimbat viaţa! Eram puştoaică, acum sunt femeie."

Claire se ridică şi îşi trage pe ea paltonul din blană. În şemineu au ars ultimii buşteni, iar cei câţiva cărbuni rămaşi nu mai au ce să încălzească. Suflă peste degetele amorţite, le freacă unele de altele. Afară toarnă cu găleata. O ploaie deasă, care ţine de două zile şi o face să uite că se află în sudul Franţei. Rândurile pe care tocmai le-a scris o stingheresc. Ce-a apucat-o să vorbească despre acest bărbat, cu toate că îşi jurase să îi treacă sub tăcere existenţa? încă din clipa în care s-au cunoscut i-a mărturisit că era logodită, că se pregătea să părăsească Beziers. Dar a pus în practică şi ce a învăţat-o războiul: trăieşte-ţi clipa. Nu şi-a imaginat că întâlnirea aceea îi va aduce şi

altceva decât o trecătoare stare de bine. Se credea puternică, înarmată împotriva durerii, împotriva a ceea ce numea cu dispreț „frământările sufletului”.

Pentru a-şi abate gândul, Claire priveşte fotografiile familiei. Într-una, Luce, sora ei, vizibil însărcinată, se joacă pe covor cu fiica ei în vârstă de doi ani. Iată-i de o parte şi de alta a surorii ei pe frații lor, Claude, cel mare, şi Jean, mezinul, zâmbind în obiectiv. Amândoi fumează, afişând o mină care emană virilitate. Scena se petrece în salonul părinților lor, din bulevardul Théophile Gautier. Claire presupune că tocmai au luat masa, că sunt la cafea, în sfârşit, la erzaț. Oare au mâncat suficient? Ea, la Beziers, nu mănâncă după pofta inimii, în unele zile hrana e o adevărată obsesie. Asemenea multor francezi, a crezut şi ea cu naivitate că victoria va rezolva problemele cu aprovizionarea. La vreme de război, viața e atât de grea, aşa de periculoasă, că nu a prea avut timp să se gândească la asta. Ia din nou caietul.

„Mama mi-a scris că toți sunt disperați că m-am înrolat în armată. Nu ştiu dacă nu cumva era datoria mea să rămân alături de ei. Cu toate astea, ştiu că voi pleca. Ei vor fi nefericiți, iar eu voi suferi. Poți fi întru totul fericit? întotdeauna suferă cineva.

Claude a plecat cu avionul în Normandia, trimis cu diverse treburi de către De Gaulle. Tata a redevenit tăticul care era înainte de război. Oare de ce îmi iubesc atât de mult familia? Sunt mândră de ea. Câteodată, mă tem ca nu cumva destinul să se răzbune pentru toată fericirea pe care mi-o dăruieşte, pentru viața luminoasă, lipsită de griji, pe care am avut-o până acum. Mă gândesc şi la bărbații care au murit, la cei care vor fi împuşcați, la prizonieri.

Despre Patrice nu vorbesc, nu pot să mă gândesc la el. Şi el suferă. Nici măcar nu am făcut ceea ce aş fi putut să fac pentru el. La fel ca acum doi ani, întoarcerea lui mă sperie. Nu pot să mă gândesc la asta, ne despart atâtea lucruri. Bietul Patrice! Pe de altă parte, de ce nu s-a întors? E vina lui.

Sunt obosită, sunt înghețată. Ce stranie şi tristă e viața!”

„Marți, 10 octombrie, miezul nopții

Asta e, nu-l voi mai revedea. Pentru prima dată în viața mea, am avut în față un bărbat care plânge, într-atât de mare-i era durerea.

Un bărbat care plânge e tulburător. N-aş fi crezut că poate fi atât de frumos. După-amiază am fost împreună pe plajă. Marea era frumoasă şi noi eram trişti.

Mâine, la ora şase, plecarea! Adio, Beziers!”

Claire închide caietul, îl pune în valiza unde sunt toate hainele şi cărţile pe care nu a avut niciodată vreme să le citească. Mâine va călători în uniformă, având prinsă la reverul tunicii cruciuliţa de Lorena. O cruce de Lorena, mică, pe care generalul De Gaulle le-a dăruit-o celor patru copii ai lui Franţois Mauriac şi de care este foarte mândră. Claire îşi doreşte ca lumea să recunoască în ea o infirmieră a Crucii Roşii, o luptătoare. Lasă pe pereţi harta Franţei, a Italiei şi a Rusiei, în care, de cum a ajuns aici, a înfipt piuneze, pentru a urmări mai uşor înaintarea armatelor aliate.

La TSF se difuzează Concertul pentru mandolină al lui Vivaldi. Claire simte că durerea păleşte. Ce a scris este adevărat. Lacrimile lui au impresionat-o. I se pare că, de n-ar fi fost ele, ea ar fi fost mai indiferentă. Adună pozele, le aşază în geantă. Fotografia lui Patrice o indispune. Ce ar face, dacă l-ar părăsi? Ar fi în stare să plângă, să se lase pradă durerii în faţa ei, să-şi arate vulnerabilitatea? Crede că ar fi aşa cum e în orice situaţie, curajos şi demn. Pentru o clipă, l-a invidiat că a luat-o înaintea chemării la arme, că a făcut tot războiul ca prizonier în Germania. Brusc, îşi aminteşte că la început i s-a părut cam insipid, cam plictisitor. Dar s-a oferit voluntar ca să conducă un batalion disciplinar, iar ea l-a privit cu alţi ochi: cât curaj! Şi faptul că viteazul era îndrăgostit lulea de ea a flatat-o, a sedus-o. În preajma lui, ea se înălţa, el o va ajuta să crească, să nu mai fie „încântătoarea micuţă a lui Mauriac”. Astăzi, după patru ani de război, o înduioşează fragilitatea unui alt bărbat… Patrice nu ştie că ea nu mai e tânăra pe care a cunoscut-o. „Eram puştoaică, acum sunt femeie”, îşi spune iar şi iar. Şi el, el ce a devenit? În scrisorile lui nu se desluşeşte nici cea mai mică schimbare.

Gândurile i se opresc dintr-odată şi o spaimă animalică o ţintuieşte locului. Simte că o va copleşi o migrenă, îi recunoaşte semnele. Migrenele, vechile inamice… Aproape că au dispărut în timpul verii, la începutul lui septembrie au reapărut, iniţial la intervale mai mari, apoi tot mai mici. Deseori după migrene

urmează crize cumplite de ficat, care o țin la pat, în întuneric, aproape douăzeci şi patru de ore, alteori patruzeci şi opt. Ştie că nici călătoria cu trenul de a doua zi nu se va desfăşura mai bine decât în timpul războiului, că vor exista întârzieri, opriri neprevăzute, prea mulți oameni pe prea puține locuri. Cum să ajungă la Paris, dacă după migrena care se instalează acum va urma o criză de ficat?

Claire nu poate lua trenul în dimineața următoare. Rămâne două zile la pat, doborâtă de durere. Colegele ei fac cu rândul şi îi aduc ceai cald, căci e tot ce poate înghiți. Au învățat să tacă: cel mai mic zgomot îi face capul țăndări. În restul timpului, fetele sunt într-un du-te-vino între închisoare şi spital, pentru a transfera deținuții cel mai grav bolnavi. Se tem să nu izbucnească o epidemie de febră tifoidă.

Doar cățeaua, Freddy, mascota secției, poate să rămână în camera ei. Culcată la un metru de pat, cu botul pe labe, o veghează pe cea care a luat-o, când era flămândă şi plină de răni, în timpul primelor bombardamente ale Aliaților. Ochii ei umezi, plini de iubire, nu se desprind de Claire care geme fără nicio reținere în fața ei.

O maşină care are misiunea de a aduce medicamente şi materiale chirurgicale de la Paris a fost de acord s-o ducă pe Claire la părinții ei. Încă slăbită, ea a lăsat volanul în seama coechipierei şi, întinsă în spate, priveşte peisajele care se perindă unul după altul. Nu se aştepta să străbată ținuturi atât de devastate, unde totul e o ruină, cu atâtea drumuri desfundate şi suferind toate urmările bombardamentelor şi ale incendiilor. Chipurile pe care le zăreşte în treacăt sunt la fel de chinuite de frică şi foame. Din cauza ploii şi a cerului întunecat, care a coborât aproape, țara pare şi mai pustiită. „Biata Franță!”, murmură Claire, cu inima strânsă. Tovarăşa ei din față e tăcută, căci e greu să se concentreze la drum. Dar se va descurca, e obişnuită. Claire bănuieşte că pe amândouă le încearcă aceeaşi durere.

Cu cât se îndepărtează Beziers, cu atât mai neispititor devine Parisul pe care îşi dorea atât să îl revadă. Ce o să facă în sânul familiei? O să fie bună de ceva? Nu se vedea reluându-şi cursurile de stenodactilografie pe care le urma înainte de a se înrola în Crucea

Roşie. Direcţiunea încă n-a răspuns cererii ei de transfer pe lângă armată, în estul Franţei, unde războiul continuă. Nu se teme de un refuz, nu, Crucea Roşie are nevoie de efective. Îşi doreşte doar ca răspunsul să vină mai repede, să nu aibă vreme să se lase acaparată de rutina familială, de confortul şi desfătările Parisului. Prietena ei Martine îi mărturiseşte că simte la fel. Şi-a regăsit logodnicul rănit în timpul eliberării capitalei. Acum îl îngrijeşte în casa viitorilor socri, dar de îndată ce va putea se va alătura batalionului ei. Martine vrea să fie pe aceeaşi treaptă cu el, să înfrunte aceleaşi pericole, să treacă prin aceleaşi lipsuri, să lupte pentru o lume liberă. Claire îşi invidiază prietena fiindcă ştie de fiecare dată cum să-şi orânduiască viaţa, fiindcă discerne atât de uşor între alegerile bune şi cele proaste şi fiindcă-l iubeşte pentru totdeauna pe primul băiat care a sărutat-o.

Se uită cu indiferenţă la inelul de fetiţă strecurat pe un deget, apoi îl scoate şi îl vâră în buzunarul tunicii. În timpul violentei crize de ficat care a ţinut-o închisă în cameră a uitat de tânărul care a plâns în faţa ei. El face parte din episodul „Beziers” din viaţa ei, episod care s-a terminat. Întinsă în maşină, în spate, nu ştie ce va cuprinde noul capitol. În dorinţa ei de a se alătura armatei e prezentă şi teama de întoarcerea lui Patrice. Îşi doreşte să nu-l aştepte, să părăsească Parisul înainte ca el să se prezinte în faţa ei, cu dragostea lui şi cu cererea în căsătorie. Să câştige timp, să fie mai sigură de sentimentele ei.

Când maşina a intrat în Paris, după câteva ocoluri, ploaia a încetat. Noaptea s-a lăsat de mult, în spatele obloanelor trase sunt puţine lumini şi nu toate felinarele sunt aprinse. Pe străzile pustii abia dacă trec câteva maşini. Piaţa Concorde, cele două tinere scot un strigăt de bucurie: este prima dată când nu mai văd panourile de semnalizare, cu litere gotice, ale nemţilor. Au văzut, fireşte, fotografii şi reportaje în ziare, li s-a povestit, ştiau, dar nu era adevărat. Claire se ridică pe bancheta din spate. Profitând de roşul de la semafor, îşi strânge coechipiera de după umeri. Aceasta se întoarce, arătând un chip istovit, dar şi o expresie triumfătoare. Dându-şi tonul una alteia, fetele cântă în gura mare *Cântecul partizanilor*.

Prietene, nu auzi zborul negru al corbilor deasupra plaiurilor noastre,
Prietene, nu auzi țipătul surd al unei țări înlănțuite?

Jurnalul lui Claire:
„Duminică, 22 octombrie 1944
Iată-mă la Paris de unsprezece zile deja! Mărturisesc că până acum n-am fost fericită niciodată. Nu am nicio bucurie. Niciuna.
Zilele trecute am aflat despre moartea lui Jock. Nu pot spune cât de mult m-a întristat. Ştiam că nu-l voi mai revedea, şi totuşi încă speram. A fost ucis în Italia, în regiunea Cassino, cred. Era într-un jeep şi a fost decapitat. Bietul Jock, toată lumea îl iubea. Vorbind liniştiți despre moartea lui, ceilalți nu îşi dădeau seama ce însemna ea pentru mine. Acum sunt sigură că nu voi mai da de el pe front, că nu îl voi mai întâlni pe stradă, că nu voi mai primi nicio scrisoare de la el şi sunt la fel de abătută ca în prima zi. Jock este singura ființă pe care am iubit-o. Seara trecută, când eram la Lido, mi-a venit să plâng. Toți oamenii ăia care dansau îmi frângeau inima. Îl vedeam pe Jock în sicriu. Mi-l imaginam aşa cum i-am văzut pe atâția alții şi mi se părea cumplit. E adevărat, a fost cât pe ce să izbucnesc în plâns.
De când sunt la Paris am revăzut o mulțime de vechi prieteni, dar tuturor îmi venea să le spun: «Nu pe voi aş fi vrut să vă văd, ci pe Jock.»
Nu mă mai gândesc deloc la iubitul meu de la Beziers. Dintotdeauna am ştiut că nu-l iubesc.
Adio, Jock."
Claire îşi aude numele răsunând în apartament, împreună cu diverse exclamații şi râsete: sora ei Luce, care a născut a doua fetiță, a venit să le prezinte părinților bebeluşul. Claire nu are chef să se repeadă la ei. Se va duce, fireşte, trebuie, dar ceva mai târziu. De când s-a întors, îi este greu să-şi găsească locul în familie, în grupul încă risipit al prietenilor ei. De altminteri, sunt cu toții foarte ocupați şi de aceea indiferenți la ce a trăit ea cât a fost la Crucea Roşie. Este mai ales cazul tatălui şi al fraților ei. Participarea ei la Rezistență, aşa insignifiantă cum a fost, nu a trezit admirația pe care

şi-o dorea şi de care avea atâta nevoie. Oare viaţa lor de bărbaţi nu a fost întotdeauna mai importantă? La început, toţi au vrut să o convingă că locul ei, adevăratul ei loc de femeie este alături de părinţi. Le-a ţinut piept. După aceea n-au mai vorbit despre asta. Acum Claire aşteaptă să primească ordinul de convocare. Ştie de pe acum că peste câteva săptămâni, poate chiar zile, va pleca împreună cu Martine, la volanul unei ambulanţe, la Belfort, unde războiul continuă. E pregătită, şi-a curăţat uniforma care o aşteaptă ca nouă în dulap, cu aceeaşi cruce de Lorena prinsă la rever.

Când se imaginează din nou la drum, în ceaţă, în frig şi în noapte are sentimentul că există. Dar o străpunge o durere fulgerătoare. Nu îl va mai revedea pe Jock. L-a întâlnit în 1938, în timpul vacanţei de la Montgenevre, lângă Briançon, unde tânărul îşi făcea serviciul militar. Avea obiceiul să o strige pe numele „Clarinette”. Celălalt, Andre, este viu şi luptă pe Frontul de Est. Îşi doreşte din toată inima să îl găsească, să-i spună cât de mult s-a temut pentru el, să-l strângă în braţe, să-i ceară iertare că nu a înţeles că era un erou, unul adevărat.

Nu va uita niciodată ziua aceea de octombrie 1943, când îl aştepta în gara Lyon. L-a văzut coborând din tren. I-a fugit în întâmpinare, dar un „nu” mut din privirea lui a oprit-o brusc. O secundă mai târziu, l-au încercuit patru bărbaţi de la Gestapo, l-au încătuşat şi l-au împins cu brutalitate în faţa lor. Nu a opus nicio rezistenţă, iar ochii lui au rămas cu încăpăţânare plecaţi când grupul a trecut prin dreptul ei. La început stupefiată, Claire a vrut să fugă după el, dar mâna unui necunoscut a prins-o de cot: „Să nu faceţi nimic, plecaţi... I-aţi pune viaţa în pericol...” N-a apucat să-i vadă chipul, căci s-a pierdut în marea de călători. Nu a zărit decât silueta înaltă a ceea ce i s-a părut a fi un băiat foarte tânăr.

Claire a ieşit din gară şi a luat metroul fără a se manifesta în niciun fel. De altfel, nici nu ar fi putut, era în stare de şoc. Doar după ce a ajuns acasă a izbucnit în hohote de plâns. Tatăl ei, speriat, a chemat-o în biroul lui şi i-a explicat ceva ce ea nu ştiuse niciodată: prietenul ei Andre era membru al Rezistenţei încă de la începuturi şi Gestapoul a fost cât pe ce să pună mâna pe el de mai multe ori. A mai adăugat că sigur va fi torturat, dar că îi cunoaşte curajul şi e

convins că nu va vorbi. Apoi a murmurat: „Dar cu ce preţ, Dumnezeule...” Şi, cu o voce revenindu-i la normal, a spus: „Făcându-ţi semnul acela, ţi-a salvat viaţa: te-ar fi torturat până ţi-ai fi dat sufletul pentru a-l face să vorbească şi atunci, fără îndoială, Andre ar fi vorbit... Să nu-l uiţi niciodată.” În mai 1944, Andre a reuşit să evadeze şi s-a alăturat unui cuib al Rezistenţei. A participat la eliberarea Parisului.

Evocarea lui Jock şi a lui Andre a dus-o cu gândul la alţi doi prieteni, Michel şi Minko. A primit veşti de la ei, sunt pe Frontul de Est, sunt în viaţă. Pentru cât timp?

Înfofolită în paltonul de blană, cu o tocă în cap şi cu un fular lung, de lână, în jurul gâtului, Claire înfruntă vântul geros de pe Esplanada Invalizilor. Se întoarce după o săptămână pe Frontul de Est, la Belfort, şi iese din apartamentul părinţilor lui Patrice. La fel ca în urmă cu un an, au primit-o cu atâta afecţiune, încât a rămas mai mult la ei. Le apreciază simplitatea, dragostea pentru cei trei fii ai lor, dintre care mezinul, Laurent, a fost şi el prezent, şi patriotismul. Pentru ei, Claire este logodnica lui Patrice şi o consideră fiica lor. O fiică multă vreme dorită, căci ei nu au adus pe lume decât băieţi. Aprobă şi îi respectă hotărârea de a se înrola în Crucea Roşie. Înţeleg că nu are timp să scrie. Dar într-o întorsătură de frază i-au sugerat că Patrice e îngrijorat, fiindcă ea îi scrie rar.

Tot prizonier în Germania, slăbit, el nu cunoaşte mişcările armatelor aliate şi suferă şi mai mult de frig, de foame şi de un dureros sentiment de renunţare, în ultimul mesaj, datând din octombrie, Patrice aminteşte despre posibilitatea transferului într-un alt lagăr despre care nu ştie nimic. Pe Claire precizia lui o emoţionează. Se învinuieşte că s-a gândit atât de puţin la el, că l-a uitat, ca şi cum, departe de Paris fiind, l-ar fi pus între paranteze. Dintr-odată, în acest apartament în care a trăit înainte de război, alături de părinţii cu care seamănă atât de mult, Patrice a devenit o fiinţă reală.

Claire traversează Podul Alexandru al III-lea şi se sprijină o clipă de parapet. Fiinţei acesteia reale îi găseşte acum atâtea calităţi, încât crede că o iubeşte. Vrea să îl ajute. Măcar să-i scrie, să-i povestească ce face. Dar unde să îi scrie, dacă a fost mutat în alt lagăr? Condiţiile

de trai ale prizonierilor trebuie să fie înspăimântătoare: germanii ştiu acum că au pierdut războiul. Care va fi soarta prizonierilor? îi vor lăsa în viață? îi vor elibera? Când? Pentru prima dată, Claire se gândeşte că ar dori să urmeze armata până în inima Germaniei, la Berlin.

În jurul ei, vântul s-a potolit, dar o ceață umedă învăluie peisajul. Mai curând ghiceşte decât distinge piața Concorde, Muzeul Luvru. Parisul i se pare trist şi ostil, asemenea apelor învolburate ale Senei. E un oraş adormit, împietrit, pe care abia aşteaptă să-l părăsească. Trecătorii sunt puțini şi înaintează cu paşi iuți, ținându-şi capetele plecate. A se întoarce la Belfort înseamnă a se solidariza cu Patrice, iată ce trebuie să-i scrie. În ciuda hainelor călduroase, a mănuşilor şi a botinelor îmblănite, umezeala rece începe s-o ajungă. Se hotărăşte să se întoarcă acasă, în strada Théophile Gautier.

La intersecția podului cu cheiul, se încrucişează cu o femeie care ține de mână un băiețel. E atât de înfofolit în şaluri, încât nici nu i se desluşesc trăsăturile feței. Dar imediat ce îi depăşeşte, îi aude vocea: „Mamă, mamă! Doamna...” Claire încremeneşte, temându-se de ce va auzi despre ea însăşi: „... doamna e aşa de frumoasă!”

Jurnalul lui Claire:

„Joi, 7 decembrie, Paris

Tot ce am scris despre front este absolut neinteresant. În amintirile mele nici măcar nu revăd aceleaşi lucruri. Când scrii în fiecare zi, omiți esențialul, într-atât de evident este el. Acum, când mă gândesc la front, revăd noroaie, convoaie care se succed fără oprire, jeepuri şi iar jeepuri, soldați împleticindu-se prin mocirlă, focuri în noapte, în jurul cărora se încălzeau oameni. Poduri refăcute pe care nu conduceam niciodată cu suficientă grijă, tipi mai mult decât simpatici, întotdeauna gata să-ți zâmbească, să-ți vorbească şi să te depăşească de îndată ce li se oferea ocazia. Şi peste noroaie, peste zăpada topită care cădea în rafale, se ridica o zi rece, dar luminoasă. Apoi casele spulberate, nu rase ca după un bombardament, ci case în care s-au dat lupte, cu urme de gloanțe şi mortiere. Acum, revăd calmul unei camere foarte calde şi frigul care te ciupeşte de îndată ce păşeşti afară.

Abia aştept să mă întorc. Sosirea mea acasă nu a fost plăcută...”

Claire pune jos stiloul, închide caietul şi se apucă cu mâinile de cap, cu un gest copilăresc de disperare, încearcă să reconstituie în scris săptămâna, atât de importantă pentru ea, petrecută la Belfort. Nu reuşeşte. Cuvintele îi scapă, umilitoarea senzaţie că e cea mai proastă elevă din clasă se insinuează în ea ca mai ieri. Aude comentariile profesorilor: „Să fii fiica lui François Mauriac şi să faci atâtea greşeli de ortografie, atâtea greşeli de franceză... Nu ți-e ruşine?” îşi aminteşte de migrenele cumplite care o apucau brusc şi o paralizau, o făceau să pară idioată în faţa adulților, a colegilor de clasă. Părinții se încăpățânau să nu vadă că suferința ei este reală. Dacă măcar ar fi avut febră, poate ar fi luat-o mai în serios. Dar migrena nu e niciodată însoțită de febră sau de alte simptome vizibile în exterior. Apoi au apărut şi crizele de ficat, zile întregi la pat, hotărârea de a întrerupe studiile. S-a stabilit că nu era în stare să treacă bacalaureatul, că era mai bine să se evite un eşec în plus. Ca şi cum ar fi fost ieri, Claire îşi aminteşte că s-a simțit eliberată şi, imediat după aceea, ruşinată.

Din apartamentul vecin răzbate o sonată de Chopin foarte prost interpretată. Claire nu cunoaşte familia care locuieşte dincolo de zidul camerei ei, dar nu a auzit niciodată o piesă muzicală interpretată cum trebuie. De parcă generaţii de copii s-au perindat pe-acolo ca să distrugă bietul pian şi s-o îndepărteze de muzică.

La drept vorbind, Claire nu suportă întoarcerea în locuința familiei. Totul o irită, o răneşte, toate sunt pretexte pentru a scoate la lumină amintiri neplăcute din copilărie şi din adolescență. Războiul ia o întorsătură ciudată şi nimeni nu mai poate crede într-o victorie certă, apropiată. De aceea suferă că nu se află în singurul loc unde e nevoie de ea.

Mica pendulă de pe noptieră o anunţă că în curând va fi ora mesei. Brusc, i se face dor de prezența fizică a tatălui ei, de un tete-â-tete. Dacă ar îndrăzni, s-ar duce să bată la uşa biroului lui. Probabil lucrează la un articol pentru Lefigaro sau redactează câteva observații despre punerea în scenă a piesei sale, Les Mal Aimes[4]. Prima reprezentaţie va avea loc în ianuarie sau în februarie, la

[4] Cei rău iubiți (n. Tr.).

Comedia Franceză. Claire nu ştie cum decurg repetițiile, nu cunoaşte numele actorilor. Îşi aminteşte ce furios a fost când piesa a fost refuzată pentru prima oară de Jean-Louis Vaudoyer, în 1941. L-ar face bine să vorbească despre teatru cu tatăl ei, i-ar justifica oarecum prezenţa forțată la Paris. Dar, fără îndoială, el nu ar avea la dispoziție nicio secundă pentru ea.

— Intră.

Claire închide încet uşa şi se strecoară în încăpere. Imaginea tatălui ei care scrie la birou o impresionează, ca de fiecare dată.

— Te deranjez? Lucrezi?

— Am terminat. Așează-te o clipă, înainte să ne cheme mama la masă.

Puțin intimidată, Claire se aşază în fotoliul pentru oaspeți. Tatăl ei o studiază în tăcere, cu un surâs vag, enigmatic. Draperiile groase, din catifea, au fost trase de mult, lămpile răspândesc o lumină difuză, liniştitoare. „Iată un loc ocrotit", îi trece ei prin minte. Nu ştie cum să-i pună întrebările despre Les Mal Aimes şi, de altfel, el nici nu-i lasă vreme.

— Te-ai întâlnit cu părinții lui Patrice? Au veşti despre el?

Claire îi povesteşte vizita din acea după-amiază şi teama despre transferul în alt lagăr. Tatăl ei îl compătimeşte.

— Bietul băiat, ce nedreaptă e soarta cu toți prizonierii francezi din Germania... Astă-vară Patrice mi-a trimis câteva scrisori de un curaj admirabil. E un tânăr cumsecade, foarte cumsecade. Dar asta ştii şi tu, nu?

De la un etaj mai jos se aude un glas care-i strigă. Se ridică amândoi în acelaşi timp. Înainte de a se da la o parte pentru a o lăsa să iasă, tatăl mângâie în treacăt obrazul fiicei sale.

— Mă bucur că te căsătoreşti cu el, va şti să te facă fericită. Ce dificilă eşti, copila mea, tare dificilă...

Veştile de pe front sunt de la o zi la alta mai îngrijorătoare. Trupele germane opun o rezistență neaşteptată, îşi recapătă avantajul la granițe, în Est. În locuința de pe bulevardul Théophile Gautier, Claire e singură cu părinții ei. Claude e lângă generalul De Gaulle, Jean s-a înrolat într-o unitate de vânători de munte, Luce se ocupă de copiii şi de soțul ei, erou la Vercors. Ea e cea care i-a cerut

lui Claire să-şi amâne plecarea. Cele două surori au devenit sensibile la suferinţele mamei lor, la spaima care o copleşeşte. Din octombrie, extrema dreaptă a lui Darnand, şeful Miliţiei, îl ameninţă cu moartea pe Franţois Mauriac. Telefoane anonime, ameninţătoare, răzbunătoare, răsună zi şi noapte în apartament. Ce poate fi mai rău a devenit din nou cu putinţă.

În ziua aceea ningea. Claire nu s-a mai dus să-i viziteze pe părinţii lui Patrice. A pus fotografia lui pe noptieră şi o contemplă seara, înainte de a adormi. Acum are sentimentul că e aproape de el, că îl iubeşte. A început să-i scrie iar. Scrisori lungi, în care îi povesteşte despre iarna grea de la Paris, despre descurajarea care pune uneori stăpânire pe ea şi împotriva căreia luptă. În speranţa de a-i distrage gândurile, îi evocă filmele pe care le-a văzut, repetiţiile piesei Les Mal Aimes de la Comedia Franceză. A notat riguros numele regizorului, Jean-Louis Barrault, şi ale celor trei actori principali, Madeleine Renaud, Renee Faure şi Aime Clariond.

Aşezată în faţa mesei, cu o ţigară într-o mână şi stiloul în cealaltă, priveşte fix zăpada care a acoperit deja balconul şi ninsoarea care nu se mai opreşte. Se gândeşte cu groază la străzile care vor trebui curăţate, la deplasările mult îngreunate, la noroaiele care vor urma. Şi se miră că are astfel de preocupări, când, de fapt, ar fi trebuit să fie la Belfort. Se gândeşte, pe punctul de a se înfuria, că nu ar fi trebuit să-şi asculte sora, că locul ei nu e în apartamentul familiei, ci acolo, în inima războiului, unde nici nu ar avea timp să se teamă. Aici, spaima care îi copleşeşte pe ai ei o cuprinde şi pe ea, îi vlăguieşte voinţa de acţiune. Lasă stiloul, îşi aprinde încă o ţigară. După aceea, se va duce în salon: e ora ştirilor de la TSF. În plus, salonul este singura încăpere în care focul arde tot timpul. Cel puţin îi va fi cald.

Jurnalul lui Claire:

„Marţi, 19 decembrie 1944

Sâmbătă, nemţii au declanşat o mare ofensivă la graniţa Luxemburgului cu Belgia. Se ştie că au adunat forţe importante, oameni şi echipament. Cum să nu fii îngrijorat, teribil de îngrijorat? Credeam că nemţii sunt la capătul puterilor; când colo, ei nu făceau decât să se concentreze şi să acumuleze.

Nu ne trebuia una ca asta. Ce oroare!

Chiar dacă atacul va fi respins, mă gândesc la tot sângele care va curge, la toate satele, la toate represaliile care vor urma. Mă gândesc la miile de fiinţe disperate şi la toţi francezii care încă speră în victoria germană. Mă gândesc la războiul care nu se mai sfârşeşte şi la disperarea lui Patrice.

Nu pot spune cu câtă tandreţe, dar şi cu câtă tristeţe mă gândesc la el în clipa asta. Câtă nedreptate! A fost mutat în lagărul de la Lűbeck, unde stau claie peste grămadă. Nu poate decât să se gândească la mine şi să se întrebe dacă îl mai aştept, căci nu mai primeşte scrisori. Aş vrea să se întoarcă. Aş vrea să mă mărit cu el şi să trăiesc fericită la umbra iubirii lui.

Din păcate, nu se pune problema să-mi fac planuri.

Ne temem în continuare de arma cea nouă despre care se vorbeşte de multă vreme şi în care nu crede nimeni. Ne temem de partizanul brunet, gata să atace la primul semn al lui Darnand. Ne temem de nemţii care au rămas în vestul Franţei.

Mă tem pentru tata, pe care oamenii lui Darnand îl vor împuşca, dacă Maurras e condamnat la moarte, şi va fi.

Viitorul pare întunecat, iar acest Crăciun va fi, probabil, cel mai cumplit din ultimii ani."

Claire închide caietul. Scriind în jurnal ce şi-a interzis să-i scrie lui Patrice, ce trece sub tăcere în faţa părinţilor – căci în sânul familiei au făcut o înţelegere: să nu se plângă –, i-a venit o idee care acum i se impune ca o evidenţă: trebuie să se alăture diviziei ei în Alsacia.

Jurnalul lui Claire:

„Miercuri, 27 decembrie 1944

Iată-mă din nou la Paris! De necrezut, dar adevărat. Nu e cazul să mă plâng, aşa a trebuit să fie. În ziua de Crăciun, când mă încălzeam la maşina de gătit, a venit Minko şi mi-a spus că are urgent nevoie de o ambulanţă.

Am condus, aşadar, toată noaptea şi am ajuns la Paris când se lumina. Ce primire la CRF! Aşa se face că sunt din nou la Paris fără a şti ce voi face.

Să revin la seara mea de Crăciun.

Slujba tristă de Crăciun ar fi putut fi minunată în bisericuța dintr-un sat din Alsacia, dar a fost un eşec, pentru că orga era ruginită, iar cântările au fost jalnice. Mă gândeam că petrec un Crăciun mai trist decât celelalte, mă gândeam la toți cei care mureau în noaptea înghețată, mă gândeam la toți prizonierii, la disperarea bietului meu Patrice şi ştiu că m-am rugat pentru el, pentru ca acest război groaznic să înceteze.

Nici nu s-a terminat bine slujba, că am fost înghesuite toate în două ambulanțe şi duse în alt sat, unde o trupă-ntreagă de ofițeri ne aştepta, pentru a sărbători Crăciunul aşa cum se cuvine. Luna era magnifică şi am păstrat o amintire plăcută despre călătoria pe care am făcut-o cântând în vreme ce stăteam claie peste grămadă. Dansând, îmi spuneam: şi dacă atacă nemții? Pe la şase, a intrat un bărbat. Au urmat discuții pe un ton jos şi un ofițer mi-a spus: „Suntem în stare de alarmă.” Am plecat imediat.

Bine că noaptea aia înspăimântătoare a fost scurtă. Cred că niciodată în viața mea nu mi-a mai fost atât de frig ca atunci, îmi voi aminti mereu cerul de Crăciun, de a doua zi. Totul era atât de frumos, încât mă simțeam fericită şi aproape în putere.

Chiar înainte de masă, cineva m-a bătut pe umăr. M-am întors şi m-am trezit față-n față cu Minko.

«Uite, mi-a spus el, batalionul meu e la un kilometru. Ne e frică de o ofensivă germană şi nu avem nicio ambulanță.»

Am şovăit mult, aşa cum se cuvine, şi aşa am fost tot timpul mesei pe care Minko a luat-o cu noi. Toate fetele mă îmboldeau să accept. Pe scurt, după masă m-am dus să-l caut pe ofițerul nostru şi să îl rog să-i spună comandantului că eu plec.

Mi-am înghesuit sacul la repezeală în maşina lui Minko şi, până să-mi dau seama ce făcusem, străbătusem deja kilometri întregi.

A fost o călătorie plăcută, în ciuda frigului. Pe cer, luna era minunată şi îmi plăcea s-o urmăresc cum fuge de-a lungul copacilor. Am făcut astfel acelaşi drum şi am văzut aceleaşi peisaje ca şi De Gaulle care, întorcându-se de pe front, ne-a depăşit. Din cauza lui, am fost opriți de nenumărate ori. Am depăşit o maşină în flăcări şi am spus: «Sper să nu fie maşina Generalului.» Nu era a lui, ci a lui Lattre de Tassigny, care, neauzind somațiile celor din FFI, s-a trezit

cu un glonț în rezervor.

Am ajuns la Paris în jurul orei opt.

Astăzi, veştile de pe front sunt bune, moralul e mult mai ridicat. Se pare că nemții s-au oprit.

Am din nou chef să plec.”

Aşa cum şi-a făcut obiceiul, Claire începe o scrisoare pentru Patrice şi, din comoditate, copiază câteva pasaje din cele tocmai relatate în jurnal.

I se pare inutil să amintească de seducătorul Minko care, spre deosebire de logodnicul ei, este un om liber, care participă la lupte. Minko devine un ofițer anonim. Era cazul să îi mărturisească lui Patrice că hotărâse să-şi părăsească postul pentru a se duce să caute o ambulanță la Paris? Că în ochii anumitor persoane din Crucea Roşie aceasta a fost o greşeală? Că riscă să fie temporar suspendată din funcție? Nu ar înțelege despre ce e vorba... Din prudență, Claire se limitează la noaptea de Crăciun şi îi mărturiseşte din nou toată afecțiunea ei, nerăbdarea de a-l vedea întorcându-se, visurile ei de viitor, în care el ocupă un loc de frunte. Frazele îi vin cu uşurință, îi place să scrie scrisori de dragoste. „Mult mai mult decât să le primesc”, se gândeşte amuzată.

Claire iese din stația de metrou Jasmin şi coboară grăbită strada Ribera. În metroul înțesat, dezgustată de duhorile oamenilor, de parfumurile uneori prea grele ale femeilor, de neliniştea călătorilor, a fost cât pe ce să vomite. Teama că o s-o apuce migrena o obsedează de la ieşirea din cinematograf şi i-a stricat ceasul petrecut la Cafe de la Paix cu Martine şi logodnicul acesteia.

De două zile frigul a pus stăpânire pe Franța. La Paris termometrele indică zero grade, meteorologii anunță că situația se va înrăutăți pe tot parcursul lunii ianuarie. Iarna va fi cel puțin la fel de grea ca aceea din 1940. Claire nu se poate să nu ia starea de fapt drept un semn de rău augur. Deşi în ajun aflase altceva, ofensiva germană din Ardeni nu a fot încă respinsă şi, în această ultimă zi a anului, spaima îi copleşeşte pe toți. Într-o oră, generalul De Gaulle va rosti jurământul în fața națiunii. Ce va spune în discurs? Asemenea lui Claire, toți francezii vor fi prezenți la întâlnire, ascultând TSF-ul.

Când ajunge acasă, Claire bate la uşa camerei mamei sale. O găseşte întinsă în pat, fără măcar o carte sau un lucru de mână în preajmă. Încăperea e luminată de o singură lampă, draperiile nu sunt trase. Această delăsare nu i se potriveşte deloc, iar Claire crede că mama ei este bolnavă.

— Nu te simţi bine, mamă?

O mişcare vagă din cap, însoțită de o grimasă de durere, o îngrijorează şi mai tare. Crede că înțelege:

— Încă un telefon?

— Nu.

Cu o voce slăbită, mama ei precizează:

— Acum sună noaptea.

Glasul trădează o angoasă atât de reală, încât Claire se aşază la căpătâiul patului, îi ia mâna şi o acoperă de sărutări. O mână fină, delicată, îngrijită, care miroase a apă de colonie cu lămâiță. O mână care odinioară ştia să aline febrele, spaimele copilăriei...

— Siguranța ia în serios amenințările...

— Nu eşti singură în casă, mamă.

— Nu trebuia să ieşi cu sora ta?

— Nu mai am chef. Acum trebuie să te ridici, curând va vorbi Generalul.

Claire îşi sărută mama pe frunte, îi pune pe scaun, la îndemână, un pled, şi urcă în camera ei cu gândul să îşi ia un alt pachet de ţigări.

...Suntem răniţi, dar nu ne dăm bătuţi!

În fața noastră e duşmanul! Duşmanul care s-a retras puţin câte puţin la vest, la est şi la sud, dar un duşman în continuare amenințător; şi-a revenit într-un zvâcnet de furie şi, în cursul anului 1945, îşi va juca ultimele atuuri care i-au mai rămas, fără a cruța nimic.

Întreaga Franță cântăreşte dinainte noile încercări pe care le va aduce această încrâncenare, atât pentru ea, cât şi pentru Aliați.

Dar întreaga Franță înțelege că destinul îi oferă astfel şansa de a-şi redobândi, printr-un efort de război şi mai mare, locul magistral pe care l-a avut...

Vocea generalului De Gaulle răsună în tăcerea salonului, a

imobilului, a cartierului. De parcă toţi locuitorii s-ar fi îngrămădit în faţa staţiilor TSF, într-un elan comun. Claire aude răsuflarea părinţilor aşezaţi în fotoliile lor, cu spatele la ea; tuşea discretă a surorii ei Luce, îngenuncheată alături, lângă şemineul în care tocmai au ars doi buşteni. Niciuneia dintre surori nu-i dă prin gând să mai pună lemne pe foc, de teamă să nu facă zgomot. Sunt încordate, atente să nu piardă vreun cuvânt din discurs. Când şi când, schimbă câte o privire neîncrezătoare în care groaza ia locul speranţei. Fumează amândouă, făcând în aşa fel încât fumul să nu ajungă la părinţii lor.

...Francezi, francezi, fie ca gândurile voastre să se unească întru Franţa! mai mult ca niciodată, ea are nevoie să fie iubită şi slujită de noi toţi, cei care-i suntem copii. A binemeritat dragostea noastră!

Marseilleza ia locul glasului vibrând de emoţie al generalului De Gaulle. Urmează câteva secunde de tăcere în salon, în imobil, ca şi cum fiecare ar asculta vibrând în sine ecourile cuvântării. Apoi, de la etajul de dedesubt răzbate un ritm de jazz, se deschid şi se trântesc uşi, se aude un schimb de cuvinte lângă ascensor. Claire pune un buştean gros în şemineu, cu un gest mecanic. Mai mult îl ghiceşte decât îl vede pe tatăl ei oprind radioul şi plecând din salon fără a scoate o vorbă.

Jurnalul lui Claire:

„Ce sfârşit de an trist!

De Gaulle a vorbit adineauri la TSF: niciun cuvânt de speranţă în noul an, ci doar că inamicul e gata de orice, că francezii vor fi chemaţi cu toţii la arme şi că mai avem mult de suferit şi de plâns.

Ieri încă trăgeam nădejde că nu mai e mult şi va lua sfârşit. Dar astă-seară sunt iarăşi fără speranţă. Îmi închipui cele mai cumplite orori. Îmi închipui gazele de luptă şi mi se face frică.

Astă-seară ar fi trebuit să mă duc cu Luce la Operă, dar, din cauză că mamei îi e frică, am renunţat. Căci ea se teme, se teme pentru tata, se teme să nu primească un telefon, aşa cum a primit Luce în noaptea de Crăciun. O voce i-a spus că tata va fi împuşcat în următoarele cincisprezece zile, dacă va continua să scrie în Le Figaro.

Cum aş putea fi fericită astă-seară?

Aş vrea ca Patrice să se întoarcă. De ce nu am dreptul la o asemenea fericire? Dacă ar fi aici, mi-ar da încredere, mi-ar reda pofta de viaţă.”

„îl voi iubi… îl voi iubi…”

Pe Claire o prinde o aversă de primăvară în timp ce traversează Podul Alexandru al III-lea. E într-un taior primăvăratic, cu picioarele goale, cu o jachetă din jerseu pe umeri. Nu observă că oamenii cu care se încrucişează sunt încă în paltoane, că e frig şi plouă. Păşeşte mecanic, în ritmul acestor cuvinte: „îl voi iubi.” Când străbate cheiul pentru a ajunge la Esplanada Invalizilor, i se taie răsuflarea şi se prăbuşeşte pe o bancă. În clipa aceea o copleşeşte sentimentul că prezenţa ei la Paris e o absurditate.

Ieri era în sudul Franţei, la Cannes, alături de Crucea Roşie şi armatele aliate. Ieri lucra, dansa toată noaptea cu ofiţerii, se ducea să vadă răsăritul pe coastă. Ieri era liberă.

Dar chemarea de care se temea a venit: Patrice, eliberat de la începutul acestui aprilie 1945, ajunsese în apartamentul părinţilor lui, unde o aştepta. Claire susţinea că este pregătită. Dar întoarcerea era atât de abstractă, atât de îndepărtată de ea şi de viaţa pe care o ducea… îşi amintea de felul în care vorbea despre Patrice. Mărturisea dintru început iubiţilor ei de ocazie că e logodită, că se va mărita curând. Asta îi permitea să nu ducă prea departe un flirt superficial, să nu-i facă să sufere inutil pe cei care ar fi dorit să o ia de nevastă. Unii o avertizau: „Nu-l iubeşti!” „Am făgăduit.” „Aşa se făgăduieşte la vreme de război. O logodnă se poate rupe…”

Aversa s-a oprit. Claire îşi dă seama că a mers prin ploaie şi că e udă leoarcă. Fusta ei bej e pătată de la lemnul băncii. Aruncă o privire la ceasul care o previne că a întârziat, dar nu e în stare să se mişte. În cele din urmă, se ridică, dar nu pentru că ar fi luat o hotărâre, ci pentru că a început să tremure de frig.

În holul din locuinţa părinţilor lui Patrice, oglinda mare din perete îi întoarce o imagine ştearsă. Obrazul bronzat, picioarele goale, taiorul ei primăvăratic îi dau un aer de parcă tocmai s-ar fi întors din vacanţă şi nu ar fi cunoscut niciodată războiul. Prezenţa ei la părinţii lui Patrice nu poate fi decât nepotrivită şi înţeleasă greşit. O dorinţă animalică de a fugi o face să ţâşnească pe trotuar. Acolo,

îşi aude numele strigat de cineva, se întoarce şi îl zăreşte pe Patrice, care îi face semne largi de la balconul celui de-al treilea etaj.

Patrice o aşteaptă pe palier. Claire nu apucă decât să vadă că e înlăcrimat, ca şi părinţii lui, care stau în dreptul uşii. O strânge în braţe.

— Laurent a călcat peste o mină în Germania.

Claire este martora deznădăjduită a disperării acestei familii care în curând va fi a ei. Nu îşi găseşte cuvintele pentru a-şi exprima durerea, nu poate decât să plângă alături de ei moartea tânărului, fratele mai mic al lui Patrice, preferatul lui. Sărbătorise împlinirea a douăzeci şi doi de ani la începutul anului. L-a admirat pentru curajul, pentru patriotismul lui. Abia ascultă ce încearcă să îi povestească Patrice cu o voce pe care nu o recunoaşte. O ţine în continuare în braţe. Claire se întreabă cine e străinul acela. Nu simte nimic, deşi e lipită de el. A devenit stană de piatră. La rândul lor, părinţii lui îi vorbesc, iar pe ei îi înţelege mai bine. Îi spun cât de mult ţinea Laurent la ea, cât de mândru era că-i va deveni cumnat. Susţin că ea va aduce alinare căminului îndoliat. Cuvântul „căsătorie” se pronunţă în repetate rânduri. Apoi totul i se învălmăşeşte în cap şi, în faţa dezastrului, înţelege că nu va fi niciodată în stare să-şi renege angajamentul.

Patrice a ţinut să o conducă acasă. În metrou, Claire pretextează o migrenă pentru a se închide în tăcere. Patrice stă în picioare lângă ea, îndurerat, ţeapăn, afectat. Nu îi pune nicio întrebare despre ea, despre activitatea ei în Crucea Roşie. Claire constată cu răceală că a slăbit, că alura fantomatică nu îl înfrumuseţează. Coboară strada Ribera tot în tăcere. În faţa casei cu numărul 38, din bulevardul Théophile Gautier, o sărută pe obraz şi o lasă, spunându-i doar atât: „Pe mâine.”

— Ei, ce face?

Auzind zgomotul cheii în broască, mama ei a ieşit din salon. Dar paloarea fiicei, aerul ei rătăcit o îngrijorează pe dată. Mai întreabă o dată. Lui Claire i-ar fi plăcut să i se poată arunca în braţe, să îi mărturisească ce cumplită a fost revederea şi că nu mai vrea să se mărite cu Patrice; să îi implore protecţia. Dar cum să explice ceea ce ea însăşi nu înţelege? Lacrimile îi şiroiesc pe obraji şi se aude

răspunzând:

— Laurent a fost ucis în Germania.

Claire plânge atât pentru întoarcerea lui Patrice, cât şi pentru moartea tânărului.

Seara, în întunericul dormitorului, Claire derulează filmul zilei şi constată cu amărăciune că viața ei, cea adevărată, s-a sfârşit. Pentru toți, ea e deja măritată, chiar dacă doliul impune amânarea ceremoniei. Pe părinții ei i-a tulburat destinul tragic al familiei prietene, dar nu au bănuit că ea, Claire, s-a schimbat, că cei patru ani de război i-au schimbat sentimentele. Ei sunt gata să îl primească pe Patrice, să-i dăruiască toată afecțiunea pe care o merită.

Claire se dă jos din pat, deschide glasvandul. Deşi e o noapte răcoroasă, se sprijină cu coatele de balustrada balconului. Cinci etaje mai jos, strada e pustie. Se gândeşte cu o detaşare stranie că i-ar fi uşor să sară în gol. Îşi vede cadavrul în cămaşă de noapte, întins pe caldarâm. Poate cineva, din blocul din față, ar fi martor la prăbuşirea ei şi ar țipa de groază. Un țipăt care i-ar speria familia, vecinii. Un țipăt care i-ar bântui multă vreme. Toți ar crede că e vorba despre un accident. E cu neputință ca o tânără care urmează să se căsătorească să aleagă moartea.

E vară, prima vară de după război, Parisul şi-a regăsit splendoarea, turiştii şi bucuria de a trăi. Cel puțin aşa simte Claire, coborând în goană strada Mozart.

I se pare că toate femeile cu brațele şi cu picioarele goale, cu rochii înflorate, sunt la fel de fericite ca ea. Până şi bătrânii care stau pe băncile publice, copiii care se joacă cu mingea îi par la fel. Nu vede cerul care se acoperă şi norii prevestitori de ploaie. Pentru ea, e cea mai frumoasă zi a verii. Simte că trăieşte din nou, că e liberă.

Strada Ribera, strada François Gerard, bulevardul Théophile Gautier. Claire se grăbeşte să ajungă acasă şi să scrie povestea ultimelor luni, motivul bucuriei ei. Jurnalul, lăsat de izbelişte din decembrie 1944, o aşteaptă, îl va scoate pentru ultima oară.

Jurnalul lui Claire:

„Miercuri, 22 august 1945

Nu ştiu de unde să încep.

Astă-seară, după atâția ani de război, mă trezesc exact unde eram la începutul ostilităților. Sunt liberă, nu mă voi căsători cu Patrice! Mi-au trebuit zile întregi doar pentru a înțelege că, în fond, nu eram obligată să mă mărit cu el.

Dar aş vrea să fac un rezumat al vieții mele.

Pe 5 martie am plecat la Fréjus ca şofer de ambulanță, apoi la Cannes.

Am amintiri minunate despre această perioadă, ieşeam în fiecare zi cu Jean-Pierre, poreclit Pierrot, un băiat adorabil, care s-a îndrăgostit nebuneşte de mine. Iar eu nu am făcut nimic pentru a-l opri. Pur şi simplu i-am povestit că îl aşteptam pe Patrice, care era în Germania, dar i-am mărturisit că nu-l iubeam.

Cu Pierrot mergeam în fiecare seară într-un club al ofițerilor marinei americane. Nu voi uita niciodată locul acela splendid, nici ofițerii atât de frumoşi şi foarte simpatici. Beau mult, cântau la pian, dansau, râdeau etc. Atmosfera era divină şi în scurt timp am ajuns o obişnuită a locului. Singura neplăcere era că nu vorbeam engleza! Nu plecam de la club decât foarte târziu şi tot restul nopții mergeam cu maşina. Nu voi uita niciodată cât de frumos era capul d'Antibes! A doua zi trebuia să mă trezesc la ora şapte, să mă duc la serviciu. Nu are rost să spun cât eram de dărâmată.

Dar într-o zi a sosit depeşa de care mă temeam cel mai tare: Patrice era la Paris.

Atunci am părăsit Crucea Roşie, spunând că trebuie să mă întorc în capitală. Dar nu aveam niciun chef şi îmi era atât de frică, încât am mai rămas câteva zile. Aveam un sentiment atât de puternic că-mi trăiesc ultima vacanță, încât m-am lăsat în voia sorții. Mi-am petrecut toate zilele cu Pierrot. Am mers cu maşina cât am văzut cu ochii, părăsind litoralul şi ajungând în zonele rurale, pentru a prinde apusul sau răsăritul în cutare sau cutare loc.

Dar pe 2 aprilie am luat avionul şi în cursul zilei am ajuns la părinții lui Patrice. Sunt sigură că în clipa aceea nu îl iubeam, ba chiar îi purtam pică pentru bucata pe care, la urma urmei, o furase nu atât din inima, cât din viața mea."

După mai bine de trei luni, amintirea acestei zile este atât de vie, încât Claire simte deodată că încremeneşte. Revede ploaia, durerea

familiei, amărăciunea ei la auzul veştii despre moartea fermecătorului Laurent. O încearcă din nou senzaţia că e o fiară hăituită, prinsă în cursă. Nu e în camera ei, ci întinsă pe o canapea, în salon. Părinţii ei iau masa la nişte prieteni, e singură în apartament. Jos, un platou cu fructe şi ceai rece. Prin ferestrele deschise, ajung la ea ciripitul vrăbiilor, zgomotul îndepărtat al oraşului. Imaginea tablourilor de pe pereţi, prezenţa mobilelor atât de familiare, a pianului, a bibelourilor pe care mamei sale îi place să le împrăştie peste tot şi care pe tatăl ei îl enervează, tot acest decor o linişteşte. „S-a terminat, sunt liberă!” spune cu voce tare. Şi reia povestea acelui aprilie teribil, întreruptă pentru câteva clipe.

„Eram cumplit de nefericită, căci nu puteam concepe că totul e pierdut. Adormeam şi mă trezeam cu un ghem enorm de spaimă în gât, în stomac, în inimă. În plus, toată familia îmi spiona gesturile şi cuvintele. Îmi venea s-o iau la goană urlând.

Şi iată că într-o bună zi... Dar între timp a venit armistiţiul din 8 mai. Niciodată nu am fost în fundul prăpastiei ca în ziua aceea. În ajun, împreună cu Claude şi Luce, urcasem pe Champs Elysees, într-o mulţime în delir. Plângeam de una singură, încetişor, în faţa bucuriei celorlalţi, care nu era şi bucuria mea. Tristă, tristă zi de sărbătoare!

Şi iată că, pe nepusă masă, a venit telefonul de la şefa mea de secţie.

— Mauriac, după-amiază pleci în Germania.

— Imposibil, domnişoară!

În ciuda tuturor aşteptărilor, a fost foarte drăguţă şi mai ales foarte abilă:

— Înţeleg prea bine, dar e nevoie de tine în Germania, va fi interesant.

Etc. Recunosc că, după ce am închis, am început să iau în calcul plecarea. Şi am ajuns la responsabila întregii organizaţii a Crucii Roşii.

— Haide, Mauriac, ce-i cu povestea asta? Doar nu-l iubeşti prea mult pe băiat? Nu mai eşti fata mea dacă nu pleci!

Etc.

Pe scurt, în cinci minute am hotărât să plec şi, fără să mai stau pe

gânduri, m-am dus la Patrice, căruia i-am vorbit despre datorie cu «D» mare şi aşa mai departe.

Pentru mine, călătoria în Germania era ca o ultimă vacanţă înaintea căsătoriei care mă îngrozea, dar care trebuia să se facă şi se va face.

În Germania am rămas trei luni, trei luni minunate. O muncă nemaipomenită şi utilă. Nu voi uita niciodată bucuria tuturor prizonierilor pe care i-am transportat.

Partea de nord a acestei ţări este magnifică. Nu seamănă deloc cu Franţa. Mi se pare că totul e mai mare, mai puternic, mai trist, dar şi mai frumos. Nu voi uita niciodată pădurile uriaşe, cu copaci imenşi, pinii cu trunchiurile atât de dese, încât nici razele soarelui nu puteau pătrunde printre ele, nici drumurile lungi, străjuite de mesteceni, nici întinderile imense, acoperite de măceş, nici lacurile înconjurate de arbori pereni, nici Elba, nici marea şi, mai ales, nici oraşele imense, în ruină, Bremen, Hamburg...

În trei luni am străbătut peste douăzeci de mii de kilometri.

A trebuit să aştept până acum pentru a afla, prima dată în cariera mea de şofer, ce înseamnă să adormi la volan. E ceva înspăimântător, un efort de fiecare clipă, care îţi face rău. Îmi amintesc că odată, după ce condusesem fără oprire o zi şi o noapte (făceam un permanent du-te-vino din sectorul sovietic), i-am cerut tipului de lângă mine să mă înghiontească din când în când.”

Auzind soneria telefonului, Claire se ridică brusc. Pentru o secundă, simte teroarea sfârşitului de an 1944 şi a începutului lui 1945, când telefoane anonime îl ameninţau cu moartea pe tatăl ei. Acest cotlon întunecat din viaţa ei nu mai există. Nu prea are chef să răspundă, dar telefonul sună în continuare. Dacă li s-a întâmplat un accident alor ei? Teama a rămas un reflex adânc înrădăcinat în ea.

Cu o mână tremurătoare ridică receptorul şi recunoaşte imediat vocea. O voce care nu îi place, pe care o consideră afectată, parcă venind dintr-un mormânt: vocea lui Patrice.

— Alo! Domnişoara Mauriac este acasă?

— Nu, domnule, a plecat.

— E la ţară la bunica ei?

— Nu, a plecat în după-amiaza asta în Germania.

Convorbirea s-a întrerupt imediat. Claire lasă receptorul cu o mână la fel de tremurătoare. Şi-l imaginează pe Patrice, umilirea lui, rigiditatea, buimăceala din priviri. Le-o fi spus vestea alor lui? Ce trişti şi dezamăgiţi trebuie să fie! Gândindu-se la ei, o copleşeşte un fel de milă. Care însă este înlocuită rapid de instinctul feroce de supravieţuire. E numai din cauza lui Patrice, a profitat de condiţia lui de prizonier de război pentru a-i smulge un angajament. Singura vină pe care şi-o recunoaşte este pasiunea pentru scris. Nu ar fi trebuit să se lase în voia plăcerii de a scrie misive de dragoste.

Clopotele bisericii d'Auteuil bat jumătatea orei nouă, iar Claire ia din nou caietul. Cerul s-a întunecat şi a început să plouă mărunt.

„Astă-seară plouă, dar sunt fericită pentru că sunt liberă. Nu prea mă gândesc la suferinţa lui Patrice, care e imensă. Sunt îngrozitoare şi mi-e silă de mine, dar nici la asta nu prea mă gândesc.

Încă nu sunt prea bătrână. Trebuie să plec la Berlin şi încă pot spera totul de la viaţă.

Nu trebuie să mă pedepsesc, doar nu ştiam."

Claire închide caietul şi se hotărăşte să-l uite pe Patrice. Ezită să o sune pe noua ei prietenă, Mistou, cu care va pleca la Berlin. Mistou e foarte frumoasă, mereu gata de petrecere şi, un amănunt important, o excelentă şoferiţă. Cele două tinere au fost repartizate grupului mobil 5, însărcinat cu repatrierea prizonierilor francezi din Germania.

Tresare când telefonul începe din nou să sune. Nu vrea să rişte să audă din nou vocea lui Patrice. Poate i s-a spus că e încă la Paris. Poate sună pentru a cerşi o ultimă întâlnire. Cea de dimineaţă a fost atât de penibilă, încât nici nu-şi poate imagina o nouă discuţie. Aici se ştie în continuare vulnerabilă, dar la Berlin va fi cu adevărat în siguranţă.

Ca să nu mai audă ţârâitul telefonului, deschide TSF-ul. Se difuzează muzică de jazz, pe care a învăţat să o îndrăgească de la prietenii ei, ofiţerii americani, şi recunoaşte trompeta lui Louis Armstrong. Cum nu e nimeni în casă, Claire dă sonorul la maximum, deschide larg uşile salonului, ale sufrageriei şi ale vestibulului şi începe să danseze. E convinsă că are în faţă o viaţă

nouă, o viață necunoscută, palpitantă, departe de tot ceea ce a cunoscut până acum. Numele oraşului învins, Berlin, vibrează în ea ca o promisiune.

Scrisoarea lui Claire:

„31 august 1945

Dragă tată şi dragă mamă,

Ce înspăimântător e Berlinul! Nu vă puteți închipui tristețea oraşului uriaş, în care nici măcar o casă nu mai e în picioare. Dar de o mie de ori mai înspăimântători sunt berlinezii, care trăiesc printre dărâmături şi mor de foame.

Am şi văzut unul căzând în stradă. Belgiencele, care sunt aici de cincisprezece zile, ne-au povestit că atunci când intră prin case pentru cercetări, de multe ori văd cadavrele oamenilor, ale copiilor morți de curând. În plus, a izbucnit şi o epidemie de dizenterie şi oamenii se duc unul după altul, ca muştele.

Astăzi am fost în nişte uzine pe jumătate distruse, în căutarea muncitorilor dispăruți. Nu pot să vă spun decât că nu a fost deloc amuzant.

Adineauri, într-o gară din sectorul sovietic, un soldat m-a rugat să facem schimb de ceasuri. Pentru că l-am refuzat, s-a oferit să-mi dea bani pe el. Din fericire, a venit un alt rus, care, văzând că sunt franțuzoaică, i-a spus celuilalt să mă lase în pace.

Mâine va trebui să mă trezesc la şapte, plec în tabăra aviatorilor.

Sunt obosită şi teribil de întristată de tot ce văd. Berlinezii aproape că nici nu mai seamănă cu nişte ființe umane.

E ora unsprezece. La voi, ora zece.

Am avut nevoie de patru zile pentru a ajunge aici, pentru că celelalte conduc ca nişte ciubote.

În prima seară am dormit la Liége, unde m-a apucat o criză de ficat. Vă dați seama ce nenorocită am fost. A doua zi, pe o căldură cumplită, am traversat bazinul Ruhr. Ne-a luat toată ziua, pentru că totul e distrus şi desfundat, iar oraşele sunt despărțite de uzinele aflate în plin câmp. Kölnul mi-a lăsat cam aceeaşi impresie. Trebuie să fi fost un oraş extraordinar. Acum nu au mai rămas decât fluviul, care este foarte frumos, şi catedrala, care, de departe, nu pare atât de afectată şi este neasemuit de frumoasă şi grandioasă, în mijlocul

atâtor ruine.

Aici avem îngrozitor de mult de muncă. Nici nu s-a pus problema distracției, am făcut o treabă cu adevărat utilă.

A bea apă înseamnă a muri. Nu mâncăm decât conserve.

Dacă dimineață, la trezire, nu stăteam prea bine cu moralul, acum e ceva mai bine. E, totuşi, atât de pasionant!

Vă îmbrățişez tare, părinții mei iubiți.

Claire Mauriac. Crucea Roşie Franceză, Comisia Britanică de Control, Secția DP, zona Berlin, BAOR."

Claire închide plicul destinat părinților. Mâine pleacă un avion spre Paris, cineva de la bord va accepta să transmită misiva. Pasagerii vor fi francezi înrolați în Batalionul de muncă forțată şi rămaşi ostatici ai armatei germane în degringoladă până în ultima clipă. Cei care au supraviețuit ocupării Berlinului de către sovietici au fost asimilați învinşilor şi închişi în lagărele învingătorilor. Găsirea, apoi eliberarea lor nu sunt treabă uşoară, li s-a explicat nou-venitelor, dintre care făcea parte şi Claire.

Scrie aşezată pe patul de campanie, cu blocul de hârtie înghesuit pe genunchi. În jurul ei, cinci tinere se pregătesc să se culce. Până la găsirea unei locuințe decente, Crucea Roşie le-a cazat provizoriu într-o fostă cantină a ceea ce odinioară a fost un colegiu de băieți. E ceva provizoriu, ştiu toate şi au învățat să se obişnuiască unele cu altele. Claire, cea mai refractară la viața în comun, învață şi ea să fie răbdătoare. O ajută Rolanne, o tânără care a avut grijă de ea trei zile, în timpul unei crize de ficat. De altfel, o privire aruncată spre Rolanne, care doarme în dreapta ei, e suficientă pentru a-i reda încrederea. În ciuda zgomotului, a conversațiilor în şoaptă din jur, Rolanne doarme, doborâtă de oboseală.

— Doar o scrisoare, numai una! Nu vrei să le scrii tu părinților mei, dacă tot te pricepi?

Mistou, întinsă pe patul de campanie, aşteaptă să adoarmă, chinuindu-se să caşte. Poartă o pijama elegantă din mătase şi şi-a pus pe față un strat gros de cremă care miroase a castraveți. În ciuda celor patru zile de drum de la Paris la Berlin, a lipsei de confort, a absenței băilor, a promiscuității vieții în comun cu încă cinci femei, frumusețea ei a rămas intactă. Claire îi zâmbeşte şi, arătând înspre

Rolanne, spune:
— Ar trebui să facem şi noi la fel.
Cantina în care se află nu are obloane sau draperii. Afară se lasă seară şi, încetul cu încetul, se face întunericul. Ici, colo, se aprind felinare. În singurul copac din fosta curte de recreație cântă mierlele. Pe Claire o miră prezența lor. Cum au supraviețuit în oraşul în ruină? Vrea să uite de cadavrele pe care le-a adunat cu Mistou şi cu Rolanne, să uite de cumplita înfățişare fantomatică a berlinezilor abia zăriți, căci majoritatea se ascund printre dărâmături, de haitele de copii înfometați, care vagabondează şi se dedau la tot soiul de negoțuri, să uite mai ales de femeile din Berlin, a căror suferință, atât de vizibilă, o îngrozea şi o revolta, de muțenia lor.
Claire şi camaradele ei beneficiază de ajutorul unei berlineze care vorbeşte cinci limbi, printre care franceza, engleza şi rusa. Le-a tradus cuvintele fără a face nici cel mai neînsemnat comentariu personal, fără a accepta să comunice în vreun fel, rămânând închisă în ea însăşi. La sfârşitul zilei, când i s-a dat partea ei de conserve americane şi o sticlă de coniac, a spus doar atât: „Pentru o lume întreagă, noi suntem Trümmerweiber, fiicele ruinelor şi ale mizeriei.” Apoi a plecat spre o destinație necunoscută.
În dormitorul aproape întunecat, fetele nu prea mai vorbesc. Afară, mierlele cântă de mama focului, iar ciripitul lor o ajută pe Claire să alunge imaginile acestor două zile petrecute în Berlin. E un cânt al speranței, iar ea nici că vrea să audă altceva.
Scrisorile lui Claire:
„10 septembrie 1945
Dragă mamă, încep să mă obişnuiesc cu ruinele şi viața în Berlin e pasionantă, cu condiția să nu fii berlinez.
Zilele trecute a avut loc o defilare impresionantă pentru a sărbători sfârşitul războiului cu Japonia: o mie de ruşi, o mie de francezi, o mie de englezi şi o mie de americani!
Defilarea ruşilor a fost formidabilă: un zid compact, un singur om. Probabil că i-ați văzut la cinematograf, dar nu se compară cu realitatea.
Pentru noi a fost minunat să îi vedem pe francezii care ocupau

acelaşi loc cu ceilalți, acelaşi număr de oameni, de drapele. Generalul Jukov a trecut la un metru de mine, avea la fel de multe decorații ca şi Göring.

În fața noastră, muzica celor patru țări. Vă închipuiți bucuria noastră când am auzit *Vous n'aurez pas l'Alsace et la Lorraine*[5] pe marele bulevard unde Hitler a organizat atâtea parade grandioase!"

„11 septembrie 1945

Tocmai am primit scrisoarea voastră, iar avionul pleacă într-o oră. Trebuie să vă spun că sunt într-un loc ciudat, la spital, la căpătâiul unui tânăr rus, care a devenit morfinoman din cauza rănilor foarte grave. Noaptea asta Rolanne a fost nevoită să se lupte cu el. Din fericire, nu are revolver, dar de azi-dimineață avea un cuțit. Nu am vrut să rămân singură şi sunt cu Mistou. E o privelişte înfricoşătoare.

Ne petrecem mare parte din timp în sectorul sovietic. Alaltăieri eram la Leipzig. Ruşii sunt nişte oameni încântători, dar misiunile pe care noi le făceam într-o dimineață la Lüneburg cu ei durează două zile. Trebuie să aşteptăm patru ore pentru a căpăta o cameră, patru ore pentru a intra într-un lagăr etc. La început ne-am enervat, apoi ne-am obişnuit. Plecăm întotdeauna în misiune cu un ofițer rus. Nu povestiți chiar tot ce vă scriu, căci suntem singurele care avem voie să mergem în sectorul sovietic. Suntem invidiate de englezii, de americanii şi de francezii care nu pot intra aici. Nici măcar Crucea Roşie Internațională nu are acces.

Din fericire, la porțile Berlinului sunt cluburi excelente, unde petrecem seri foarte plăcute.

Dacă ştiți cumva oameni dați dispăruți la Berlin sau în împrejurimi, trimiteți-mi toate datele. Cu asta mă ocup mare parte din timp. Zile întregi de cereri, adeseori degeaba. Groaznic!

Ieri am vizitat Cancelaria Reich-ului. Am văzut biroul, camera lui Hitler, precum şi buncărul lui. Am luat câteva fărâme din marmura de pe biroul lui. Mă voi întoarce, că vreau o bucată mai mare.

---

[5] Nu veți avea Alsacia şi Lorena. Titlul unui cântec popular francez din perioda celei de-a III-a Republici, când Imperiul German a anexat o parte din teritoriul Franței, respectiv Alsacia şi un ținut din Lorena (n. Red.).

E frumos afară, dar foarte frig. În clipa asta am înghețat în camera de spital.

Mamă, te îmbrățişez cu mult drag, şi pe tata la fel. SCRIEȚI-MI!”

De două zile, Claire împarte cu Mistou cea mai frumoasă cameră de la al patrulea etaj dintr-un imobil situat la numărul 96 în Kurfürstendamm, ale cărui geamuri sparte tocmai au fost înlocuite. Muncitorii amenajează sala de baie învecinată şi, peste puțină vreme, cele două tinere vor avea baie şi încălzire: iarna se anunță foarte rece la Berlin. Crucea Roşie le-a dat tuturor paltoane bleumarin, lungi şi elegante, cu croială bărbătească, ce au o căptuşeală detaşabilă din blană, şi căciuli ruseşti cu urechi. Claire nu şi-a imaginat că se putea găsi un asemenea confort într-un oraş în ruină. Camaradele lor din secție sunt cazate la un alt etaj, în camere mai mici, mobilate în grabă. A fost o tragere la sorți cinstită, o mână norocoasă, iar Clare şi Mistou au obținut privilegiul de a ocupa această încăpere, supranumită – nu se ştie de ce – „camera cocotelor”. După ce au făcut tot felul de supoziții, cele două prietene au ajuns la concluzia că de vină ar fi patul cu baldachin, draperiile şi pereții acoperiți cu satin roz-bombon şi bleu-deschis, de un prost-gust care le încântă.

O bătaie scurtă în uşă şi iată că îşi face apariția Rolanne.

— Hai, vino, tocmai facem cunoştință cu locatarii de la celelalte etaje. Au pregătit ceva de băut în cinstea noastră…

Claire ezită, parcă preferând să savureze clipa de singurătate, prima pe care o are de la sosirea la Berlin, petrecută acum mai bine de cincisprezece zile. Răbdătoare, Rolanne o aşteaptă să se hotărască.

— Hai, vino, insistă ea cu o voce blândă.

Chipul ei calm, cu trăsături regulate, reflectă o bunăvoință care are puteri miraculoase asupra lui Claire. Se ridică fără a arunca nicio privire în oglinda atârnată deasupra patului. De la plecarea din Paris, Claire pare a fi renunțat la orice dorință de cochetărie.

Scrisoarea lui Claire:

„15 octombrie 1945

Dragă tată şi dragă mamă,

O duminică tristă şi ploioasă. Vremea asta se potriveşte atât de

bine cu ruinele Berlinului, încât nu ne mai gândim la depresie.

Alaltăieri am fost trimisă să organizez o tabără unde urmau să sosească trenurile cu alsacieni. O zi şi jumătate am descărcat, am aranjat şi am pregătit mii de haine, încălţări etc. Am plecat de acolo aseară la şapte. Trenul, deşi anunţat de mai multe zile, nu ajunsese încă. Îmi plac la nebunie călătoriile nocturne, pe care toate şoferiţele le urăsc.

Am citit în ziare că tata a fost la Bruxelles. Cum e noua lui piesă?

Noi locuim într-o casă mare, cu patru etaje. O casă de nebuni, unde nu te poţi plictisi.

La etajul unu: belgiencele şi franţuzoaicele. Birouri, dormitoare, sala de mese etc.

La al doilea: birourile ofiţerilor francezi.

La al treilea: apartamentele angajaţilor Diviziei persoanelor strămutate.

La al patrulea: mai multe camere, printre care şi a mea, pe care o împart cu Mistou. De două zile ne încălzim bine şi, de astăzi, mă pot spăla în baia mea, căci avem, Mistou şi cu mine, o sală de baie.

Poate mâine voi pleca în zona poloneză...

Zilele trecute, după ce v-am scris, am făcut o criză puternică de ficat, cu şase sau şapte reprize de vomă. Din fericire, am reuşit să adorm.

De atunci, mă simt destul de obosită. Astăzi mi-e mult mai bine, am senzaţia că datorită plimbării de astă-noapte. Imaginaţi-vă cum e să conduci ceasuri întregi pe o şosea dreaptă, străjuită de pini, în beznă, numai în beznă, doar cu bietele noastre faruri. Eram singură în autovehicul, dar într-un convoi: o maşină uşoară, cu doi ofiţeri, ambulanţa mea, o alta în spate şi un camion mare.

Am transportat ruşi şi un ofiţer rus, urcat în maşina ofiţerilor francezi, şi-a scos revolverul şi l-a ţinut în mână. Oamenii ăştia sunt adorabil de încrezători!

Dar astăzi cei patru ofiţeri francezi din casa noastră, care vorbesc ruseşte, au fost la masă la aceşti domni. Un semn foarte, foarte bun.

Aici vorbim mult despre război. Dar vorbim atât de firesc, încât nu se pune problema să ne speriem. Numai că, vedeţi voi, nu avem chef să ne facem planuri de viitor. Dacă n-am muri prea bătrâni s-ar

simplifica mult lucrurile...

Vă sărut pe amândoi cu toată puterea dragostei mele.”

Claire nu a cedat nevoii de a vorbi mai mult despre temerile care o apasă în seara aceasta. În fața părinților şi a întregii familii a ales să ascundă momentele de disperare în care cade câteodată, în unele zile, la întoarcerea din misiune; a ales să nu se gândească prea mult la ce a început să se şoptească despre lagărele de concentrare şi despre exterminarea în masă a evreilor.

Astă-seară este bulversată de moartea unei nemțoaice afectate de septicemie, pe care nu a putut-o salva. Violată de mai multe ori de soldații sovietici, a încercat să îşi provoace avortul. Ca atâtea altele. Câteva berlineze, îngrijite de Crucea Roşie, au început să povestească ororile căderii Berlinului şi ale ocupației sovietice. Claire nu înțelege de ce Aliaților le-a luat atât să ajungă la Berlin, iar uneori îşi manifestă indignarea în fața ofițerilor francezi: „De ce a lăsat generalul Eisenhower bătălia finală în seama ruşilor? De ce nu s-a opus nimeni acestei decizii?” „Era război” este singurul răspuns pe care l-a primit. La începutul şederii la Berlin, Claire susținea sus şi tare că nu are nicio milă pentru germani, se jura că nu le va ierta niciodată atrocitățile comise, că ceea ce îndurau acum era drept. Astăzi nu mai poate vorbi la fel.

Femeia care le-a slujit drept interpretă s-a întors să lucreze cu ele. O cheamă Hilde. Rolanne încearcă, încetul cu încetul, să o îmblânzească. Pe Claire, ceea ce bănuieşte din trecutul femeii o impresionează mai mult decât zvonurile care încep să circule despre un posibil război dintre americani şi sovietici.

Rolanne, care începuse să înțeleagă geografia şi noua împărțire a țării învinse, încearcă să le explice lui Mistou şi lui Claire. Una este ocupată să-şi dea cu ojă pe unghiile de la picioare, cealaltă visează cu ochii deschişi, întinsă în pat.

— Aproape două treimi din Germania sunt ocupate de sovietici, la fel şi Berlinul, nu? Totuşi, la Berlin Aliații au reuşit să mențină trei zone mici, trei sectoare: unul francez, unul englez şi unul american. Imobilul nostru e în sectorul englez. Mă ascultați?

Dar acum Mistou frunzăreşte o revistă veche de modă, iar Claire arată ca în zilele ei proaste. Rolanne nu-şi mai continuă explicațiile.

O ştie pe Claire în stare să facă pe copilul îmbufnat, să pretexteze că ei nu-i plac englezii, că au ars-o pe rug pe Ioana d'Arc şi l-au otrăvit pe Napoleon, că ar fi preferat să fie în sectorul francez. Cu toate astea, ştie foarte bine că sectorul englez este situat în apropierea gărilor în care sosesc convoaiele cu prizonieri, iar Crucea Roşie lucrează cu Divizia de persoane strămutate, organizație însărcinată să localizeze, apoi să recupereze toți prizonierii francezi risipiți pe nu se ştie unde, în toată Germania distrusă.

Ca o bună camaradă, Rolanne le propune să facă un ceai şi coboară la etajul celorlalte fete, unde se află bucătăria.

Imobilul din Kurfürstendamm 96 adăposteşte personalități diverse, care lucrează bine împreună şi împărtăşesc aceleaşi idealuri. Crucea Roşie Franceză şi Crucea Roşie Belgiană sunt în relații excelente. Femeile colaborează între ele indiferent de naționalitate. Participă la aceleaşi misiuni, iau masa împreună. De multe ori li se alătură ofițerii francezi. Asemenea şefului lor, Leon de Rosen, abia dacă au treizeci de ani. Toți iau la modul particular căutarea persoanelor strămutate şi escortează convoaiele Crucii Roşii. În special unul dintre ei, un căpitan francez de origine rusă, care reuşeşte mai mult decât oricine altcineva să îmblânzească autoritățile sovietice.

Claire hotărăşte să le scrie părinților. Mama stăruie să se întoarcă şi în scrisori îşi arată nemulțumirea că nu obține odată un răspuns limpede. În ciuda poveştilor fiicei sale, pare a nu înțelege prea bine cum se desfăşoară viața la Berlin. Claire se gândeşte, cu o urmă de amărăciune, că nu îi ia munca în serios şi că tatăl ei a uitat-o. Nicio epistolă de la el, doar uneori câteva vorbe, mâzgălite în grabă în josul paginii.

Îşi scoate blocul de hârtie şi se instalează în fața măsuței de lucru cu intarsii, fapt ce a devenit deja un obicei.

„23 octombrie 1945

Dragă mamă,

Ieri am căutat cenuşa a optzeci şi şapte de francezi împuşcați de nemți. Am scotocit prin cuptoarele crematoriului din Brandemburg. Erau foarte tineri, condamnați la moarte pentru sabotaj sau spionaj. Nu vă puteți închipui cât m-a afectat. Un vas micuț, un nume, o

dată: tot ce-a rămas dintr-o ființă vie.
Aşteptăm de la o zi la alta sosirea trenului cu alsacieni.
Nu ştiu încă exact când mă voi întoarce. Ieri se stabilise că vom reveni la sfârşitul lunii, dar se pare că vor să ne mai țină pentru trenurile cu alsacieni.
Aici e nevoie de ambulanțe în permanență şi, dacă plecăm, vom fi înlocuite, lucru pe care noi nu-l dorim. E mult de lucru şi am fi foarte necăjite dacă nu am termina ceea ce am început.
Să ştiți că deja ne simțim foarte bine, casa e foarte confortabilă. Fireşte că pentru berlinezi iarna va fi cumplită, dar nu şi pentru noi.
Cu moralul stau destul de bine şi nu mă plictisesc. Nu sunt în culmea veseliei, dar nici nu mor de supărare!
E foarte frumos şi foarte frig.
Te sărut, mamă."
Rolanne intră cu un platou pe care-l pune pe pat. Toarnă ceai în trei căni şi îi aduce una lui Claire. Aceasta îi adresează un zâmbet recunoscător. Rolanne e singura care nu ia peste picior misterioasele clipe de tristețe care o umbresc uneori. Nu pune întrebări, ci ştie să îi arate printr-o privire, printr-o strângere de mână că e alături de ea. Pare să înțeleagă că ea, Claire, nu poate face mare lucru împotriva acestor stări şi nu o judecă.
— Suntem invitate la masă la ofițerii englezi, le anunță Mistou. Mergem? Mâncarea e infectă, dar după aceea vom dansa. Ei, ce spuneți, fetelor?
„24 octombrie 1945
Draga mea mămică,
De data asta cred că vom mai rămâne. Sunt necăjită doar din cauza voastră, căci, în ce mă priveşte, mă întreb cu groază ce voi face la Paris. Sigur va trebui să îl revăd pe Patrice şi nu mă simt în stare. Nu am nicio veste de la el şi nu îndrăznesc, nici când sunt singură cu mine însămi, să mă gândesc la el. Zilele trecute i-am scris câteva rânduri mamei lui.
Aici duc o viață în afara vieții. Dar asta se întâmplă de ani întregi. Mereu cred că gata, se sfârşeşte, dar nu se sfârşeşte niciodată.
Nu ştiu ce să fac cu timpul care mi-a rămas de trăit.
Nu trebuie să credeți că sunt tristă. Îmi place viața pe care o duc

tocmai pentru că ştiu că nu va dura la nesfârşit.
Am primit mănuşile şi restul pachetului. Mii de mulțumiri.
Mi-am făcut o poză la un fotograf foarte bun.
Mamă dragă, te sărut din suflet.”

Claire scrie pe un colţ de masă, în bucătărie. Lângă ea, două infirmiere de la Crucea Roşie Belgiană se agită să pregătească nişte cocteiluri puternic alcoolizate, vorbind zgomotos. Gustă din ce în ce mai des din băuturi, sunt uşor amețite, dar Claire le ignoră. Se miră ea însăşi de ceea ce i-a scris mamei. I se pare că nu s-a dezvăluit niciodată cu atâta simplitate, ca şi cum ar fi găsit în sfârşit cuvintele pentru a-şi exprima atât temerile, cât şi ce îi place din viața ei actuală, o viață provizorie, cumva suspendată în timp. Căci despre asta e vorba. Se teme să se întoarcă la Paris. Îi e teamă să nu se afunde definitiv într-o viață dinainte stabilită. La urma urmelor, Patrice nici nu mai contează. Claire se gândeşte cu o rece luciditate că îi este sortit să se căsătorească, să se mărite cu un bărbat de felul lui Patrice. Îşi imaginează viitorii ei copii, vizitele regulate la părinți, vacanțele la proprietatea lor de la țară. Acum ştie că datorită războiului s-a putut sustrage acestui angrenaj, că are nevoie să se simtă utilă, poate chiar indispensabilă. La Caen mai întâi, apoi la Beziers, Fréjus, la Cannes şi acum la Berlin simte că există. În ochii tuturor, ea este Claire Mauriac, nu fiica lui Cutare, logodnica lui Cutărescu.

— Ce mai duhneşte a băutură aici!

Nou-venita din bucătărie este o tânără de un metru cincizeci, cu față rotundă şi frunte bombată, avansată de puțină vreme pe postul de şefă a diviziei Crucii Roşii de la Berlin. Conduce mica ei lume cu o energie şi o eficiență admirate de toți, începând cu ofițerii de la etajul al doilea. O cheamă Jeanine. Fiind scundă şi subțirică, toți cei găzduiți în imobilul din strada Kurfürstendamm 96 au poreclit-o Plumette.

Cele două infirmiere belgiene încearcă să-i explice cum e cu pregătirea cocteilurilor, dar Plumette le reduce la tăcere.

— S-a anunțat că vine un convoi de alsacieni, ar fi o porcărie să vă îmbătați tocmai acum.

Şi către Claire:

— Pregăteşte-ţi ambulanţa cu tot echipamentul. Pleci la gară cu Mistou.

Scrisorile lui Claire:

„2 noiembrie 1945

Dragă mamă,

Pachetul nu a ajuns, căci nu au fost zboruri, dată fiind vremea rea din Paris.

Aici cerul e albastru şi nu este frig.

Ieri m-am întors dintr-o misiune de trei zile. Nimic extraordinar de povestit. Doar că nu am avut de adus decât certificate de deces, toţi bolnavii noştri fiind morţi. La Halle, am descoperit un cimitir în care un neamţ a îngropat în fiecare zi, timp de trei ani, cadavrele celor care au fost decapitaţi cu securea, francezi, belgieni etc.

Am străbătut treizeci şi două de sate ocupate de ruşi. Peste tot, muzică dată la maximum în toate pieţele. De la şase dimineaţa până la miezul nopţii. Peste tot, portrete mari, pictate (desene copilăreşti!) ale lui Stalin şi ale celorlalţi, stele roşii, mici şi enorme, extraordinare drapele roşii. Noaptea, toate sunt înconjurate de beculeţe colorate.

Trenurile cu alsacieni continuă să sosească.”

„7 noiembrie

În sfârşit, mâine pleacă un avion!

Aici e frumos. Oare de ce aveţi parte de timp urât la Paris?

Trenurile alsacienilor vin în continuare. Alaltăieri, au venit de la Riga. Aşa stau lucrurile.

Am fost anunţate la şapte seara. Mi-au trebuit cinci minute ca să-mi fac plinul cu benzină, douăzeci, ca să-mi încarc ambulanţa cu pachete de la CRF. Am plecat în plină noapte şi mi-a fost greu să găsesc mai întâi o gară la celălalt capăt al oraşului (la douăzeci şi cinci de kilometri), în mijlocul ruinelor, apoi şinele de tren. În timp ce ofiţerul care vorbea ruseşte s-a dus să discute cu ruşii din convoi, am rămas două ceasuri în întuneric şi în frig, aşteptând bunăvoinţa respectivilor domni. Eram cu o altă fată, care, vrând să-şi întoarcă ambulanţa, şi-a împotmolit-o între şine (nu se vedea nimic). Imposibil de ieşit, iar maşina era cu totul blocată pe şine. Evident, venea o locomotivă. Din fericire, nu mergea prea repede şi a putut

opri la timp. În cele din urmă, a fost nevoie de un levier şi de şase nemţi ca s-o scoată. În sfârşit, au venit o mulţime de alsacieni cărora le-am dat pachetele. Ca de fiecare dată, eram primii francezi pe care-i vedeau şi vă puteţi imagina bucuria lor.

Apoi ofiţerul s-a întors bombănind. Ruşii nu voiau să predea cei cinci bolnavi grav şi cei douăzeci de răniţi uşor pe care îi aveau.

Ne-am întors acasă supăraţi, căci asta însemna condamnarea la moarte a cel puţin cinci oameni. Am mâncat şi am hotărât să încercăm din nou dimineaţa.

Am plecat, aşadar, a doua zi, de data asta cu un ofiţer mai isteţ şi la capătul opus al Berlinului, căci trenul se deplasase. Am distribuit din nou pachete. Alsacienii, aproape toţi din Strasbourg, plângeau de bucurie. În sfârşit, se ocupa cineva şi de ei! Trebuie să fi văzut trenurile ca să înţelegeţi. Sărmanii băieţi au suferit atât de mult, încât şi-au pierdut orice speranţă. Ruşii îi tratau la fel ca nemţii. Nu tu haine, nu tu mâncare, deşi ninge de la sfârşitul lui septembrie. Nu doar că nu aveau veşti de la ai lor, dar nu aveau nimic, niciun cuvânt din Franţa. Toţi erau bolnavi, slabi, cu ochi mari şi gravi, adânci, care nu au mai văzut un om râzând de ani întregi (căci în ţinuturile astea nu se râde, am văzut în Pomerania). Închipuiţi-vă că oamenii ăştia văd dintr-odată ambulanţe franceze, cu franţuzoaice care le aduc ţigări şi o mulţime de alte lucruri! Unul dintre alsacieni mi-a zis: «Aseară, când am văzut ambulanţele, ne-am spus: Suntem salvaţi, uite Crucea Roşie Franceză! şi am plâns.»

În acest răstimp, destul de îndelungat, ofiţerul francez care vorbea ruseşte negocia şi îşi atingea în sfârşit scopurile, invitându-i pe ruşi la masă. Eu am îmbarcat cei cinci bărbaţi grav bolnavi. Le-au strălucit ochii de bucurie când le-am spus că vor avea un pat curat, mâncare bună şi, imediat ce se vor simţi mai bine, un avion îi va duce în Franţa în trei ore.

I-am ajutat pe restul să urce în cealaltă ambulanţă. Unul dintre ei era atât de sfârşit, încât a început să plângă.

După o baie bună, i-am culcat şi mi-au spus: «Mulţumim, soră, nu te vom uita niciodată.»

Dimineaţă, când le-am dus ciocolată şi ţigări, le-am zis că nu sunt soră: «Pentru noi, eşti. Soră şi Moş Crăciun.»

Recunoaşte, mamă, e o muncă extraordinară, atât pentru fiecare om în parte, cât şi pentru Franța. Recunoaşte că merită osteneala să rămâi câteva zile în plus!

A plecat un alt tren, dar s-a oprit la o sută cincizeci de kilometri distanță de aici şi două şoferițe au plecat în întâmpinarea lui. Acolo, vor fi îmbrăcați ca francezii, nu vor mai depinde de ruşi şi un tren sanitar îi va prelua pe cei mai slăbiți.

Întorcându-mă astăzi de la spital, am luat o femeie lovită de un camion rusesc. Accidentul a avut loc chiar în fața mea. E a treia oară când mi se întâmplă de când sunt în Germania şi toate cele trei nemțoaice mi-au murit în ambulanță.

Luni plecăm iar în sectorul sovietic. Duminică facem o petrecere mare pentru 11 noiembrie.

Încă o dată iertare, mamă, pentru scrisoarea pe care nu o voi reciti pentru că este (ține-te bine!) ora patru dimineața.

Am primit parfumul. Mii de mulțumiri, e minunat.

Mistou pleacă luni la Paris, îți va aduce fotografii cu mine.

Te îmbrățişez din suflet, la fel şi pe tata, care m-a uitat, dar pe care îl iubesc la fel de mult.

Micuța voastră Claire.”

Claire se dezbracă din câteva mişcări rapide, pune uniforma pe un umeraş şi îşi trage pijamaua. Stinge veioza cu ajutorul căreia poate să scrie fără să o trezească pe Mistou şi acum se poate strecura în sfârşit în aşternut.

În patul mare pe care îl împart, Mistou doarme pe spate. Respiră regulat şi lui Claire i se pare că zâmbeşte prin somn. S-au obişnuit una cu cealaltă, parcă ar fi surori sau cel puțin prietene de-o viață. Lui Claire îi place să creadă că un an de război face cât zece ani de viață normală. Încercările prin care a trecut alături de Mistou, de Rolanne şi de Plumette, victoriile, bucuriile împărtăşite le-au unit mai mult decât le-ar fi putut face nişte simple legături de familie.

„Acum trebuie să dorm”, îşi spune Claire.

Dar nu-i vine somnul şi începe să se foiască. Creierul ei agitat refuză odihna, gândurile îi aleargă vertiginos, în toate direcțiile. În câteva secunde, trece de la o stare euforică, aproape fericită, la atacuri de panică ce o împiedică să respire.

Nu i-a spus totul mamei ei.

Nu i-a spus esențialul.

I-a făcut tabloul minuțios al celor patruzeci şi opt de ore petrecute pentru recuperarea alsacienilor prizonieri la sovietici, a insistat asupra tentativei lor eşuate din prima zi, asupra hotărârii de a reveni în dimineața următoare şi, în sfârşit, asupra reuşitei totale a misiunii. De n-ar fi dat dovadă de tenacitate, douăzeci şi cinci de oameni ar fi fost sortiți unei morți sigure. Alsacieni francezi înrolați cu forța în armata germană, cei „împotriva voinței noastre”, cum li se spune. Fără a zăbovi prea mult, a amintit în treacăt de un al doilea ofițer care vorbea ruseşte. Nu a precizat sau poate doar a sugerat importanța rolului lui.

Claire îşi imaginează scrisoarea ei ca un joc de copil, un desen în care undeva, în frunzişul unui arbore, în nori sau în blana unui animal ar fi ascunsă figura principală, subiectul ghicitorii.

Revede în cele mai mici detalii seara din ajun, din bucătăria fetelor, când, alături de Rolanne şi de primul ofițer vorbitor de rusă, se simțise atât de abătută, de neputincioasă. O adevărată suferință pentru cei trei. Apoi a coborât şi li s-a alăturat un al doilea ofițer care lucra la Divizia persoanelor strămutate.

Claire îi aude aievea vocea sigură, veselă, anunțând ca şi cum ar fi fost vorba despre o plimbare oarecare: „Atunci, nu ne rămâne decât să ne întoarcem mâine dimineață, la prima oră. Vă jur că îi vom salva pe toți.” Claire s-a ridicat tot atunci: „Merg şi eu” „Contez pe dumneavoastră.” Claire ştie că atunci, rostind câteva cuvinte simple, şi-au mărturisit iubirea. Căci în acele momente, Claire recunoaşte acum ceea ce refuza să vadă: s-a îndrăgostit de francezul de origine rusă de la prima întâlnire.

— Nu termini odată cu dansul ăsta de Saint-Guy? M-ai trezit, la cât te-ai foit!

Claire se ridică brusc, îşi cuprinde capul în mâini:

— Doamne, Mistou, ce se va întâmpla cu mine?

Se numeşte Ivan Wiazemski, s-a născut în 1915 la Sankt Petersburg şi familia lui, asemenea altor sute de familii, a emigrat la Revoluție. Mult timp apatrizi, au obținut cetățenia franceză în anii treizeci. Wia, cum îi spune toată lumea, a fost mobilizat încă de la

declararea războiului. A fost luat prizonier la scurt timp după aceea. Cei cinci ani de lagăr, cinci ani de privaţiuni, nu i-au subminat încrederea, pofta de viaţă. Eliberat de sovietici, a luptat alături de ei, pentru a i se alătura apoi lui Leon de Rosen, căruia îi este deopotrivă mâna dreaptă şi cel mai bun prieten. Este cel mai popular ofiţer francez din Kurfurstendamm 96, îndrăgit atât de bărbaţi, cât şi de femei. E întotdeauna primul care pleacă în misiune, primul care organizează o petrecere. Vorbind şapte limbi străine, dintre care rusa, franceza, engleza şi germana, ştie să îşi facă prieteni peste tot, atât în lagărul în care a fost prizonier, cât şi în Berlinul ocupat de Aliaţi. Aceste calităţi fac din el un excelent negociator, fetele apelează la el adesea când se duc să caute francezi în sectorul sovietic.

De când s-a instalat în clădire, Claire nu putea să nu-l remarce. El a fost cel care a organizat o mică recepţie de bun venit pentru Crucea Roşie Franceză, el e cel care a instituit un du-te-vino constant între etaje. După o primă serată, toţi şi toate aveau impresia că se cunosc de-o viaţă şi împărtăşeau aceeaşi dorinţă sinceră de a lucra împreună. S-a dansat, s-a cântat, s-a băut, s-au ţinut multe toasturi pentru sfârşitul războiului, pentru întoarcerea prizonierilor şi reconcilierea popoarelor. „Face prea multe”, se gândea Claire, care se uita la el ca la un marţian. „Ne are pe toţi în buzunar! Cu el, n-o să ne plictisim”, se amuza Mistou. Iar Rolanne, visătoare, suspina: „Ce fermecător...” Mai târziu, infirmierele belgiene le-au destăinuit franţuzoaicelor că Wia e un prinţ autentic, iar familia lui este una dintre cele mai vechi din Rusia. „Eh...”, acesta a fost singurul comentariu al lui Claire. A recunoscut, totuşi, că e simpatic, plăcut şi un bun camarad. Părea a nu observa că Wia, pe care-l dăduse gata, se străduia din răsputeri să-i intre în graţii. Într-o dimineaţă, când era la etajul doi, în biroul lui Leon de Rosen, şi frunzărea un ziar franţuzesc în care se relata vizita tatălui ei în Elveţia, Wia a întrebat: „Cine e François Mauriac ăsta?” „Hai, Wia, îţi baţi joc de noi! Nu se poate să nu ştii cine e François Mauriac!” s-a indignat Leon de Rosen. „Ba se poate. Cine e?” Câtă incultură, care a făcut-o pe Claire să izbucnească într-un râs nebun, pentru prima dată de la sosirea la Berlin. Un hohot atât de puternic, că a fost

nevoită să se aşeze jos, pe podea, un râs care creştea pe măsură ce Wia, pus la curent de prietenul lui Leon, şi-a cerut scuze. „Nu citiți cărți?” a întrebat Claire, încercând să se liniştească. „Niciodată!” Un alt hohot nestăvilit, pe care cei doi bărbați nu l-au înțeles.

Când a plecat din birou, îndreptându-se spre etajul ei, lui Claire îi venea să cânte de bucurie pe scări: cunoscuse în sfârşit un bărbat care era interesat de ea şi numai de ea, un bărbat care nu avea habar de existența ilustrului ei. Tată şi pentru care cărțile, literatura, nu aveau nicio importanță. Situația asta inedită o încânta. Wia chiar că era un marțian, aşa cum intuise când se întâlniseră. Din clipa aceea a început să remarce interesul pe care i-l purta.

În timpul unei misiuni cu Mistou şi Plumette, în timp ce sovieticii negau că ar deține prizonieri francezi, Wia s-a încăpățânat să aibă câştig de cauză, să nu se întoarcă cu mâna goală. Se întâmpla la vreo sută de kilometri de Berlin, într-o zonă devastată, unde nu exista un acoperiş sub care să te adăposteşti. Cum trebuia să petreacă noaptea acolo pentru a relua negocierile dimineața, au găsit adăpost într-o casă ocupată de Armata Roşie. Wia era îngrijorat. Ştia că soldații vor bea până-şi vor pierde mințile, iar prezența celor trei tinere străine le va trezi poftele. Teama de viol nu era neîntemeiată. Claire, Mistou şi Plumette ştiau foarte bine. I-au urmat sfaturile, iar el le-a instalat într-o cameră unde urmau să doarmă împreună, fără a-şi scoate uniformele. Le-a cerut să împingă în uşă mobile mari pentru a se apăra mai bine de orice tentativă de intruziune nocturnă. El însuşi a rămas în preajmă. Dar după două minute s-a întors. „Am un cadou pentru voi”, i-a spus lui Claire, care, foarte mişcată, a întins mâna, întrebându-se ce va fi găsit într-un loc al ruinelor şi dezolării. „Pumnalul meu. Vă va ajuta în cazul în care vreunul din bețivii ăia va reuşi, în ciuda tuturor, să forțeze uşa cu gând să vă violeze.” Şi a continuat, în fața expresiei ei mirate: „Nu ezitați să i-l înfigeți în grumaz sau în inimă.” Apoi s-a retras. „Ce mai cadou”, glumi Mistou. „Să sperăm că nu va fi cazul să-l foloseşti”, a adăugat Plumette. Cât despre Claire, contempla fascinată pumnalul. „Primul cadou de la Wia…” Ştia deja că vor mai fi şi altele.

Nu s-a înşelat. Wia şi-a făcut obiceiul să îi dăruiască ceea ce reuşea să obțină în urma schimburilor cu englezii şi americanii.

Claire colecționa insigne militare pe care le cosea în interiorul vestonului uniformei. A căpătat trofee noi, dar visul ei era să aibă stelele roşii sovietice. „E foarte greu, dar voi reuşi. Aveți puțină răbdare, aveți încredere în mine”, i-a promis Wia. Şi, cu siguranța copilărească ce îl caracteriza, a adăugat: „N-ați observat? Sunt foarte descurcăreț!”

Siguranță justificată sau lăudăroşenie? Claire nu reuşeşte să înțeleagă personalitatea acestui bărbat. Nu seamănă cu cei cu care-a pierdut vremea până acum, o surprinde, o amuză, o sperie. În funcție de moment, i se pare ba foarte frumos, ba foarte ciudat, cu statura lui mare, silueta subțire de supraviețuitor, ochii de un albastru profund şi urechile clăpăuge. Are un anumit farmec, de asta e sigură, îl remarcă ori de câte ori îşi face apariția. De îndată ce Wia intra într-o încăpere, fetele deveneau mai cochete, iar bărbații îşi regăseau reflexele de camaraderie virilă. Pentru toți, ceea ce conta cel mai mult era buna dispoziție pe care le-o aducea. Wia părea să nu-şi dea seama niciodată de efectul pe care-l producea asupra celorlalți. Mai ales genul ăsta de candoare o descumpăneşte pe Claire. Dacă era pur şi simplu un cretin, un cretin incult?

— Dumnezeule! Mistou, ce se va alege de mine? Ce mi se-ntâmplă?

Mistou, acum trează şi resemnată, ia un pachet de țigări, aprinde două şi îi întinde una lui Claire.

— Din cauza amorezului tău eşti în starea asta?

Claire tresare de indignare. Wia, la fel de galant cu toate femeile, indiferent de vârsta sau rolul lor în imobil, şi-a dezvăluit deschis atracția pentru una dintre ele. Fetele de la Crucea Roşie, dar şi secretarele de la Divizia de persoane strămutate au observat imediat admirația cu care o privea, emoția pe care ea i-o stârnea.

— Ce amorez? Despre ce vorbeşti? Nu înțeleg.

— Prințul rus cu urechi clăpăuge.

— Urechile alea clăpăuge sunt tot ce are el mai bun!

Claire e sinceră. Ar fi vrut să i se destăinuiască lui Mistou, să-i mărturisească spaima la gândul că ar putea fi îndrăgostită, dar şi bucuria, când o durere neaşteptată o împiedică. Îşi stinge țigara şi se lasă pe pernă gemând.

— O simt, e aici, urcă…
— Ce?
— Migrena.
Ieşind din cameră pentru a se alătura echipei, Mistou a avut grijă să tragă draperiile, astfel încât lumina zilei să nu o deranjeze pe prietena ei. A lăsat-o gemând, dar nu s-a abţinut şi a întrebat-o în pragul uşii: „Ce-i mai rău? Prinţul rus sau migrena?” Râsul ei care răsuna pe scară a adus-o pe Claire pe punctul de a izbucni în plâns. Nu vrea să se ridice, să se alăture fetelor, să înfrunte privirea întrebătoare a lui Wia. Cum s-a putut lăsa în voia unui sentiment de dragoste atât de puternic? După ruptura de Patrice, s-a jurat să se mulţumească doar cu câteva flirturi, era preţul necesar pentru a-şi păstra mult iubita libertate, atât de greu recucerită. Şi iată că i s-au aprins călcâiele după un străin despre care nu ştie nimic, un fost rus, aproape un sovietic, fără meserie, dintr-un mediu care nu e al ei, „un mediu cosmopolit”, cum se spune despre el. A iubi un bărbat, orice bărbat, o pune imediat în pericol, dar cu atât mai mult a iubi unul ca el… Claire s-a învârtit de fiecare dată în aşa fel încât să nu sufere prea mult. Ştie să-şi ţină iubiţii la distanţă, mânuieşte bine ironia, îi ia peste picior, îi descurajează. Totul cu o umbră de umor şi prietenie care îi face să nu-i poată purta pică. Crede în continuare că ea însăşi nu e cine ştie ce, iar un bărbat care o iubeşte nu poate fi decât un nătărău. Un nătărău care s-a înşelat în privinţa ei. Dacă e cinstită cu ea însăşi, ar trebui să recunoască: exact asta a simţit pentru Patrice, fireşte, dar şi pentru Andre, pentru tânărul locotenent de la Beziers, al cărui nume l-a şi uitat, pentru Pierrot, pentru Minko. Se corectează: nu, Minko nu putea figura pe lista asta. A intuit imediat ce primejdie reprezenta pentru ea, dată fiind puterea lui de seducţie. După povestea cu ambulanţa, a ştiut să-l evite, instinctul ei a ocrotit-o de minune. Şi atunci, de ce nu a funcţionat instinctul aici, la Berlin?
De la împărţirea oraşului în iulie 1945, Berlinul a devenit o maşinărie gigantică de triat refugiaţi. În jur de jumătate de milion ajung în fiecare lună în sectoarele englez şi american. Germani, femei, copii, bătrâni; expulzaţi din Cehoslovacia; prizonieri de război şi, în general, toţi cei care au fugit de sovietici. Conform

primelor date, s-a estimat că în timpul iernii 1945-1946 aproape douăzeci de milioane de germani, mai mult de un sfert din populaţie, vor fi pe drumurile ţării în ruine. Acest aflux enorm de sinistraţi complică munca diviziei lui Leon de Rosen şi a Crucii Roşii Belgiane şi a celei Franceze. Echipele din Kurfürstendamm 96 au continuat să se ducă în gări, în lagărele sovietice, mai departe chiar, de îndată ce le era semnalată o posibilă prezenţă franceză. Au ajuns până în Frankfurt an der Oder, unde din trenuri se revărsau fiinţe care nu mai aveau identitate, naţionalitate, niciun loc sub soare. Printre ele se găseau evrei care au supravieţuit miraculos, germani care au fugit de regimul lui Hitler, dar şi foşti voluntari francezi care au slujit în armata Führerului şi care încercau să treacă drept foşti prizonieri sau alsacieni, cei „împotriva voinţei noastre”. Imediat după ce ajung, toţi sunt conduşi imediat în tabăra comună de la Zehlendorf, aflat în întregime sub controlul americanilor. În noiembrie 1945, aici au fost înregistrate mai bine de cinci milioane de persoane de treizeci de naţionalităţi. Alte cincizeci de tabere de tranzit au fost improvizate în grabă la Berlin. Claire avea de-a face zilnic cu destinul tragic a mii de fiinţe umane. Participarea la salvarea unora dintre ele este un fel de răspuns la întrebările pe care şi le pune, un fel de justificare a existenţei ei. Toate astea nu au prea mult de a face cu ceea ce a cunoscut în timpul războiului, la Beziers. Nu mai e vorba de a participa la acţiuni eroice, de a susţine mişcările Rezistenţei. Nu mai e vorba nici de a urma armatele de eliberare, ci de a duce o altă luptă, mai obscură, mai ingrată, o luptă măruntă: trebuia să caute, să găsească şi să salveze de la moarte oameni uitaţi de toţi. Acum ştie că iubeşte nespus viaţa la Berlin. I se pare deopotrivă crudă, sordidă şi ciudat de frumoasă. Destul de aproape de imaginea oraşului în ruine, care totuşi se reconstruieşte. Ca şi în timpul războiului, se miră că duce o viaţă pe care o credea rezervată eroinelor din romane, din romanele pe care le devora în adolescenţă, care îi dădeau impresia că existenţa ei cotidiană de tânără e atât de anodină.

„Care o fi locul lui Wia?” se gândeşte ea, în timp ce se spală pe dinţi. Nu mai are migrenă, după câteva ore de somn şi-a revenit. Cu toate că nu se simte cu adevărat bine, simţul ei de răspundere a avut

câştig de cauză: trebuie să o caute pe Plumette şi să-i ceară programul zilei, să vadă care sunt priorităţile.

Mistou şi-a luat câteva zile libere şi a plecat la Paris. Claire i-a încredinţat scrisori pentru familia ei şi fotografii cu ea, portrete făcute în studio, cu lumini foarte rafinate şi în care, pentru prima oară, lui Claire i se pare că e frumoasă. „O adevărată stea de cinema!” a constatat una dintre colege. „Până şi uniforma ta pare de împrumut, iar crucea de Lorena zici că-i din diamante! E imposibil să-şi închipuie cineva viaţa de câine pe care o duci aici”, a adăugat o alta. „Claire arată foarte bine şi noi, fetele, suntem mândre de ea”, a conchis Rolanne.

Timp de patruzeci şi opt de ore trenurile au tot adus alsacieni. Claire şi Wia i-au întâmpinat împreună. Măcar de data asta, sovieticii nu au ascuns niciunul şi câţiva ofiţeri, cu care Wia s-a împrietenit în cele din urmă, le-au uşurat făţiş sarcina. Claire nu are vreme să se întrebe ce simt unul pentru celălalt, dar e conştientă de o anumită schimbare în purtarea lui Wia faţă de ea. E şi mai atent, de o bună dispoziţie inegalabilă şi, ceea ce nu i se potriveşte deloc, de o uimitoare discreţie. Contrar tuturor temerilor ei, nu a făcut nicio aluzie la niciun sentiment de dragoste, nici măcar nu a încercat să o întâlnească singură. Dar ea ştie că privirea lui o urmăreşte neîncetat. O privire curios de încrezătoare, ca şi cum ar fi ştiut ce le rezerva viitorul şi îi lăsa şi ei, lui Claire, timpul necesar pentru a înţelege acest lucru.

În seara de 11 noiembrie în Kurfürstendamm 96 se dădea o mare petrecere pentru a sărbători armistiţiul din 1918. Se întâmpinau unii pe alţii, de la un etaj la altul, poarta de la stradă a rămas în permanenţă deschisă, un flux constant de invitaţi s-au alăturat locatarilor obişnuiţi. Francezi, englezi, americani şi sovietici se întreţineau într-o armonie perfectă, uitând pentru câteva ceasuri de ce-i desparte în timpul zilei. Cum sunt mai mulţi bărbaţi decât femei, fetele de la Crucea Roşie Franceză şi de la cea Belgiană nu se mai opresc din dans, trecând de la un partener la altul. Franţuzoaicele poartă cuvenita uniformă bleu a Royal Air Force, dar toate şi-au dat osteneala să se machieze şi să se coafeze.

„Eşti atât de frumoasă!”, îi şopteşte Wia lui Claire la ureche. O

ţine strâns la piept şi îi repetă la nesfârşit acelaşi lucru. Deja i-a acordat mai multe dansuri unul după altul, nu mai dă atenţie celorlalţi ofiţeri. Aceştia, la început contrariaţi, au renunţat la ea şi par a se fi vorbit să o ignore. Dacă ar fi fost atentă, ar fi remarcat că nimeni nu li se mai adresează, că sunt oarecum izolaţi.

Dar Claire nu e atentă decât la ceea ce simte acum, lipită de Wia, la sentimentul de siguranţă, atât de nou pentru ea, pe care bărbatul i-l transmite. Cu toate astea, dansează prost şi o calcă permanent pe picioare. Cu toate astea, în afara lui „eşti frumoasă” – care, repetat multă vreme, îl face uşor ridicol – nu îi spune nimic altceva. „Habar n-are să întreţină o conversaţie”, se gândeşte Claire. Şi această descoperire, departe de a o înspăimânta, o amuză. I se pare că ceea ce simte în braţele lui nu seamănă deloc cu ceea ce a simţit în alte braţe, cu alţi bărbaţi. Mai ales, se simte redevenind femeie cu o intensitate care o tulbură dintr-odată. Şi atunci, cu un reflex involuntar de apărare, schiţează un gest pentru a-l împinge: „E incredibil cât de prost dansezi!” îi spune ea. „Incredibil?” „Da.” „E grav?” El e departe de a se enerva şi râde. „Da. De fapt, nu...” El îi cuprinde capul cu o mână, îl lipeşte cu delicateţe de piept. Claire simte pe obraz stofa aspră a uniformei militare. El îi înlănţuie umerii şi o ţine strâns în braţe. Ea îi aude respiraţia, atât de liniştită, atât de regulată, murmurul vocii lui aproape de urechea ei. „Ce tot bâigui acolo?” „Nu bâigui, îţi vorbesc în ruseşte.” Au rămas tăcuţi câteva minute, aproape nemişcaţi, în timp ce în jurul lor toţi ceilalţi dansatori se dezlănţuiau pe ritmuri de boogie-woogie. În cele din urmă, s-a desprins de ea şi, ţinând-o cu vârful degetelor, privind-o fix în ochi, cu un amestec ciudat de bucurie intensă şi gravitate: „Te iubesc. Da. Asta e, te iubesc şi nu vreau să trăiesc fără tine.”

Mistou s-a întors de la Paris. A adus corespondenţă, haine călduroase şi primul număr dintr-o revistă nouă pentru femei, Elle. Pe copertă, o femeie frumoasă într-o haină roşie, cu pălărie neagră, ridică zâmbind în braţe o pisică portocalie cu ochi verzi. Mistou intră în bucătăria în care Claire, Rolanne şi alte două infirmiere de la Crucea Roşie Belgiană se încălzesc la o cană cu ceai. Sunt pe punctul de a pleca în misiune. O misiune delicată, care nu le face deloc plăcere, căci e vorba despre a ridica de lângă mamele nemţoaice

copiii făcuți cu tați francezi. Majoritatea sunt bărbați care, în timpul războiului, au fost înrolați în Batalionul de muncă obligatorie.

— Ia ascultați, fetelor, spune Mistou aşezându-se la masă…

Deschide revista la pagina 3 şi citeşte:

— „De cinci ani nu le mai vede nimeni. Timpul a trecut. Copilele au crescut. Jules Raimu are o fată de douăzeci de ani, Paulette… Etc, etc, etc. Claire Mauriac, fiica autorului piesei Les Mal Aimes, se află în prezent la Berlin. Conduce o maşină de la Crucea Roşie şi se ocupă de repatrierea ultimilor prizonieri francezi rămaşi în sectorul sovietic. Nu a avut încă timp să se gândească la ce va face mai târziu." Asta înseamnă glorie, Clairette, glorie!

Mistou îi întinde revista prietenei care admiră în tăcere imaginile a cinci tinere. Prezența ei printre aceste necunoscute îi dă imediat un sentiment de jenă şi descurajare. Până să citească acest articol obscur, credea că a reuşit ce şi-a dorit atât de mult încă de la intrarea în Crucea Roşie: să se integreze în grup. S-a străduit mult să ajungă aici, pentru a gândi şi a spune „noi" mai degrabă decât „eu". Această revistă pentru femei, alegând-o pe ea, nu pe Rolanne sau Plumette, o readuce la ceea ce era înainte de război: „fiica lui…"

Uşa bucătăriei se deschide şi Wia îşi face o intrare triumfală, cu un cartuş de țigări americane în mână.

— Pentru voi, fetelor. Şi pentru tine, Claire a mea…

Ține ceva în pumnul închis pe care-l flutură pe sub nasul lui Claire, râzând de plăcere.

— Ce este?

— Ghiceşte…

Prelungeşte jocul, încântat că se bucură de atenția celor cinci tinere. Claire lasă revista şi se supune regulilor jocului: „Animal, plantă sau mineral?" Wia se amuză şi astfel le cucereşte pe toate, cu excepția lui Mistou, care începe să înțeleagă că ceva s-a schimbat în atmosfera din apartament. Wia e ca la el acasă, Claire radiază o bucurie copilărească, pe care n-o cunoştea.

— Ia spuneți, voi doi…

Dar nimeni nu o bagă în seamă pe Mistou. Fetele îl înconjoară pe Wia şi îl roagă să desfacă palma pentru a le arăta odată ce ascunde.

A

— În locul inelului pe care încă nu ți-l pot oferi… spune el.

Insigna militară reprezentând steaua roşie dăruită lui Claire trece din mână-n mână, în timp ce Wia povesteşte cum a făcut rost de ea, la un chef cu ofițerii sovietici. Cade obicei, îşi atribuie merite uneori născocite pentru a înflori şi mai tare povestea, dar o face cu atâta plăcere, încât nimănui nu-i dă prin cap să îi reproşeze ceva. Claire e extaziată: insigna va deveni bijuteria colecției ei, o va coase chiar astă-seară în interiorul vestonului.

— Vrei să te ocupi tu, Rolanne dragă? Ştii că nu mă pricep deloc…

Wia zăreşte revista rămasă deschisă pe masă şi, curios, pune mâna pe ea. Fotografia lui Claire îi smulge un fluierat admirativ.

— „Autorul piesei Les Mal Aimes…” E scriitorul? Tatăl tău?

Claire ezită să răspundă, şocată de ignoranța lui şi în acelaşi timp flatată de răsturnarea de roluri care face din François Mauriac doar „tatăl lui…”:

— Vorbind despre tine, Claire, vorbeşte, de fapt, despre voi, despre toate fetele. E bine că este recunoscută munca extraordinară pe care o faceți la Berlin.

Apoi, mai tandru, sărutându-i în fugă mâna:

— Sunt mândru de tine.

Claire pleacă privirea pentru a-şi ascunde emoția. Se gândeşte că el vede întotdeauna partea bună a lucrurilor şi că viața alături de el devine, într-un mod misterios, simplă.

Mistou uitase să-i dea lui Claire o scrisoare pe care mama ei i-o încredințase cu câteva ore înainte să plece din Paris. Claire află de ea doar seara, la sfârşitul unei zile lungi, petrecute alături de nemțoaice. Este vorba despre răspunsul la ultima ei misivă, în care povestea dezlânat întâlnirea cu Wia. Lăsându-se în voia nevoii de a vorbi despre el, nu a ascuns nici originea lui rusă, nici că habar nu avea ce intenționa să facă după aceea, după Berlin. Acum îşi regretă confidențele făcute. Mama ei, aşa cum se aştepta, e îngrijorată, o pune în gardă împotriva necunoscutului, cere mai multe informații despre familia lui, despre stilul lor de viață. Claire şi-a pierdut capul la Berlin, aşa crede ea, şi ar trebui să se adune, să se întoarcă pentru totdeauna la Paris. Singura explicație pentru ceea ce doamna

Mauriac numeşte „orbire temporară absurdă” este de origine medicală: Claire suferă de surmenaj, un motiv în plus să vină să se îngrijească în Franţa. Îi aminteşte că războiul s-a terminat, că locul ei, singurul şi adevăratul ei loc, este la casa cu numărul 38, din bulevardul Théophile Gautier, alături de familie.

Citind epistola, Claire îşi pierde speranţa. Mama ei o tratează ca pe-o fetiță, îi arată ce drum să urmeze ba, mai rău, îi dă ordine. Din nou ai ei nu iau în seamă femeia care a devenit. Ştie că în spatele mamei stau tata, sora şi fraţii, că sunt cu toții de acord în ceea ce priveşte viitorul ei. În acelaşi timp, pentru că îi iubeşte, nu vrea să le provoace îngrijorări. Ziua grea e care a avut-o nu a fost în măsură să o înveselească. Împreună cu Rolanne, a fost nevoită de două ori să smulgă bebeluşii unor tinere nemțoaice. Era un ordin. Taţii francezi ai acestor copii fuseseră daţi dispăruţi, iar copiii trebuiau luaţi de lângă mamele lor şi repatriaţi în Franța, unde poate că nu-i dorea nimeni.

— Te gândeşti prea mult, Clairette. Hai să dormi.

În patul cel mare, Mistou cască şi se întinde.

Nu a terminat de aranjat lucrurile, valiza desfăcută zace în mijlocul camerei, hainele sunt împrăştiate peste tot. Pe Claire o încearcă dintr-odată un sentiment de tihnă, regăsindu-şi prietena, inevitabila ei dezordine, nepăsarea ei. Da, acum, că Mistou s-a întors, camera cocotelor a prins viață. Claire e obosită, se va lungi în pat lângă Mistou, va dormi. Îi va răspunde mâine mamei.

„4 decembrie

Dragă mamă,

Acum am aflat că e o plecare peste zece minute. E opt dimineaţa şi ne ducem la înmormântarea a trei alsacieni care nu au supraviețuit transferului.

Am primit aseară scrisoarea ta. Nu te teme, sunt foarte fericită.

Am să-ți scriu mai mult azi sau mâine, am vrut doar să te liniştesc de dimineață.

Plecăm spre Paris pe 12.

Te sărut cu drag.”

Semnează. Dar înainte de a pune scrisoarea în plic, subliniază cu o linie apăsată ce i se pare esențial: „Sunt foarte fericită.”

Timp de patru zile, Claire se închide într-un fel de tăcere sumbră, care surprinde pe toată lumea. La întrebările cu care e bombardată răspunde evaziv, pretextând o migrenă. Celor din jur le pare nervoasă, irascibilă, foarte diferită de tânăra pe care toți din clădire au îndrăgit-o. Wia, cel mai îngrijorat, îi pune cele mai multe întrebări, insistă, o imploră, ba chiar o zgâlțâie. A doua seară, în bucătăria de la primul etaj, se lasă dus de val şi aproape că îi face o scenă în fața fetelor. Claire fuge tot atunci spre camera ei. Wia o urmează, dar Rolanne îl împiedică, trăgându-l de mânecă. „Las-o în pace, te rog", îi spune cu blândețe. Wia o fulgeră din priviri, apoi iese din bucătărie trântind uşa cu o violență care le face pe toate să tresară. A doua zi, şi el tăcut, afişează o mutră de câine bătut care ar fi stârnit râsul, dacă nu ar fi provocat mila. Urcă şi coboară fără motiv scările, în speranța de a o întâlni pe Claire. Dar ea iese rar sau se ocupă de misiuni la care nu trebuie să fie prezentă. De teamă să nu cumva să fie umilit de colegele ei, Wia nici măcar nu le mai vorbeşte. De altfel, Rolannne şi Plumette îl evită. Doar Mistou, când se întâlneşte cu el, îi oferă un zâmbet luminos şi îi aruncă, liniştitor, replica: „Nu face mutra asta, o să fie bine."

Tot ea, în cea de-a patra seară, a urcat să-l anunțe:

— Claire a ieşit singură, nu se ştie unde. Dacă vrei să-i vorbeşti, ăsta e momentul... Dar să nu-i spui că eu ți-am zis...

Wia înşfacă un palton şi se repede pe scări. Afară e noapte, un vânt înghețat spulberă zăpada pe jumătate topită care acoperă pământul. Cum nu e nimeni pe stradă, reperează repede mantaua lungă, militară, căciula cu urechi şi botinele îmblănite. Vrea s-o strige, dar se abține şi îşi înăbuşă o înjurătură. Ce face singură afară? Unde se duce? Berlinul e un oraş extrem de periculos, femeile ştiu asta şi nu ies decât însoțite. Wia se gândeşte că poate Claire are o întâlnire secretă. O ştie curajoasă, neînfricată. Nu are ea obiceiul să spună „îmi place pericolul"? Are o întâlnire cu cineva, un bărbat, fireşte, iată de ce îl evită de patru zile. Gândul că îşi bate joc de el, că îl înşală, îl face să geamă de durere.

Brusc, Claire pleacă din Kurfürstendamm şi o ia la dreapta. O mânie rece îl cuprinde pe Wia. O va urmări, îi va surprinde, îi va da în vileag. Se ține în spatele ei, având grijă să meargă pe lângă ziduri,

ca să nu-l vadă, în caz că se întoarce.

Dar în zadar. Străduța e cufundată în beznă. Nicio luminiță nu se strecoară din clădirile în ruină. Nu se simte nici urmă de prezență omenească. Dar Wia ştie că unii berlinezi trăiesc în continuare ascunşi printre dărâmături.

Claire s-a oprit şi pare să şovăie. Apoi bate la o uşă încropită din bucăți de carton. I se deschide imediat şi dispare. Wia rămâne blocat. O întâlnire galantă într-un asemenea loc e cu neputință. Ce face acolo? Hotărăşte să nu mai prelungească nici măcar o secundă misterul insuportabil şi să se ducă după ea în ruine.

Dar Claire tocmai iese. Se ciocnesc unul de celălalt, ea alunecă, încearcă să se agațe de mantaua lui, îşi pierde echilibrul şi cade în zăpada topită ce începuse acum să înghețe.

— Wia! Ah, Wia!

Contrar tuturor aşteptărilor, ea izbucneşte în râs. Un râs nervos, de bucurie, de durere, pe care el îl priveşte năucit, împietrit, cu senzația că nimic din ce vede nu e real, că se va trezi în curând şi va scăpa de coşmar.

— Ajută-mă să mă ridic, nu putem rămâne aici, spune ea între două sughițuri. Wia, ce bine că te văd, ce bine!

O ține strânsă lângă el, în timp ce refac drumul în sens invers. Amândoi se luptă cu vântul, ceea ce le îngreunează şi mai mult încercarea de a se explica. Dar Wia a înțeles esențialul, motivul prezenței lui Claire pe străduța plină de dărâmături. Ceea ce încearcă să îi povestească, după ce l-a pus să jure că va păstra secretul, îl uimeşte. Claire, din proprie inițiativă, fără a sta de vorbă cu nimeni, s-a dus să prevină o tânără nemțoaică că a doua zi urmează să i se ia copilul. Cu cel mai provocator aer din lume susține că nu-i pasă de legile militare în vigoare şi îi spune plină de convingere că dreptatea, dreptatea elementară e de partea ei. Descrie suferințele tinerelor mame nemțoaice, fără casă, fără căldură, înfometate, care nu mai au nimic pe lume, în afară de copil. E de părere că acțiunea Crucii Roşii şi a Diviziei persoanelor strămutate este crudă, barbară. Wia îi cunoaşte devotamentul față de aceste organisme, adeziunea deplină la toate ideile şi principiile lor morale. Consideră că a dat dovadă de o imprudență vecină cu

iresponsabilitatea, dar îi admiră forța convingerilor, îndrăzneala, curajul. „Ai curaj”, murmură el, în timp ce intrau în blocul lor. Şi, fără a-i lăsa timp să răspundă, rosteşte cu sinceritate: „Cred că te înțeleg.” Claire se îndoieşte, dar vede eforturile pe care le face pentru a se apropia de ea.

Pe scară se întâlnesc cu Mistou, care se luminează la față.

— Ei, cum e, sunteți din nou prieteni?

— Da.

— Şi... îndrăgostiți?

— Da.

Wia o cuprinde pe Claire de după umeri, o strânge la piept şi, pe un ton sfidător, aruncă provocarea unei lumi întregi:

— Da, Mistou, îndrăgostiți, foarte îndrăgostiți. Pentru totdeauna.

Mistou este deja adormită când Claire ajunge în cameră. Îşi scoate haina şi botinele fără a face zgomot, aprinde veioza. Căldura din încăpere i se pare perfectă, tăcerea din clădire o ajută să îşi pună ordine în gânduri. Acum e gata să le scrie părinților.

„28 noiembrie 1945

Dragă mamă, dragul meu tată,

Mâine dimineață pleacă un avion şi un prieten vă va aduce scrisoarea după-amiază.

Îmi cer iertare că am întârziat, dar am avut patru zile cumplite. Nu mai ştiam ce vreau şi cred că nu mai ştiam nici cine sunt. Dar fără îndoială c-a fost o etapă necesară.

Ce vreau să vă spun este de cea mai mare importanță, căci e vorba despre fericirea, despre viața mea.

Wia mă iubeşte şi eu îl iubesc.

Lui îi place să iasă seara, dar mie nu. Îi place să bea, dar mie nu. Îi place să spună anecdote, dar mie nu; nu avem nimic în comun, însă cred că, alături de el, am o cât de mică şansă să fiu fericită.

Vă rog să-mi acordați permisiunea de a mă căsători cu el şi să-mi trimiteți cât mai repede răspunsul vostru.

Cum era stabilit, pe 12 voi fi la Paris şi Wia speră să obțină o permisie de douăzeci şi patru de ore, ca să pot să vi-l prezint.

Dragă mamă, dragă tată, vă sărut cu toată dragostea.

Micuța voastră Claire

P.S.: Nu sunt sigură că voi fi o prinţesă prea atrăgătoare.”

Claire şi Wia coboară în fugă scările pentru a ajunge la apartamentul fetelor de la primul etaj. Ele aşteaptă cu nerăbdare rezultatul convorbirii telefonice pe care Claire urma să o aibă cu mama ei, la Paris. Dar, din felul în care au năvălit cei doi în bucătărie au înţeles imediat, i-au înconjurat, i-au îmbrăţişat cu strigăte de bucurie, cu aplauze, cu întrebări. Când lucrurile s-au mai liniştit, Wia a propus să închine în cinstea viitoare lor căsătorii şi a dispărut în căutarea unei ipotetice sticle de şampanie. Rolanne a pus cafeaua la încălzit şi s-au aşezat toate în jurul mesei.

Pe Claire o năpădeşte dintr-odată o apăsare, un fel de sfârşeală imensă, care o împiedică să răspundă mai precis la întrebările prietenelor ei. Iată urmarea tensiunii din ultimele ore, şocul de a fi auzit la telefon vocea mamei. Nu a folosit niciodată până acum unica linie telefonică cu Franţa, instalată în biroul Diviziei persoanelor strămutate. Convorbirea a fost cu putinţă mulţumită lui Leon de Rosen. Claire a aşteptat-o cu o febrilitate şi cu o spaimă care nu au părăsit-o încă de tot. Aşadar, părinţii ei şi-au dat consimţământul, aşadar, se va căsători cu Wia... O îndoială neaşteptată îi strânge inima. Dacă se înşela, la fel ca şi cu Patrice? Dacă era, încă o dată, victima iubirii lui Wia pentru ea? Victima entuziasmului, a certitudinii lui că sunt făcuţi unul pentru celălalt?

— Ce s-a întâmplat, Clairette? Eşti palidă, se îngrijorează Rolanne.

— Migrena? o ironizează Mistou, care îşi duce mâinile la tâmple şi începe să imite perfect grimasele lui Claire, glasul ei plângăcios: „E aici, o simt, urcă, vai, vai, vai...”

— Nu-i amuzant să-ţi baţi joc de ea. Dacă ai fi suferit măcar o dată-n viaţa ta de migrenă, ai fi ştiut că e cumplit de dureroasă!

— Dacă nici să glumim nu se mai poate...

Văzând că prietenele ei sunt cât pe ce să se ia la harţă din cauza ei, Claire intră la idei mai puţin negre. Se ridică şi se duce la fereastră. Afară e întuneric, ninge cu fulgi mari peste oraş. Simte că e cald în bucătărie, dar şi temperatura de afară. Se gândeşte la cei pe care echipa ei i-a salvat şi care, pentru prima dată după multă vreme, dorm într-un pat. Se mai gândeşte, foarte repede şi

împotriva voinței ei, la prietenii pierduți în timpul războiului. „Dar eu sunt în viață.” Senzația că există e atât de puternică, încât se răsuceşte pe călcâie, înfruntă privirile îngrijorate ale colegelor, care, din clipa când le-a întors spatele, au tăcut mâlc.

— Ştiți ce înseamnă o căsătorie între o fată din burghezia franceză şi un fost prinț rus, care a pierdut totul din cauza unei revoluții?

Wia a încremenit în pragul bucătăriei, în bezna de la intrare. Nu l-a auzit nimeni când s-a întors, iar acum se uită curios la tinerele vesele care o ascultă pe Claire. Ea povesteşte în felul ei şi cu mult umor convorbirea telefonică la care a fost de față. Ca martor, nu a priceput mare lucru, dar acum, din cauza strâmbăturilor de clovn ale lui Claire, chiar că nu mai pricepe nimic.

— Aşa, deci, tata e neîncrezător. La Paris, toți ruşii, prinți sau nu, sunt fie şoferi de taxi, fie muzicieni în baruri de noapte. „Ce-i de făcut, ce-i de făcut?” se lamentează mama, citind pentru a mia oară scrisoarea mea. Tata are o idee: „Hai să-i telefonăm lui Troyat[6]!” Troyat, Henri Troyat este un bun prieten al fratelui meu mai mare, Claude. E un fost rus, ca şi Wia, naturalizat în Franța, tot ca Wia. Singura diferență este că el şi-a luat un pseudonim şi e scriitor. A câştigat chiar Premiul Goncourt în 1938, pentru o carte, L’Araigne, şi vă pot spune că în ziua aceea a făcut o petrecere de pomină…

— Prima apropiere franco-rusă, constată Rolanne visătoare.

— Cum spui tu… Aşadar, telefon la Troyat, pe care tata l-a însărcinat să facă o anchetă asupra aşa-numitului prinț care se recomandă Ivan Wiazemski. Troyat, care îi intuieşte îngrijorarea, încearcă să-l linişească: „Numele nu îmi evocă ceva rău, ştiți… Vă sun eu.” Tata se duce la mama, în salon. Sunt atât de nervoşi, încât nu pot face nimic altceva decât să aştepte. Ca întotdeauna, mama se gândeşte la tot ce poate fi mai rău, la asta n-o întrece nimeni. Tata se enervează: „Mai taci, Jeanne, pentru numele lui Dumnezeu, mai

[6] Născut la Moscova, pe numele său adevărat Lev Aslanovici Tarasov, Troyat se stabileşte cu familia în Franța, alungat din Rusia natală de Revoluția din Octombrie. Îşi ia numele de Henri Troyat şi se dedică scrisului. În 1959 este ales membru al Academiei Franceze (n. Tr.).

taci!” În paranteză fie spus, mi se pare că-i aud aievea. Ţârrr, ţââârrrr, ţâââârrrrr! Se reped la telefon, tata ridică receptorul şi îl aude pe Troyat entuziasmat, încântat: „Nu numai că nu-i rău deloc, dar Wiazemski e bine, chiar foarte, foarte, foarte bine! Cum nu se poate mai bine!” Şi îi povesteşte că Ivan provine dintr-una din cele mai vechi familii din Rusia, ale cărei origini urcă până în jurul anului 800, cred. Tata, în continuare neîncrezător: „Sunteţi sigur că nu e un escroc?” Troyat se amuză. „Bineînţeles. Înainte de război, locuia cu sora şi cu părinţii lui foarte aproape de voi, pe strada Raynouard. Părinţii lui stau în continuare acolo şi, cine ştie, poate aţi trecut de multe ori pe lângă ei.” Părinţii mei se simt eliberaţi, mama mă sună şi aprobă căsătoria cu Wia. Tata ia receptorul şi, făcând aluzie la post-scriptumul scrisorii mele, nu se poate abţine să îmi spună: „Dacă vrei să devii o prinţesă prezentabilă, te sfătuiesc să te pui de pe acum pe treabă!” Gata, sfârşitul poveştii!

— Bravo, cât talent!

Wia intră în bucătărie, aplaudând entuziasmat. Dintr-un buzunar al hainei lui militare iese gâtul unei sticle de şampanie. În celălalt, foarte umflat, se mişcă ceva, dar nimeni nu bagă de seamă. Claire continuă s-o facă pe clovnul, să-şi salute publicul. Sticla de şampanie e pe masă, fetele aduc pahare. Wia le toarnă tuturor şi spune, privind spre Claire:

— Cred că am înţeles că mariajul i se datorează unui fost rus, dar numele nu-mi spune nimic. Cine ne dovedeşte că e cu adevărat rus? Dacă el e escrocul de care se teme tatăl tău?

— Se poate, Wia? Nu răsturna rolurile! Tu faci obiectul anchetei, nu el! E de necrezut că nu ai auzit vorbindu-se despre un tânăr rus care a obţinut cetăţenia franceză şi care, la puţin timp după aceea, a câştigat Premiul Goncourt. Chiar dacă nu ştii mare lucru despre literatură, tot trebuie să se fi vorbit despre asta în cercul tău! Cu siguranţă aţi fost cu toţii mândri, aţi sărbătorit evenimentul!

Cu fruntea încruntată de efort, Wia încearcă să îşi amintească. Vrea să-i facă pe plac lui Claire sau măcar să nu o dezamăgească, iar ce îi povesteşte ea despre acest tânăr scriitor îi trezeşte, încetul cu încetul, câteva amintiri. Dar nu cele pe care şi le închipuise ea.

— Dacă scriitorul tău e rusul la care mă gândesc eu, unul dintre

băieții Tarasov, cei din cercul nostru, cum zici tu, n-au avut ce sărbători. Mulți s-au simțit jigniți pentru că şi-a schimbat numele şi a devenit francez. Nina, sora mea, a fost chiar şocată şi s-a supărat pe el.

A vorbit rar, o tristețe neobişnuită i-a inundat chipul. Pe neaşteptate, Claire îşi dă seama că Wia nu i-a vorbit încă despre familia lui, despre comunitatea rusă în sânul căreia a crescut. Abia dacă a pomenit de părinții şi de sora lui, al cărei prenume tocmai l-a aflat: Nina. Până acum au fost preocupați doar de obținerea consimțământului familiei lui Claire, nu de cel al părinților lui Wia. Fireşte că hotărârea lor de a-şi uni destinele e de dată foarte recentă, fireşte că zilele de muncă sunt lungi şi grele. „Nu contează”, se gândeşte Claire, „ne cunoaştem atât de puțin...”

Un zgomot caraghios, jumătate plânset, jumătate schelălăit, îi atrage atenția. Ca prin minune, Wia îşi regăseşte veselia. Vâră o mână în buzunarul hainei, scoate un ghem mare de blană, pe care îl pune în mijlocul mesei, între paharele de şampanie şi scrumierele pline de chiştoace: e un cățeluş de nici trei luni, care se holbează speriat la oamenii aplecați asupra lui.

— Cât pe ce să uit ce era mai important. Draga mea Claire, mă tem că de acum înainte vom fi trei, chiar înainte de a ne căsători. Un puşti de pe stradă mi l-a vândut. Zice că e Schnauzer rasă pură, dar nu pot garanta nimic. Se spune că Schnauzerii trăiau inițial în preajma grajdurilor, pentru că se împăcau foarte bine cu caii. Când te voi învăța să călăreşti, va veni cu noi.

În ciuda frigului, a zăpezii, Claire şi Wia se plimbă prin ceea ce a fost odinioară un parc şi nu mai e decât un talmeş-balmeş de arbori, moloz şi rădăcini. Urmările războiului le întăresc pofta de a trăi, voința de a începe împreună ceva. Cățeluşul se zbenguie în fața lor. Când şi când, Claire se desprinde din brațele lui Wia, ia câte un băț, un con de brad şi-l aruncă departe. Sau fuge până i se taie răsuflarea, cu cățelul împleticindu-i-se printre picioare.

Wia o urmăreşte din priviri. Îi place silueta ei subțire, strânsă în paltonul bleumarin al Crucii Roşii, chipul cu obraji rotunzi şi copilăreşti, părul negru, des, care îi iese de sub căciula cu urechi. Se gândeşte că, pentru el, ea este cel mai prețios lucru din lume şi, iată,

va pleca la Paris peste câteva zile. Are încredere în ea, în ei, în ceea ce numeşte, cam pompos, „destinul lor”. Dar cum e şi foarte superstiţios, nu se poate abţine să nu atingă bucăţi de lemn şi să ţină permanent în buzunar o miniatură din jad, despre care crede că îi poartă noroc.

Scrisoarea lui Claire:

„5 decembrie 1945

Dragă mamă,

Nu fiţi supăraţi pe mine că nu am avut timp să vă spun că sunt fericită, dar trebuie să înţelegeţi că nu mai am optsprezece ani şi ideea de a mă căsători nu e suficientă ca să-mi pierd capul de tot. Sunt foarte fericită, sunt sigură, dar nu mă gândesc la căsătorie toată ziua.

Mai sunt şi celelalte ale vieţii, toate suferinţele cumplite ale oamenilor, vremurile grele pe care le trăim şi, mai ales, certitudinea morţii. Faţă de asemenea lucruri, o căsătorie nu poate fi decât un foarte fericit incident, care poate că se va dovedi a fi preludiul unor lucruri foarte, foarte triste, căci, la urma urmelor, de ce aş fi eu veşnic fericită şi departe de toate relele, când toţi ceilalţi suferă?

Iartă-mă, mamă, mi se pare că nu am nimic nostim să vă scriu. E din cauza acestei dimineţi, care a fost rece şi tristă.

Îl cunoaşteţi pe domnul Rose care scrie, cred, în Le Monde?

Omul ăsta care a stat mai multe luni într-un lagăr şi-a pierdut soţia, fiul şi mi se pare că şi fiica. A venit aici pentru a căuta cadavrul fiului lui ucis la Ravensbrtick. O ambulanţă condusă de Rolanne a îndeplinit ieri trista misiune împreună cu acest părinte.

Dimineaţă a avut loc o scurtă ceremonie, la care am fost toţi prezenţi şi l-am privit îndelung pe domnul Rose. Suferea nespus de mult. Eu tremuram de frig, de tristeţe, mă gândeam la el, la familia lui masacrată şi la toţi cei care au avut aceeaşi soartă. În faţa unei asemenea nedreptăţi, nu m-am mai gândit deloc la fericirea mea. Oare aveam dreptul?

Îmi va face bine să vă regăsesc, să regăsesc Parisul, îmi place mult viaţa la Berlin, dar uneori mi se pare că e prea dureroasă. Abia aştept să plec de aici, m-am săturat şi sunt obosită.

Vă îmbrăţişez cu toată dragostea.”

La Paris, Claire îşi revede pe-ndelete prietenii, se plimbă prin oraş în căutarea amintirilor pierdute. Perioada Ocupației i se pare încă aproape, i se întâmplă uneori să se mire că nu mai vede uniformele gri-verzui la intersecția străzilor. Îi e greu să facă legătura între învingătorii de odinioară şi învinşii care supraviețuiesc în Germania, la Berlin. Când le vorbeşte celor din jur, nu atrage decât o atenție politicoasă. E ascultată mai curând când povesteşte despre colegele ei de la Crucea Roşie sau despre viitoarea ei căsătorie cu Wia. Arată fotografii, încearcă să descrie munca lor. Se abține să mărturisească cât de indiferentă o lasă actuala viață din Paris. Nu aşa au stat lucrurile în primele zile după revenire, când bucuria de a-şi revedea familia a copleşit-o cu totul. Dar părinții, frații şi sora ei s-au întors rapid la preocupările obişnuite, iar Claire s-a simțit izolată, fără nicio legătură reală cu viața cotidiană din casa de pe bulevardul Théophile Gautier, numărul 38, ca de fiecare dată când s-a întors.

Wia îi trimitea în fiecare zi câte o scrisoare lungă, ca s-o țină la curent cu cele mai mici detalii ale vieții de la Berlin. Şi lui îi place să scrie, iar Claire descoperă cât de bine se descurcă cu limba franceză. Pentru prima dată, vorbeşte puțin despre familia lui, despre Crimeea pe care au părăsit-o în aprilie 1919, de tranzitul prin Malta şi Londra. Dar în fiecare epistolă ține să îşi afirme apartenența franceză, dorința de a rămâne la distanță de comunitatea rusă, absența totală a nostalgiei față de trecut. Iată, în sfârşit, vestea mult aşteptată: Wia va fi aici pe 31 decembrie dimineața, apoi seara se va duce la Compiégne, unde stau momentan părinții şi sora lui. Aşadar, Claire nu îi va putea cunoaşte acum şi nu îşi ascunde uşurarea: prezentările celor două familii sunt corvezi de care s-ar lipsi cu plăcere. Din fericire, Wia îi împărtăşeşte sentimentul. „Examenul de admitere care mă aşteaptă la tine îmi ajunge cu vârf şi-ndesat deocamdată”, îi spune el la telefon, în cursul uneia dintre puținele lor convorbiri. Claire e uimită să îl audă încă o dată la fel de încrezător. Pare convins că va fi bine primit. Nu înțelege de ce ea îşi face griji pentru prima întâlnire cu cei pe care îi numeşte deja „viitorii mei socri”. Ba chiar îi face reproşuri: „Trebuie să complici tu întotdeauna totul!” Ea recunoaşte. „Ai să vezi”, îl previne, „când vei

sta cu mine va fi şi mai rău, că vom fi tot timpul împreună.” Previziunea, care sună ca o amenințare, face parte din provocările dragi lui Claire, dar care îi descumpănesc pe interlocutori. Ştie, uneori chiar regretă, dar nu se poate împiedica să o ia de la capăt de îndată ce i se oferă ocazia. Totuşi, de data asta tăcerea îndelungată şi abătută a lui Wia la telefon o tulbură. Se descoperă capabilă de a-l face să sufere mai mult decât pe mulți alții dintre foştii ei iubiți. Se mai gândeşte şi că el e la Berlin, iar ea, la Paris, şi că ar fi uşor să dea amploare oricărei neînțelegeri, cât de mici. Întrezăreşte riscurile unei rupturi şi simte o durere atât de violentă, încât până şi vocea i se schimbă. „Glumeam. Vino repede, Ivan, vino repede.” Rar se întâmpla ca ea să-i spună pe numele mic, iar el uită imediat fraza care-l înspăimântase. În schimb, ține să pună lucrurile la punct în altă privință. „De când sunt francez nu mă mai numesc Ivan, ci Jean. Sunt sigur că părinții tăi vor aprecia mândria mea de a fi francez. E important, să nu uiți de asta când o să le vorbeşti despre mine.”

Wia se înşela.

Cu mic, cu mare, familia lui Claire se dă în vânt după acest prenume rusesc, atât de exotic, şi nu e de acord să renunțe la el. Firea onestă şi directă a tânărului îi e pe plac, se arată gata să îi acorde încrederea ei şi mâna lui Claire. Toate mergeau cum nu se putea mai bine, când vestea despre o dispariție a lovit pe neaşteptate. Unchiul lui Claire, fratele tatălui ei, abatele Jean, a murit în împrejurări deocamdată misterioase. Claire vede suferința părinților, mai ales a tatălui ei, eforturile lui de a-şi ascunde tristețea şi de a-l primi cât mai bine pe nou-venit. Ştie că, într-o situație mai puțin tragică, ar fi fost mai atent, i-ar fi pus lui Wia mai multe întrebări despre planurile lui de viitor, despre preferințele, despre religia lui. Mai ştie că i-ar fi cerut să îi prezinte familia lui, astfel încât să îşi poată face mai bine o idee despre viitorul ginere.

Claire încearcă să îi explice toate astea lui Wia, care nu vrea să audă. Pentru el, întrevederea este un succes, întrucât a obținut mâna lui Claire fără nicio condiție prealabilă. Le-au mai rămas două ore de petrecut împreună, până când el o să ia trenul spre Compiégne, şi au ales să se plimbe prin Cartierul Latin.

E foarte frig, s-a anunțat ninsoare şi ei hoinăresc, înlănțuiți şi

îndrăgostiți, pe aleile din Jardin du Luxembourg. Se încrucişează cu alte cupluri care le seamănă şi asta îi amuză. Claire şi-a uitat temerile, senzația dezagreabilă că părinții ei nu şi-au dat bine seama cine e Wia şi că ar putea reveni asupra unui consimțământ prea repede acordat. Trăieşte cu extraordinară intensitate fericirea concretă de a fi în brațele lui, certitudinea că va fi fericită alături de el, în ciuda a tot ceea ce îi face atât de diferiți. Se simte ciudat de detaşată de grădina asta, atât de frumoasă în ceața de decembrie din Paris.

— Unde ne căsătorim? întreabă ea dintr-odată.

— Unde vrei tu.

— La Berlin. Acolo e viața noastră. Viața noastră cea adevărată...

— Dar nu crezi că pentru părinții noştri, care nu mai sunt la prima tinerețe, lipsa de confort din Berlin ar putea fi insuportabilă?

— La Berlin sunt toți prietenii noştri.

Păşesc o clipă în tăcere. Wia îi arată o statuie.

— Când eram copii, mama ne aducea, pe sora mea şi pe mine, să ne jucăm în Jardin du Luxembourg. Întotdeauna îşi dădea întâlnire alte mame rusoaice la picioarele câte unei regine a Franței. Le ştiu pe de rost: Marguerite de Valois...

Dar Claire nu îl ascultă. Se gândeşte la propriile ei amintiri din copilărie, la misterioasa tristețe care o copleşeşte şi care a crescut odată cu ea, fără a dispărea vreodată. O tristețe care se atenua în vacanțele de vară din Gironde şi Landes, dar pe care o regăsea la Paris de îndată ce începea şcoala.

— După ce ne terminăm misiunile la Berlin, cred că mi-ar plăcea să nu ne întoarcem să locuim la Paris...

— Dar unde?

— Nu ştiu. Într-o altă țară. Departe.

Claire ştie că, mai mult decât orice alt om, Wia îi poate îndeplini dorința de a fi în altă parte. Dacă l-o fi ales exact din acest motiv?

S-au scurs aproape două luni de la despărțirea lor din Gara de Nord. Lui Claire timpul i s-a părut îndelungat, în ciuda prezenței familiei, a ceasurilor petrecute cu prietenii, cu Martine, coechipiera ei de la Beziers, care a născut un băiețel. Singură sau însoțită, s-a dus la teatru pentru a asista la premierele după piesele unor autori

pentru ea necunoscuți: Gurile inutile de Simone de Beauvoir, Caligula de Albert Camus, sau la câte o reluare: Părinți teribili de Jean Cocteau. La cinematograf a văzut de trei ori un film care o încântă şi pe care visează să-l vadă şi împreună cu Wia: Copiii Paradisului. A ascultat muzică, a bătut magazinele căutând daruri pentru colegele de la Crucea Roşie.

Fredonând, Claire îşi termină de făcut bagajul. În dimineața asta a fost la coafor şi la manichiură. Vrea să fie frumoasă pentru Wia, cu care se va întâlni pe seară, dacă avionul spre Berlin va decola la ora stabilită. Până atunci, o masă în familie îi va reuni pentru ultima dată pe părinții, frații şi sora ei, cu soțul şi cele două fetițe ale sale.

Claire scoate din dulap uniforma bleu a Royal Air Force cu care se va îmbrăca. Îi plac tunica lungă, cambrată pe talie, pe care străluceşte crucea de Lorena, fusta dreaptă. Ştie că, renunțând la hainele civile, va căpăta o siguranță nouă, o legitimitate. Abia aşteaptă să-şi reia munca de infirmieră şi să regăsească imobilul din Kurfürstendamm 96. Terminând de făcut ordine în ceea ce încă mai este, dar pentru puțină vreme, camera ei de fată, găseşte albumul de fotografii făcut la întoarcerea din vacanțele petrecute la Montgenevre, în 1938 şi 1939. Dă paginile încet, se lasă în voia amintirilor. Cele care o interesează cel mai mult datează din primăvara lui 1938. Împreună cu sora ei, stă la un mic hotel, La Chaumiere; e prima vacanță fără părinți, e descoperirea – tulburătoare pentru ele – a libertății. Şi-au făcut imediat prieteni şi au ajuns rapid cele mai în vogă tinere din stațiune. Toată lumea se dădea în vânt după „drăgălaşele surori Mauriac”, cum li se spunea pe atunci.

Claire zăboveşte mai mult asupra unei fotografii care le înfățişează pe balconul din lemn al castelului; în plan îndepărtat se zăreşte un lanț de munți înzăpeziți. Sunt în costume de baie şi se vede clar că fac plajă. Luce, cu ochii închişi, zâmbeşte de plăcere. Claire visează cu ochii deschişi, absentă. La ce s-o fi gândind? Alte fotografii le arată pe cele două surori în mijlocul unui grup care s-a format rapid şi în care ele erau regine. Claire e profund mişcată la vederea unui tânăr frumos şi solid, Jock, care e mereu în preajma ei. Îşi aminteşte că l-a cunoscut într-un bar de noapte, Les Rois Mages,

pe când îşi făcea stagiul militar. Ține minte excursiile la schi, cât de bine se simțeau împreună, apoi reîntâlnirea lor la Paris şi toate planurile pe care şi le-au făcut înainte să-i despartă războiul. Claire îşi aminteşte absolut totul despre Jock. Nu înțelege de ce s-o fi logodit cu Patrice. „Jock a murit, a fost decapitat la Cassino, în Italia”, se gândeşte îndurerată, închizând albumul cu fotografii. „E un episod din trecut”, îşi spune tare. Opt ani o despart de tânăra de la Montgenevre, aproape o viață. „Din trecut”, repetă la fel de tare. Şi în tăcerea camerei, în fața valizelor făcute, cuvintele răsună cu o hotărâre înverşunată.

De-a latul scării din Kurfürstendamm 96 e prinsă o panglică pe scrie „Bun venit primilor logodnici din Berlin!” Când Wia îşi face apariția ținând-o de mână pe Claire, de la toate etajele izbucnesc aplauze. El radiază de bucurie, de mândrie, se întoarce după fiecare treaptă pentru a o admira iar şi iar. Ea este mult mai emoţionată decât şi-ar fi închipuit în avion. Când Mistou, apoi Rolanne o îmbrățişează şi îşi exprimă bucuria de a-i revedea, Claire nu îşi poate reține lacrimile. Găseşte refugiu în brațele lui Rolanne. Şi plânge ca un copil, repetând: „Sunt fericită, atât de fericită...” Dar Wia o smulge repede şi, ținând-o de talie, o conduce la etajul următor, unde îi aşteaptă echipa lui. Iar aplauze, iar îmbrățişări. Leon de Rosen îi strânge în brațe şi pe unul, şi pe celălalt, îi felicită. „Ați făcut o alegere bună. Toți de aici sunt mândri de voi. Domnul să vă binecuvânteze!” Seriozitatea, rigiditatea, ținuta lui sunt prea mult pentru Claire după lacrimile de adineauri, aşa că izbucneşte în râs. „Ce nostim eşti, Rosen, ce nostim eşti...” Fără a înțelege prea bine ce spune şi pentru că râsul ei e atât de molipsitor, toți încep să râdă în hohote. Un râs care se răspândeşte iute în toată clădirea.

Petrecerea ține până târziu în noapte.

Când se trezeşte Claire, s-a luminat de ziuă de multişor. Schnauzerul, care a crescut între timp, doarme la picioarele patului. Îl cheamă Kitz şi a hotărât că e datoria lui să le păzească pe Claire şi pe Mistou. Brusc, uşa se deschide, Plumette intră fără să bată. E foarte palidă.

— Îmbracă-te repede. Wia şi Leon sunt aici şi te aşteaptă. E urgent.

Claire îşi trage în fugă halatul din lână, pe care l-a adus de la Paris, şi o urmează pe palier. Abia dacă apucă să vadă că toţi sunt palizi, iar pe obrajii neraşi ai lui Wia curg lacrimi.

— M-au dat afară din armată, spune el cu o voce care abia se aude.

Scrisoarea lui Claire:

„26 februarie 1946

Dragă tată,

Azi de dimineaţă, la trezire, lovitură de teatru: Rosen a primit ordinul lui Meyer, ministrul însărcinat cu relaţiile cu Germania, cerând să îl suspende pe Wia. Trei acuzaţii:

1. Trafic ilicit cu germanii în timpul războiului.
2. Beneficii ilicite.
3. Membru al grupării La Cagoule[7].

Vă închipuiţi starea bietului Wia şi a mea. Fireşte, Rosen face tot ce îi stă în puteri pentru a împiedica una ca asta.

Inutil să vă spun, cred, că Wia nu a făcut niciodată trafic cu nemţii.

Cât despre gruparea La Cagoule, nu a fost decât la câteva întâlniri şi nu a activat niciodată. Pe atunci avea douăzeci de ani.

Tată, încă un necaz care mă sperie. Mărturisesc că sunt total bulversată şi sper că ne-aţi putea ajuta.

Evident, toate ni se trag de la comunişti. Ceea ce spune ceva despre viitor...

Ce-aţi putea face? Îl cunoaşteţi pe Meyer?

Mă întreb dacă nu ar trebui vorbit cu Bidault[8]. Gândiţi-vă că e în joc viitorul nostru.

Dimineaţă, când m-am trezit, eram cu adevărat fericită. Duşul a fost destul de rece.

---

[7] Denumirea dată de presă Organizaţiei secrete de acţiune revoluţionară naţională – OSARN grup de extremă dreapta activ în anii treizeci în Franţa (n. Tr.).

[8] Membru al Rezistenţei şi om politic francez, care la data desfăşurării evenimentelor prezentate aici conducea Ministerul Afacerilor Externe (n. Tr.).

Vă implor să faceți ceva. Asta, dacă nu cumva veți considera că e mai bine să nu vă amestecați.

Iertați-mi epistola, dar vă scriu pe fugă. Misiva trebuie să plece în câteva minute.

Tată, iartă-mă, dar gândiți-vă la noi.

Am fost cât pe ce să mă sui în avion, să vin să-ți spun toate astea prin viu grai, dar Rosen preferă să rămân aici, cu Ivan. El sigur va trebui să meargă peste puțin timp la Paris.

Dacă va trebui să părăsească Berlinul, nici Rosen nu va mai rămâne. Dar sperăm că toate se vor sfârşi cu bine.

Tată, îmi închipui ce stare îți va provoca scrisoarea mea, nici nu mai ştiu ce să-ți spun ca să mă scuz, dar bietul meu Ivan, pe cât de fericit era ieri, pe atât de nefericit e astăzi şi, pe cât de trist, pe atât de adorabil.

Te îmbrățişez cu drag."

Scrisoarea lui Wia adresată domnului François Mauriac, membru al Academiei Franceze:

„Berlin, 26 februarie 1946

Stimate domn,

Nu ştiu ce să vă spun, ce să vă scriu. Termenul «domn» prin care mă adresez dumneavoastră mi se pare grotesc şi desuet. Celelalte cuvinte, cele pe care le simt, nu le pot scrie, astăzi chiar mai puțin decât oricând altcândva.

Ieri, revăzând-o pe Claire, mă întrebam ce voi fi făcut ca să merit ca Domnul să mă facă atât de fericit. Azi-dimineață, înfundat în noroiul care mă înghite, mă întreb de ce îmi ia cu o mână ce mi-a dat cu cealaltă. Venirea lui Claire, povestea care a explodat a doua zi ar părea o melodramă proastă, dacă nu ar fi adevărată, cumplit de adevărată. Rosen s-a aruncat în luptă cu toată înflăcărarea entuziasmului lui, cu toată forța prieteniei pentru mine.

Deja mă ştiam nedemn de fericirea care mi se oferea, iar astăzi îmi dau seama cât de nebun eram să visez la ea, fie şi pentru o clipă. Dacă anunțul nu ar fi apărut în Le Figaro! Prin el, şi dumneavoastră sunteți împroşcat cu noroi, tocmai când, mai mult ca niciodată, trebuia să fiți fără pată, aşa cum se cuvine să fie un stindard.

Mă mir că am rămas lucid şi, în deplină luciditate, vă amintesc ce

stă scris, aproximativ, în Evanghelie: «Dacă un braţ îţi face necazuri, taie-l.»

Claire şi cu mine ne iubim şi ştiu că necazul ăsta nu va schimba nimic. Dar, din punct de vedere material, în plan vital, va da totul peste cap şi ar fi zadarnic s-o neg. Nu vă temeţi, dacă va trebui, mă voi arunca peste bord; Claire îmi împărtăşeşte părerea. Nu mă voi îneca şi dragostea ei mă va ocroti.

Dacă aţi putea afla de unde vine lovitura, mi-aţi uşura mult apărarea şi – de îndată ce voi fi suficient de puternic – contraatacul.

Vă ataşez o declaraţie pe care am scris-o dintr-o suflare azi-dimineaţă şi care îmi rezumă justificările.

Vă implor să nu vă angajaţi în apărarea unei cauze nedemne, asta, dacă primele dumneavoastră informaţii vă arată că ar fi pierdută.

Nu mă condamnaţi în sinea dumneavoastră, apărându-mă în faţa celorlalţi, ar fi cel mai rău lucru dintre toate.

Vă iubesc, vă ador şi vă cer iertare.

Ivan”

Declaraţia lui Jean Wiazemski:

„Subsemnatul Jean Wiazemski, locotenent în rezervă, Crucea de Război 1939-1940, în prezent secretar al Diviziei persoanelor strămutate din cadrul grupului francez, fac astăzi următoarele declaraţii pe proprie răspundere:

1. Nu am făcut trafic ilicit cu germanii.

2. Nu am obţinut beneficii ilicite în urma traficului cu germanii.

Cele două acuzaţii care mi se aduc sunt lipsite de orice temei. Cred că sunt în măsură să furnizez o dovadă irefutabilă în acest sens, arătând că, fiind luat prizonier de germani în 7 iunie 1940, pe frontul de pe Somme, am rămas în captivitate până pe 21 aprilie 1945, dată la care am fost eliberat de Armata Roşie.

În ceea ce priveşte conduita mea în timpul celor cinci ani de prizonierat, sunt în măsură, dacă este necesar, să furnizez atestate din partea unor personalităţi mai presus de orice bănuială, de naţionalitate atât franceză, cât şi britanică sau rusă, dat fiind că m-am aflat într-un lagăr comun.

Eliberat pe 21 aprilie, m-am pus la dispoziţia Comandamentului

sovietic şi am condus un corp liber de partizani, care acţiona în strânsă legătură cu elementele cele mai apropiate de Armata Roşie.

Pentru conduita mea din timpul ultimelor săptămâni de război, am fost propus pentru Legiunea de Onoare, recomandarea aparţinândându-i comandantul Meunier, actualmente chirurg la spitalul Dominique-Larrey de la Versailles, care la vremea aceea era medic-şef la spitalul în care mă aflam.

Preluat de americani la 21 mai, după ce m-am ocupat timp de o lună de organizarea centrelor unde se strângeau prizonierii francezi din sectorul sovietic, am fost recrutat la faţa locului, la Leipzig, de comandantul de Rosen, inspector al Misiunilor de repatriere, pentru a servi drept ofiţer de legătură între Cartierul General al Corpului de armată XXI americane şi serviciile franceze de repatriere, pe de o parte, şi autorităţile sovietice de cealaltă parte.

Misiunea mea pe lângă armata americană terminându-se în august, m-am întors la Paris pe 10 august 1945 şi, după ce timp de o săptămână mi-am reglat situaţia militară, am plecat din nou la Berlin, unde mă aflu de atunci.

A fost pentru întâia oară când mă întorceam în Franţa după 4 iunie 1940, dată la care am fost luat prizonier.

Anexez un atestat remis de Corpul de armată XXI american, care a servit drept bază pentru o propunere de atribuire a medaliei Steaua de Bronz.

Consider că prezenta declaraţie este în măsură să mă disculpe de cele două acuzaţii care mi s-au adus.

În ceea ce o priveşte pe cea de-a treia, care vorbeşte despre apartenenţa mea la gruparea cunoscută sub numele La Cagoule, afirm pe propria-mi răspundere următoarele:

La începutul anului 1936 m-am lăsat antrenat într-un «cerc de studii» al unui partid recent întemeiat, ale cărui afişe de propagandă acopereau zidurile cartierului meu. Dacă îmi amintesc bine, formaţiunea se numea Partidul Naţional Revoluţionar.

Întreprinderea de construcţii la care lucram m-a trimis într-o deplasare în provincie în cursul lunilor martie şi aprilie şi m-am întors în strada Caumartin în luna mai. Am găsit casa respectivă ocupată de poliţie, care m-a eliberat după un scurt interogatoriu.

O lună mai târziu, am fost convocat la poliția judiciară, unde, după un alt interogatoriu, am fost din nou eliberat.

Alte deplasări în provincie m-au făcut să uit cu desăvârşire respectivul episod.

Patru luni mai târziu, în octombrie 1936, am plecat să îmi fac stagiul militar. Fiind reînrolat în 1938, am slujit în armată fără întrerupere, din 15 octombrie 1936 până în 15 august 1945, data întoarcerii mele la Paris şi a demobilizării.

Susțin că, între 1936 şi prezenta zi, singura dată când am auzit vorbindu-se despre această nefericită aventuri a fost în 1938, când, fiind sublocotenent în Regimentul 8 de cuirasieri de la Saint-Germain-en-Laye, am fost vizitat de doi inspectori de la Siguranță, care mi-au pus întrebări despre afilierea mea la grupul La Cagoule. Consider că explicațiile mele de la acel moment au fost suficiente pentru a invalida asemenea supoziții, întrucât nu am mai auzit niciodată discutându-se despre chestiunea cu pricina.

Profit de ocazie pentru a reafirma cu tărie că nici înainte, nici în timpul serviciului meu militar nu am aparținut grupării La Cagoule şi niciodată nu am comis vreo acțiune condamnabilă, care să aducă prejudicii intereselor țării mele sau care să contravină onoarei mele de ofițer.

În temeiul onoarei de ofițer, de la care nu m-am abătut niciodată, fac prezenta declarație.

Anii de-a lungul cărora mi-am slujit țara, sângele pe care l-am vărsat pentru ea îmi dau dreptul de a cere să mi se ofere ocazia de a mă disculpa public de toate aceste acuzații.

Declarație întocmită la Berlin, 26 februarie 1946.

Jean Wiazemski.”

Scrisoarea lui Claire:

„4 martie 1946

Dragă mamă,

Doar câteva cuvinte scrise în goană, căci plec în câteva minute la Leipzig şi tocmai am aflat că vine cineva spre Paris. Am încercat să-ți telefonez de mai multe ori, dar nu am reuşit.

Nu ştim încă nimic precis, dar am primit asigurări din mai multe părți. Poliția franceză din Berlin a preluat chestiunea şi spune că

toate se vor termina cu bine.

Wia este puţin mai destins. Foarte puţin, dar, în sfârşit, tot e ceva. Nu are rost să-ţi mai spun că până acum nu am stat deloc ca pe roze, cum îmi tot spuneau oamenii pe care îi întâlneam la Paris. Bietul Ivan, este mai disperat pentru mine decât pentru el. Până când nu se rezolvă treaba asta o dată pentru totdeauna, nici nu vrea să audă de căsătorie. Cât despre mine, fac tot ce pot ca să-i redau încrederea şi în el, şi în viaţă, dar e tare greu. Chipul lui, care părea atât de fericit în ziua sosirii mele, s-a întunecat şi expresia lui nu e deloc plăcută la vedere.

Voi ce credeţi despre toată povestea? Tata ce face?

E mult de muncă. Şi e foarte frig.

Roagă-l pe tata să mă, de fapt să ne ierte, dar vă asigur că bietul Wia nu are nicio vină şi e cât se poate de nefericit. Firea lui e incapabilă să ia uşor o astfel de poveste.

Vă îmbrăţişez cu drag,

Micuţa voastră Claire."

E abia şase dimineaţa. După ce a sigilat plicul, Claire coboară la etajul fetelor pentru a-l lăsa în faţa camerei unei colege care pleacă spre Paris, care doarme încă. Claire şi-a pus deja haina, şi-a încălţat botinele, căci Mistou o aşteaptă la volanul ambulanţei lor, alături de Wia.

Fac parte dintr-un convoi de patru automobile care trebuie să ajungă la Leipzig, unde a izbucnit o altă epidemie de tifos într-un spital improvizat, ocupat de sovietici. Potrivit unor surse deocamdată secrete, printre bolnavi s-ar afla prizonieri francezi. O primă echipă medicală britanică, aflată deja la faţa locului, raportează numeroase decese şi vorbeşte despre evacuarea urgentă a celor care nu mai sunt contagioşi, fie pentru că au avut deja tifos, fie pentru că se află în ultima fază a bolii.

Cum Claire a ajuns, convoiul poate pleca. La rugămintea ei, Mistou o lasă la volan. Wia, cu o hartă aproximativă a împrejurimilor Berlinului pe genunchi, tună şi fulgeră împotriva traseului ales. După el, o altă variantă le-ar fi permis să circule pe străzi mai puţin desfundate. Nu încetează să se lege de cel care alesese itinerarul, de ploaia care cade fără oprire. Claire şi Mistou,

fără a se fi vorbit, se feresc să intervină şi să îl contrazică. Vedeau foarte bine cât e de iritat, de încordat şi total lipsit de umor. E prima dată când li se arată astfel. Oare va fi în stare să-i convingă pe sovietici să îi predea pe francezi? Fetele ştiu că negocierile ar putea dura ore întregi, că Wia va trebui să facă risipă de farmec, de diplomație. Pentru moment, pare preocupat doar de mărturiile susceptibile de a-l disculpa. Împreună cu Rosen, au adunat câteva. Le aşteaptă cu nerăbdare pe cele ale generalilor americani.

E încă întuneric, convoiul înaintează încet. În cele din urmă, se luminează. Carcasele tancurilor carbonizate se îngrămădesc de o parte şi de alta a unui drum care nu mai există. Stoluri de corbi înfometați zboară deasupra maşinilor şi țipetele lor lugubre marchează întinderea dezolantă a câmpurilor, a şesurilor.

După câteva ore, convoiul ajunge în împrejurimile Leipzigului. Începe să se zărească ceea ce a mai rămas din locuințe. Unele sunt total distruse, altele se mai țin cât de cât în picioare, dar niciuna nu mai are acoperiş. Zidurile care au mai rămas sunt uniform înnegrite de fumul incendiilor. Pe străzi nu e nici țipenie de om care să se uite după convoiul care trece. S-ar zice că, la fel ca la Berlin, supraviețuitorii germani se ascund sub pământ la vederea învingătorilor. Claire, Mistou şi Wia, care au fost deja în misiuni în aceste zone, sunt impresionați să constate că nu s-a schimbat absolut nimic. Tăcerea care îi întâmpină e tăcerea unui oraş mort.

Dar nu are rost să mai înainteze, căci au ajuns deja lângă spitalul improvizat al sovieticilor. Sunt foste barăci îngrămădite lângă lagărul de prizonieri, înconjurate de un cordon sanitar şi păzite de numeroase santinele înarmate.

— Haideți, spune Wia. Să vedem ce ne aşteaptă.

Pe înserat, după ore de deliberări cu autoritățile sovietice, şansele de a-i găsi pe francezi păreau nule. Claire, Mistou şi colegele lor aşteptau la adăpost, în ambulanțe, căci afară ploua. Le e frig, le e foame, se uită cu îngrijorare la noroiul şi apa care acoperă drumurile.

Dintr-odată Wia apare radios, însoțit de o oficialitate sovietică.

— Gata, fetelor, s-a aranjat, scoateți tărgile.

La puțin timp după aceea, ambulanța condusă de astă dată de

Mistou face drumul în sens invers. E din nou noapte, farurile maşinilor abia dacă izbutesc să lumineze drumurile inundate. Înghesuiţi în faţă lângă ea, Claire şi Wia se străduiesc să distingă gropile şi găurile. În spate, trei dintre cele patru paturi suspendate sunt ocupate de foşti lucrători în Batalionul de muncă forţată. Au avut deja tifos, sunt încă slăbiţi, dar nu mai sunt contagioşi. „Vii!”, repetă Claire când şi când. „Vii!”, îi răspunde de fiecare dată Mistou. Au uitat, pentru câteva clipe, foamea, frigul, oboseala.

În rarele momente când şofatul e mai uşor, Wia povesteşte cum de i-a putut salva.

— Ofiţerul mulţumită căruia a fost cu putinţă, Alexis Gazdanov, a fost prizonier cu mine. Mai erau vreo treizeci alţi soldaţi sovietici şi ne înţelegeam foarte bine. Roşii, albi, proletari sau aristocraţi, ce mai conta, doar vorbeam aceeaşi limbă! M-au adoptat şi-mi spuneau „tovarăşe prinţ”! Când am fost eliberaţi de Armata Roşie, am luptat alături de ei, apoi ei au fost cei care au explicat autorităţilor cazul meu. Când a fost să mă predea americanilor, mi-au propus să mă întorc cu ei în URSS... Claire?

Claire, care aţipise, nu a auzit ce povestea Wia. Aşa că a încercat un răspuns la întâmplare:

— Da? Şi?

— Şi a fost tentat, foarte tentat. În contact cu ei, în lagăr, am înţeles cât de zadarnică era speranţa mea de a mă întoarce şi de a reconstrui Rusia de odinioară. Am cerut să plec în URSS cu părinţii, dar sovieticii ne-au refuzat. Dacă eu, prin conduita mea, mă răscumpărasem în ochii lor, părinţii mei rămâneau nişte trădători... Iată de ce am rămas.

Simte capul lui Claire căzându-i greu pe umăr, buclele ei brune mângâindu-i obrazul şi înţelege că fata a adormit.

A doua zi dimineaţă, un mic dejun întârziat le reuneşte în bucătăria de la primul etaj pe Claire, pe Mistou, pe Plumette şi pe cele două infirmiere belgiene. Discută programul zilei, amintind şi de cei trei muncitori francezi admişi pentru o scurtă perioadă la un spital din Berlin. Uşa încăperii se deschide încet şi în prag apare o tânără cu un foarte pronunţat aspect slav.

O cheamă Olga, e de origine rusă şi a obţinut cetăţenia franceză

înainte de război. Ca şi Wia, vorbeşte bine mai multe limbi. Leon de Rosen a chemat-o ca ajutor, ca să fie şi traducătoare la numeroasele reuniuni cu reprezentanţii ţărilor aliate. Seriozitatea şi devotamentul ei pentru cauza persoanelor strămutate au făcut-o indispensabilă. Sosită la jumătatea lunii ianuarie, s-a împrietenit repede cu fetele de la Crucea Roşie Franceză şi de la cea Belgiană, care o invită adesea să împartă masa cu ele. Claire ştie că Olga ocupă acelaşi birou cu Wia, dar nu a avut încă ocazia de a face cunoştinţă cu ea.

— E pentru dumneavoastră, spune Olga. Un bilet de la Wia.

Îi întinde lui Claire o bucată de hârtie împăturită în patru, acceptă cana cu ceai pe care i-o oferă Plumette şi se aşază la masa lor. În timp ce Claire citeşte, în bucătărie se face linişte. Tăcerea este atât de deplină, încât se aud zgomotele străzii, rarele motoare ale maşinilor. Terminând de citit, Claire scoate un suspin prelung, teatral, urmat de o înălţare din umeri.

— E incredibil!

— Ce anume, pisicuţo?

Cum ea întârzie să răspundă, Mistou continuă, gând la gând cu colegele lor:

— E incredibil cât de des poate spune fata asta „E incredibil!”.

Râsetele care au urmat au hotărât-o pe Claire.

— Wia îmi scrie că mărturia unui general american îl exonerează integral de acuzaţiile de trafic ilicit cu nemţii. Generalul certifică faptul că a fost prizonier pe toată durata războiului, că a luptat alături de sovietici etc, etc, etc. Orice om normal ar trebui să se bucure, dar Wia, nu. E obsedat de aşa-zisa lui apartenenţă la Cagoule, vorbeşte despre onoarea pângărită etc., etc., etc.

— Voi nu puteţi înţelege.

Vorbise nou-venita, Olga, cu o voce deopotrivă ezitantă şi fermă. O uşoară roşeaţă în obraji şi un tremur imperceptibil al corpului arată că fata face un efort ca să vorbească. Tăcerea care s-a lăsat după primele ei cuvinte pare a o impresiona şi mai mult, acum îi e şi mai greu să continue. Dar, după un gest de încurajare din partea lui Plumette, şi după ce trage adânc aer în piept:

— Voi sunteţi franţuzoaice dintotdeauna. Nu vă puteţi imagina ce

înseamnă să fii obligat să părăseşti totul, casa, bunurile, patria, totul. Nu vă puteți imagina ce înseamnă să rătăceşti dintr-o țară în alta, să schimbi limba, cultura. Nu puteți concepe nici măcar o secundă ce înseamnă să fii apatrid. Trebuie să fi trăit asta pe pielea ta pentru a putea înțelege. Apatrid... Sunt sigură că vorba asta nu vă spune nimic... Aşadar, când găseşti în sfârşit o țară care te primeşte, o țară care îți oferă posibilitatea de a o lua de la capăt cu toate, te agăți, vrei să fii demn de ea. Şi când aceeaşi țară îți face onoarea de a-ți acorda cetățenia franceză, eşti dator față de ea să fii perfect, eşti dator să o sluješti de o sută, de o mie de ori mai bine decât orice alt cetățean francez din naştere. În povestea asta cu Cagoule, Wia nu poate suporta ideea că e bănuit de a fi adus atingere ordinii țării lui. Ar trebui să faceți cu toate un efort, să observați mândria lui de a fi francez, să înțelegeți de ce acest orgoliu rănit şi să pricepeți că nu-şi va găsi liniştea până ce nu va fi disculpat oficial.

Olga a vorbit dintr-o suflare, fără a-şi trage suflul, înroşindu-se din ce în ce mai tare. Broboane de sudoare îi perlează fruntea. Tinerele o fixează în tăcere, de parcă ar fi fost hipnotizate. Olga schițează un zâmbet stingher, care se vrea o scuză, şi se întoarce spre Claire.

— Să nu-mi purtați pică pentru patima mea, Claire. Sunt foarte timidă de fel şi, ca orice timid, când mă pornesc... De altfel, m-am adresat atât dumitale, cât şi celorlalte fete. Îmi fac griji pentru Wia, aş vrea să îl înțelegeți mai bine... Mai ales dumneata, Claire, vă iubeşte atât de mult! Claire?

Dar de câteva secunde Claire pare pierdută într-o reverie stranie. Aşa cum i se întâmplă uneori, a plecat departe, foarte departe.

Din înaltul cerului, luna luminează strada ca în plină zi. Pădurile germane de pin sunt urmate de pădurile şi şesurile franțuzeşti. Claire conduce neobosită, cu vioiciunea pe care o simte adesea când merge noaptea. Prin geamul întredeschis pătrunde un aer proaspăt, câteodată încărcat de mireasmă de copaci şi de pământ reavăn, care o ajută să rămână trează. Fredonează refrene la modă, imnuri naționale pe care le-a învățat la Berlin. Aproape că a uitat că nu e singură în maşină.

În spate, Wia şi Leon de Rosen dorm profund. Aude răsuflarea

şuierătoare a unuia, sforăiturile rare ale celuilalt. Au condus pe rând de la plecarea din Berlin, pe înserate. Ultimele trei sute de kilometri până la Paris i-au revenit lui Claire. Ea a impus împărțirea, iar bărbații s-au supus. Acum, în falsa tăcere a nopții, Claire poate rememora cu mai mult calm motivul acestei călătorii.

A demonstra că Wia nu a aderat niciodată la mişcarea de extremă dreaptă Cagoule s-a dovedit a fi mai greu decât şi-ar fi putut imagina. La Paris, la Ministerul de Justiție, persoane încă neidentificate se opun. Leon de Rosen îşi apără prietenul de parcă ar fi vorba despre el însuşi. E un bărbat curajos, obişnuit să fie ascultat şi aprobat de toată lumea. Pentru el, dreptatea este o exigență concretă, o luptă de zi cu zi, pentru toată viața.

Dar Leon de Rosen nu este întotdeauna diplomat. I se întâmplă să se lase purtat de propria subiectivitate şi indiferent de interlocutor, fie el şi Wia. Claire rememorează disputele celor doi de la începutul călătoriei. A uitat deja detaliile, dar îşi aminteşte că Leon susținea ideea că Wia trebuia să-şi confrunte acuzatorii.

Lui Wia i se părea că momentul e prost ales, că situația încă este prea confuză. Faptul că ea, Claire, a fost desemnată să aducă de urgență un automobil la Paris i-a pus de acord pentru moment: vor veni cu ea. Wia, mai superstițios ca niciodată, a văzut în această întâmplare o conjunctură fericită, prevestirea întoarcerii a ceea ce el numea „steaua lui norocoasă". „Îi las unde vor dori, predau maşina la garaj şi mă duc să-i văd pe ai mei", se gândeşte Claire eliberată. Are un loc reținut la avion pentru un zbor de după-amiază şi se bucură că în aceeaşi seară va fi înapoi la Berlin.

Peste o câmpie liniştită, acoperită de rouă, se ridică zorile. Claire traversează sate încă adormite, în care cocoşii au început să cânte. I se pare că recunoaşte parfumul florilor, o mireasmă de pâine. Se miră că întâlneşte peisaje care nu sunt într-atât de marcate de război sau care, în mod miraculos, au scăpat. Cu un glas firav, ca să nu-i trezească pe cei doi bărbați care dorm, fredonează o melodie a lui Charles Trenet:

Vântul în păduri face vâj, vâj, vâj,
Căprioara face mee, mee, mee,
Farfuria spartă face zdrang, zdrang, zdrang

Şi picioarele ude fac pleosc, pleosc, pleosc.

Dar…

Bum

Când inima face bum…

— Nu, Wia, nu se poate…

Claire l-a lăsat pe Rosen la Paris şi se pregătea să facă acelaşi lucru cu Wia, când, pe neaşteptate, acesta îi cere să vină cu el să-i cunoască părinţii. Claire obiectează că nu au fost anunţaţi, că nu o aşteaptă, că o primă întâlnire trebuie pregătită mai bine, din timp. Wia vorbeşte despre ospitalitatea rusească. Îi înlătură argumentele unul după altul. Insistă cu o ardoare febrilă pe care nu i-o cunoaşte, ca şi cum pentru el ar fi o chestiune de viaţă şi de moarte, ca şi cum ar fi cea mai mare dovadă de iubire pe care i-ar putea-o da. Claire obiectează în continuare că nu a dormit, că are nevoie să se aranjeze, să se coafeze, să se machieze; să-şi schimbe hainele şifonate de călătorie şi să-şi pună altele, mai elegante.

— Trebuie să-ţi fac cinste, Wia… E atât de importantă prima impresie pe care şi-o fac oamenii despre tine… E… e… hotărâtoare!

— Cu nimic nu-ţi stă mai bine decât cu uniforma Crucii Roşii!

Claire, prea ostenită pentru a mai stărui, se lasă târâtă în casa de pe strada Raynouard, unde locuieşte familia lui Wia. Aşteptând liftul, o strânge cu pasiune, îi acoperă obrajii de sărutări.

— Sunt atât de fericit că îi vei cunoaşte în sfârşit pe ai mei. Atât de fericit…

Un prim ţâr de. Sonerie, apoi al doilea şi un al treilea, mai insistent. Wia, brusc enervat, se agită.

— Dar ce naiba fac…

De cealaltă parte a uşii ajung la ei zgomote confuze, un fel de foşnet de paşi, însoţit de şoapte. În sfârşit uşa se deschide şi Wia intră în apartament. Claire, de pe palierul unde a rămas încremenită de surpriză, descoperă două persoane în vârstă în halate, o cameră în neorânduială, în care zac resturi de mâncare. Atenţia îi e reţinută de o femeie cu bigudiuri, cu trăsături obosite, care o fixează la fel de înspăimântată ca şi ea.

Pe o bancă din strada La Fontaine, Claire stă ca prostită, pradă unei spaime animalice. Crezând că i s-a făcut rău, trecătorii au

întrebat-o dacă are nevoie de ajutor. În fața muțeniei încăpățânate şi a privirii ei ostile, oamenii s-au îndepărtat resemnați. „Necazuri din dragoste”, a murmurat cineva.

Propoziția îi răsună în urechi. O repetă de mai multe ori, pentru a-i înțelege mai bine sensul. Fiindcă se străduieşte să respire lent, menghina care îi strânge pieptul slăbeşte şi o potopesc amintirile, clare ca nişte fotografii. Îi revede pe părinții lui Wia, apartamentul lor. Două cuvinte i se impun, asemenea unui refren: urâțenie şi sărăcie, sărăcie şi urâțenie. Nici zece minute nu i-au trebuit ca să-şi dea seama de dezordinea din cameră; mobilierul amestecat; şalurile, gravurile, bibelourile care i se par de un prost-gust strigător la cer. Dar dacă ar fi fost numai asta… îi revede mai ales pe cei doi părinți. Simte pe propria ei piele umilința pe care au încercat-o, aceea de a fi fost surprinşi în halate uzate, găurite de țigări. Cum şi-a putut închipui Wia că o întâlnire pe nepusă masă le va face plăcere? Cum de n-a văzut lacrimile din ochii mamei lui, gesturile neîndemânatice cu care a încercat să îşi scoată bigudiurile… Claire a fost cea care, dintr-un elan de milă, de milă sinceră, a avut reflexul de a se duce spre femeie, de a o îmbrățişa şi de a se scuza pentru neinspiratul deranj. Îşi mai aminteşte că a acceptat un ceai servit într-un porțelan foarte frumos, vechi şi ciobit… Apoi s-a retras, invocând maşina pe care trebuia să o ducă la garaj. Uşurarea lor în acel moment… Graba cu care au condus-o pe palier… Aerul încântat al lui Wia…

„Ce cretin!” exclamă Claire tare. „Un cretin sinistru!” Se gândeşte cu mânie şi amărăciune că nu l-a apăsat nicio clipă vreo umbră de stânjeneală, nu a simțit câtuşi de puțin panica ce o încerca atât pe ea, cât şi pe ai lui. A improvizat întâlnirea, a hotărât că va fi una fericită şi, fără îndoială, în ochii lui aşa a şi fost. În cele din urmă, orbirea lui nu aduce decât o dimineață dramatică. Dramatică şi ridicolă.

Claire îşi aprinde o țigară. Cu o rece luciditate, îşi compară familia cu cea a lui Wia. Nu e vorba doar de două naționalități diferite, în joc sunt două lumi care nu au nimic de-a face una cu cealaltă. Pe banca din strada La Fontaine, se află exact la jumătatea drumului dintre apartamentul de la numărul 38, din bulevardul

Théophile Gautier, şi apartamentul de la numărul 12 bis din strada Raynouard. Ironicul hazard geografic nu o face să râdă, ci o duce cu gândul la programul pe care şi-l făcuse pentru această dimineaţă. Nu intenţionase şi ea să se ducă pe neaşteptate la părinţii ei, să le facă surpriza unei scurte vizite neanunţate? Într-un fel de dedublare, se închipuie anunţându-le alor ei ruperea logodnei. Căci e limpede că la asta se gândeşte. O asaltează şi alte imagini. Se revede cu un an în urmă, pe o bancă de lângă Podul Alexandru al III-lea, logodită cu Patrice, descoperind că nu voia să se mărite cu el. Astăzi o încearcă aceeaşi senzaţie sufocantă de a fi prinsă în cursă. „Cum se mai repetă istoria", îşi spune de câteva ori la rând.

I se pare că aude comentariul de adineauri al trecătorilor: „Necazuri din dragoste."

La întoarcerea la Berlin, în camera cocotelor, Claire nu reuşeşte să adoarmă. Mistou s-a întins pe aproape tot patul şi are un somn agitat. Bâiguie cuvinte fără şir şi geme, pradă unor coşmaruri. Pe covor, câinele Kitz s-a întins cât e el de mare şi mârâie din când în când. I-a făcut lui Claire o primire plină de bucurie, la care ea a răspuns cu recunoştinţă. A trecut sub tăcere întâlnirea cu părinţii lui Wia, a minţit despre revederea propriilor părinţi. Cum ar fi putut să le spună că nu s-a dus să-i vadă, că a preferat să se plimbe singură, pe malul Senei, fumând ţigară de la ţigară? În timpul acestei îndelungi rătăciri a cântărit tot ceea ce o despărţea de Wia şi făcea imposibilă căsătoria lor. A mai hotărât să nu spună nimic nimănui, să nu facă nimic până ce Wia nu va fi complet exonerat. După aceea, va vedea.

Wia s-a întors în după-amiaza zilei următoare. Rosen, rămas la Paris, strânge ultimele documente necesare. Cei doi bărbaţi sunt încrezători: peste puţină vreme, dosarul va fi închis, vor putea fixa data căsătoriei. Wia este atât de bucuros, încât o presează pe Claire să îl însoţească la o plimbare prin pădure.

După o iarnă lungă, primăvara începe să-şi facă simţită prezenţa. Sub razele soarelui, ruinele Berlinului arată altfel. Afară sunt mai mulţi berlinezi, fie pe străzi, fie la marginile pădurilor din preajma oraşului.

Wia o ţine pe Claire de mijloc, merg cu paşi mari pe sub brazi.

Claire e îmbătată de miresmele de răşină şi ţărână, de jocurile de lumină printre ramurile copacilor şi de prospeţimea neaşteptată a aerului. Mugurii de un verde crud anunţă viitoarele flori. Claire face planuri pentru zilele libere. Se vor întoarce aici peste câteva săptămâni, poate două, şi vor culege ghiocei, violete şi ciuboţica-cucului. Acceptă chiar să înveţe să călărească, dat fiind că e sportul preferat al lui Wia. Cu cât se-afundă mai mult în pădure, cu atât viitorul i se pare mai puţin ameninţător. Nu a uitat de întâlnirea cu părinţii lui Wia, dar acum, că a părăsit Parisul şi e lipită de el, în braţele lui, ei şi-au pierdut mult din importanţă. Sunt două biete fantome, în vreme ce Wia este un bărbat în carne şi oase, viu, atât de viu. Câinele Kitz fuge în faţa lor.

— Vai, ce distrat sunt! Era să uit să-ţi dau ce am vrut să aduc de la Paris, spune Wia.

Scoate din buzunarul paltonului o cutie mică, uzată, i-o întinde lui Claire. Cum ea ezită să o deschidă, face el oficiul şi scoate un inel pe care i-l strecoară pe inelarul stâng.

— E inelul de logodnă al mamei. Nu a vrut niciodată să-l vândă, căci era menit viitoarei mele soţii. Acum e al tău.

Claire priveşte impresionată inelul din aur incrustat cu diamante şi rubine mici.

Scrisoarea lui Wia către doamna François Mauriac:

„Berlin, 28 martie

Doamnă, tocmai am aflat că unul dintre ofiţerii noştri pleacă în scurt timp spre Paris şi profit de ocazie pentru a vă scrie câteva cuvinte pe care nu aş îndrăzni să le încredinţez poştei normale.

În dimineaţa asta Claire a primit o scrisoare de la dumneavoastră care a tulburat-o nespus de mult. Eu însumi sunt destul de îngrijorat, pentru că mi-a citit câteva pasaje. La drept vorbind, o frază anume ne-a răvăşit, aceea în care spuneţi: «Aici lucrurile nu au mers prea bine.» Claire şi cu mine ne întrebăm, nu fără să ne temem, dacă vă referiţi cumva la «stângăcia» lui Rosen din conversaţia lui cu domnul Mauriac sau din discuţia cu ministrul.

Rosen e un om ales, pe care sper că veţi avea ocazia să-l judecaţi mai bine şi să-l apreciaţi la justa valoare. E drept că e foarte arţăgos, dar încearcă să-şi răscumpere greşelile de tact şi diplomaţie – sau

măcar să le amelioreze – prin farmecul lui slav şi printr-o putere de seducţie incontestabilă.

De aceea vă mărturisesc – şi îmi cer iertare pentru asta – că eu şi Claire ne-am dori, oricât de paradoxal ar putea părea, ca el să fi fost doar stângaci cu dumneavoastră.

La plecare, Claire şi cu mine am avut o lungă discuţie cu el despre «problema» mea. Urma să se întâlnească la Paris cu câţiva oameni foarte importanţi pentru a o tranşa definitiv. A făcut-o? Ce rezultat a obţinut? Atâtea necunoscute pentru noi, mai ales că nu i-am telefonat de opt zile. O voi face în seara asta şi numai atunci mă voi lămuri asupra dilemelor create de scrisoarea dumneavoastră din această dimineaţă.

«Războiul nervilor» se intensifică, dar acum eu sunt mai calm, iar Claire – mai emoţionată, de aceea ea nu vă va scrie decât după telefonul de diseară.

Suntem amândoi vinovaţi faţă de dumneavoastră. Claire e o fiică denaturată, iar eu, aşteptând ziua în care voi deveni fiul dumneavoastră – chiar şi denaturat –, sunt pur şi simplu un grosolan, asta pentru că nu v-am scris încă. Dar amândoi am avut foarte mult de lucru şi, pe deasupra, oricât de prosteşte ar suna, am molipsit-o pe Claire de unul dintre defectele mele, acela de a fi superstiţios. După scrisorile noastre ceva cam îngrozite din prima zi, nu mai îndrăznim să vă linişti prea devreme, de teamă să nu atragem şi alte nenorociri asupra noastră, cu toate că acum toate par a se aranja puţin câte puţin.

Rămâne un lucru pe care vi-l confirm, aşa cum i-am scris şi domnului Mauriac încă de când au început necazurile. În ciuda stăruinţelor lui Claire, refuz să ne căsătorim înainte de a fi sigur de rezultate. Dar cred că ele vor fi cunoscute înainte de 10-15 aprilie. Dacă sunt proaste, mă voi întoarce la Paris cu Claire şi, în timp ce ea se va odihni, eu voi vedea ce e de făcut. Simt că voi fi combativ şi necruţător. Dacă sunt bune şi numai în acest caz, toate planurile noastre de căsătorie în mai rămân valabile.

La începutul lui aprilie urmează să aibă loc o «retriere» a francezilor din divizie prezenţi la Berlin. Dacă voi fi reales, viaţa e minunată, totul merge bine şi cred că va fi o garanţie suficientă.

Dacă nu, înseamnă că ghinionul a câştigat partida pentru moment şi mă voi întoarce la Paris în plină formă ca să fac scandal.

Iertaţi-mă că sunt atât de lapidar, dar persoana care pleacă nechează ca un cal de circ şi se jură că va pierde trenul din cauza mea.

Două vorbe despre viaţa noastră de aici. Claire a avut o criză urâtă de ficat şi se plânge cu amărăciune că o persecut, pentru că încerc să o împiedic să fumeze şi să se culce târziu. Vremea e superbă şi o trezesc Ia şase dimineaţa pentru a urca în şa la şapte şi jumătate, ceea ce, până la urmă, o va obliga să se culce devreme. După-amiaza, când suntem amândoi aici, şi aproape în fiecare duminică ne plimbăm prin pădure.

Am foarte mult de lucru şi Claire profită ca să mă tiranizeze cu aere de văduvă înlăcrimată, pretextând că nu mă ocup îndeajuns de ea.

Încă o dată, îmi cer iertare pentru tăcerea mea, vă sărut mâinile şi vă încredinţez de respectuoasa şi profunda mea afecţiune.

Ivan”

Wia şi-a scris scrisoarea dintr-o suflare, în timp ce Claire, în picioare. În spatele lui, încearcă să citească. Frânturile furate ici şi colo îi smulg comentarii pe care Wia nu le ascultă, într-atât e de presat de timp. Tânărul ofiţer, cu valiza în mână, e deja pe palier.

— Două secunde, am terminat! ţipă Wia văzându-l cum se foieşte.

Dar în clipa-n care vâră scrisoarea în sfârşit terminată în plic, Claire o înşfacă şi, cu un scris nervos, adaugă în dreptul datei: „Mai mult furioasă decât tulburată. Slavă cerului, nu vă voi scrie decât mâine. Vă îmbrăţişez, totuşi. Claire.” Apoi fuge după mesager, îl prinde din urmă pe scări şi urcă din nou în biroul lui Wia.

— Eşti mult prea drăguţ cu ea, te porţi cu mănuşi, o încurajezi s-o facă pe proasta, să nu priceapă nimic, să...

Claire este atât de nervoasă, că nu-şi găseşte cuvintele. Se prăbuşeşte pe un scaun, îşi aprinde o ţigară, îl fixează pe Wia cu ochi întunecaţi şi mânioşi. El, surprins de violenţa atitudinii ei, nu ştie ce să răspundă.

Ca să se afle în treabă deschide unul din numeroasele dosare

îngrămădite pe birou.

— Sunt politicos cu mama ta, atâta tot, spune pe un ton neutru.

— Nu merită!

Exclamația are accente de revoltă atât de adolescentină, încât lui Wia îi vine să izbucnească în râs. Cu ochii în dosar, nu lasă să se întrevadă nimic; în acest răstimp, Claire continuă pe un ton morocănos:

— Nu numai că mama îmi scrie trei pagini de reproşuri pentru că nu îi dăm destule veşti, nu numai că îmi ignoră în continuare munca şi se poartă de parcă aş fi într-o vacanță prelungită la Berlin, ci strecoară, în toată harababura, şi o frază ambiguă. Când spune: „a fost în vizită Leon de Rosen” şi când se mulțumeşte cu un vag „n-a mers prea bine”, la ce se referă? La vizita pe care a făcut-o Rosen la minister înainte de a veni la ea? La conversația ei cu Rosen? N-a fost pe placul ei? Iar PS-ul e cireaşa de pe tort! Să termine o asemenea scrisoare cu un laconic „Dacă nunta va avea loc, tatăl tău şi cu mine am prefera să fie la Paris”, când ştie prea bine că ne vom face luna de miere în Germania, când ştie cât de mult ținem amândoi la Berlin, e… e…

— … Incredibil!

— Mi-ai luat vorba din gură.

Tirada lui Clare l-a amuzat într-atât pe Wia, încât nu şi-a mai putut reține râsul. La început enervată, Claire îşi trage sufletul şi se aşază pe genunchii lui.

— Nu mai contează, spune cu mândrie. Nu am semnat cu obişnuitul „micuța voastră Claire”, ci „Claire” pur şi simplu. Cred că e pentru prima oară…

Când Clare şi Wia îl scot pe Kitz la plimbare e noapte de mult. În ciuda întunericului, pe străzi se mai zăresc câțiva trecători. Majoritatea soldați aliați, dar şi berlinezi şi berlineze. În apropierea primăverii, oraşul în ruine pare a se fi trezit dintr-un somn îndelungat.

Claire şi Wia merg încet, lipiți unul de altul. Sunt obosiți, cu toate tensiunile acumulate în timpul zilei, dar fericiți şi în sfârşit uşurați. A telefonat Rosen: dosarul Cagoule e închis, Wia a fost scos de sub acuzare definitiv. Se pregăteşte o petrecere pentru a sărbători

victoria şi talentele negociatorului.

— Ceea ce nu l-a împiedicat, spune Claire, să ne facă să ne certăm cu mama... Dacă el ar fi cel însărcinat să pledeze pentru căsătoria noastră la Berlin, m-aş teme de tot ce poate fi mai rău!

— Prea le vezi mereu pe toate în negru, draga mea. Oricum, te previn: vreau o soţie optimistă şi fără migrene.

Scrisoarea lui Claire:

„Sâmbătă, 27 aprilie 1946

Scumpa mea mamă,

În sfârşit, câteva vorbe de la tine! începusem să cred că ai uitat cu totul de fetiţa ta.

Eu nu ţi-am scris pentru că până azi-dimineaţă nu am avut aproape niciun minut liber.

Săptămâna Mare a fost destul de pioasă: fără ţigări şi fără bunătăţi în miercurea şi în vinerea sfinte. Mă învârteam în cerc, înnebunită. În joia sfântă ne-am spovedit toate. Vineri am avut parte de o slujbă foarte frumoasă şi în ziua de Paşte a fost o masă minunată la ora unsprezece, la care a participat aproape toată suflarea de la numărul 96.

În noaptea de sâmbătă spre duminică am fost cu toţii la slujba ortodoxă de la miezul nopţii. A fost foarte emoţionant, căci în bisericuţa rusă erau amestecaţi germani ortodocşi, uniforme americane, englezeşti, franţuzeşti şi chiar ruşi din Armata Roşie.

Sub uniformele diferite, aceleaşi chipuri, aceleaşi voci. Alături de mine, un neamţ tânăr plângea cântând «Hristos a înviat», eu însămi era cât pe ce să izbucnesc în lacrimi.

Marţi dimineaţă am plecat în misiune la ora nouă şi m-am întors la două noaptea. Am condus tot timpul şi eram puţin cam obosită, dar bucuroasă, pentru că ambulanţa mea era plină de oameni fericiţi să se întoarcă.

Am luat masa cu ruşii, fireşte, şi am avut o mare victorie personală pentru că tocmai ei au fost cei care mi-au interzis să beau. În general, te îndeamnă întotdeauna să dai peste cap votcă după votcă.

Dar de data asta am reuşit să-mi schimb paharul plin cu unul gol pe care l-am băut dintr-o înghiţitură, cu toate strâmbăturile. Apoi,

sub privirile admirative ale ruşilor, am mai cerut. Dar cel care era cu mine în ambulanţă a refuzat categoric, căci se temea să nu-l bag în vreo groapă.

Joi am plecat Frankfurt cu şase ambulanţe şi un camion ca să căutăm două sute opt alsacieni, belgieni şi olandezi pe care ruşii, după mii de cereri, au fost în sfârşit de acord să ni-i cedeze. Închipuiţi-vă ce feţe au făcut când ne-au văzut. Toţi aceşti băieţandri nu le-au mai dat de veste părinţilor de doi sau trei ani; ne-au spus că o mulţime de alsacieni sunt în continuare la ruşi. Întoarcere triumfală pentru toţi, mai puţin pentru mine, căci m-a apucat o criză de ficat.

Nu are rost să vă mai povestesc despre noaptea care a urmat şi despre ziua următoare.

Astăzi mă simt foarte bine şi vă scriu în grabă, căci cineva urmează să se urce imediat în avion.

Cu Wia toate merg bine. Suntem amândoi puţin trişti pentru că nu ne vom căsători pe 5 mai. Wia a fost o zi la Paris pentru problema lui. Au recunoscut că s-au înşelat asupra persoanei, că nu el a fost cel care a făcut trafic cu germanii, iar afacerea Cagoule a fost dezgropată doar din acest motiv. În plus, noua convocare a lui Wia a avut mare efect şi el a plecat convins că totul e rezolvat. Vom avea însă curând confirmarea reînnoirii contractului lui, care urmează să se facă peste puţin timp.

Mă bucur că v-a priit sejurul la Malagar. Tata sigur s-a bronzat şi probabil că arată mai tânăr ca niciodată.

Pe curând, mamă, te îmbrăţişez cu drag şi îţi voi mai scrie cât de curând. Iartă-mi scrisoarea, dar am atât de puţin timp. E o vreme superbă aici. Vă îmbrăţişez pe toţi şi vă iubesc.”

Ca şi Claire, Mistou şi Rolanne au fost desemnate pentru o misiune nocturnă; cum au toată ziua la dispoziţie, fetele hotărăsc să se plimbe prin Berlin fără escortă masculină. Viaţa de zi cu zi se ameliorează, consemnele de securitate au devenit mai puţin stricte, dar trebuie să rămână împreună, să aibă grijă unele de celelalte. E a doua oară când ies în taior, căldura de la sfârşit de aprilie le dă sentimentul că sunt în vacanţă.

Se simt tinere, frumoase şi respectate de toţi. În câteva luni,

soldații din diferitele forțe aliate au învățat să le aprecieze atât farmecul, cât şi munca. Crucea Roşie Franceză se bucură de un prestigiu nemaiîntâlnit, ele ştiu asta şi păşesc mândre, bucuroase că îşi poartă atât de frumos uniforma.

Dintre cele trei tinere, Mistou e cea mai radioasă. Le zâmbeşte tuturor, doar aşa, pentru a plăcea, pentru a fi amabilă, nici ea nu mai ştie de ce. Dar o distrează fluierăturile admirative ale soldaților americani şi le mulțumeşte făcându-le un semn ştrengăresc din ochi. Prietenele ei râd alături de ea, fără a încerca nici cea mai mică umbră de gelozie.

În lumina soarelui, ruinele Berlinului capătă un alt contur. Acum oraşul îşi arată rănile, sărăcia şi foamea în plină zi. O privelişte crudă, dar de o stranie măreție. Intre două imobile năruite, în spatele unei curți uitate, cresc tufe de şofran şi de liliac. Parfumul lor înmiresmează aerul, şterge pentru o clipă duhoarea cumplită de cloacă şi de moarte. Impresionate de ceea ce descopereau la fiecare pas, cele trei tinere s-au oprit, încetul cu încetul, din sporovăială. La o intersecție, s-au încrucişat cu Hilde, interpreta lor de la începuturi, care lucra în continuare cu ele. Cu toate că uneori mai vorbeşte cu Rolanne, a rămas foarte rezervată în privința condițiilor ei de viață. O mişcare iute din cap, în semn de salut, şi Hilde iuțeşte pasul, dispărând după colțul unei străzi. „Păcat!”, regretă Rolanne. „Mi-ar fi plăcut s-o invit să ni se alăture.”

La întoarcerea în apartament, Claire zăreşte o scrisoare care îi e destinată, pusă la vedere pe masa din bucătărie. Recunoaşte imediat scrisul lui Rosen şi deschide plicul cu teamă. Apoi citeşte şi reciteşte foaia de hârtie bătută la maşină, ca şi cum nu ar reuşi să înțeleagă.

— E de la Rosen, le scrie părinților mei despre căsătorie. Se numeşte „Diferite aspecte ale căsătoriei”. E simpatic, plin de vervă, maniac şi poate util, nu îmi dau seama.

Mistou îi pune o cană cu ceai în față şi îi spune cu prietenească autoritate:

— Citeşte-ne şi nouă scrisoarea şi o să-ți spunem.

După câteva ezitări, Claire se hotărăşte.

— Vă citesc câteva pasaje, că e foarte lungă. Sar peste început, unde aminteşte că „de la 1 aprilie cadrele din Berlin se transformă în

efective fixe”. Pe scurt, asta înseamnă că, în cel mai bun caz, Wia ar putea deveni funcționar, cu o slujbă asigurată, un viitor mai luminos, va fi un ginere acceptabil etc. Apoi explică de ce căsătoria trebuie să aibă loc cât mai curând posibil şi subliniază ideea. Citesc: „Din rațiuni sentimentale: evident, singurii interesați sunt Claire şi Wia, care vor fi, totuşi, recunoscători, dacă se va ține seama de asta. Din rațiuni teoretice (pentru amintire, fără importanță): logodna s-a lungit deja destul de mult, mulți oameni sunt la curent, nu are rost să dăm prilej de bârfă. Din rațiuni practice, de importanță capitală: iunie e luna preşedinției franceze şi va fi greu, dacă nu chiar imposibil, ca Wia să lipsească în iunie. Prin urmare, nunta ar trebui să aibă loc fie înainte de 15 mai, fie la sfârşitul lui iunie.” Dar cel mai interesant pasaj vorbeşte despre alegerea locului căsătoriei noastre. Reiau: „Berlin, avantaje reale: 1) ambianță simpatică, la Berlin sunt toți prietenii cărora le-ar fi imposibil să vină în formație completă la Paris şi, în consecință, ar fi foarte dezamăgiți (numeroşi aliați); 2) simplificare la maximum a tuturor pregătirilor etc. Va participa toată divizia; 3) economie considerabilă; 4) propagandă franceză în fața Aliaților. Venirea domnului François Mauriac la Berlin. Poate să țină o conferință. Paris, avantaje clare: Posibilitatea de a aduna toată armata de rude. Avantaj discutabil din punctul de vedere al lui Claire şi Wia, dar probabil real din punctul de vedere al părinților. Paris, avantaje discutabile: 1) decepția lui Claire şi a lui Wia;

2) absența mai tuturor prietenilor, francezi sau aliați;

3) necesitatea – mai mult sau mai puțin primordială – de a face „nuntă mare”, care este: ucigătoare, costisitoare, complicată, motiv de supărare (oameni care vor fi, inevitabil, uitați), „publicitatea” fatală de care domnul Franțois Mauriac pare a se teme, după „povestea” cu Wia; 4) lipsa maşinilor; 5) pregătiri numeroase şi migăloase; 6) complicații din punctul de vedere al alegerii bisericii. Ideal ar fi ca slujba religioasă să aibă loc fie în ambele rituri, fie într-o biserică catolică de rit oriental. Ambele variante par mai greu realizabile la Paris; 7) complicații de natură vestimentară (mai ales pentru Wia). Acestea fiind spuse, fireşte că nu se pune problema să se treacă peste un veto al părinților pentru varianta Berlin, ci e pur şi simplu o încercare de a le explica de ce ar prefera Claire şi Wia să

se căsătorească aici.” Ce credeți, fetelor?

Rolanne pleacă fruntea, schițează un surâs visător. Ca întotdeauna, ia întrebarea în serios. Își acordă un răgaz de gândire. Mistou, mai iute, ia o mutră gravă şi începe, cu un glas ciudat, masculin, cu o voce spartă:

— Domnule de Rosen, pledoaria dumneavoastră ne-a convins, pe soția mea şi pe mine. Fiica noastră se va căsători cu Ivan la Berlin, după cum îşi doreşte. De altminteri, eu însumi sunt foarte curios să întâlnesc escadronul plin de farmec al Crucii Roşii Franceze, atât de sexy...

Nu poate să-l imite pe François Mauriac până la capăt şi izbucneşte în râs, urmată de Claire şi Rolanne.

— Vă deranjez?

Cele trei prietene nu au văzut-o pe Olga, care stătea în pragul uşii. Se întorsese în ajun dintr-un sejur la Paris, unde fusese să sărbătorească Paştele în familie. Îi întinde lui Claire un pachet minuscul, roz, legat cu o panglică violet.

— Pentru dumneata, spune ea. Din partea prințesei Wiazemski.

Ca şi cum şi-ar fi adus brusc aminte că sunt chemate undeva, Rolanne şi Mistou s-au ridicat şi au părăsit bucătăria. Olga îşi trage un scaun, se aşază lângă Claire, cu ochii strălucind de nerăbdare. Claire desface pachetul şi învârte între degete un ouşor din aur.

— La noi există obiceiul de a oferi o bijuterie în formă de ou pentru a sărbători Paştele. Al dumneavoastră este destul de modest, căci nu are pietre prețioase incrustate, ci doar o cruce chirilică pictată manual, dar este, totuşi, Fabérge. Femeile le înşiră an de an pe acelaşi lănțişor. Nu ştiu câte are viitoarea dumneavoastră soacră, dar pun pariu că l-a scos din colecția personală pentru a vi-l oferi. E o manieră delicată de a vă familiariza cu obiceiurile noastre. Ştiu că purtați la gât un medalion cu Sfânta Fecioară. N-ați vrea să adăugați şi ouşorul? Vă pot ajuta... Wia ar fi aşa de bucuros!

Olga îi scoate lănțişorul, pune ouşorul din aur, îl prinde apoi la gâtul lui Claire. Ea a lăsat-o să facă totul fără a scoate o vorbă, fără un gest, fără a manifesta cea mai mică emoție. Absența oricărei reacții o surprinde, apoi o îngrijorează pe Olga.

— S-a întâmplat ceva?

— Cred că dumneata, nu eu, ar trebui să te căsătoreşti cu Wia.

— Vai, Claire! Cum puteți spune asemenea prostii?

— Ăsta e adevărul. Aveți aceeaşi limbă, aceeaşi cultură, aceeaşi istorie. Wia şi cu mine suntem de pe două planete diferite...

Claire o fixează pe Olga cu un aer provocator. Vede cum roşeața îi năpădeşte obrajii, mâhnirea din priviri. Claire crede sincer ceea ce tocmai a spus, chiar dacă ştie că e doar un gând trecător şi neînsemnat. Mai ştie şi că e nedreaptă, căci i se pare că a ghicit un secret: Ola era pe cale de a se îndrăgosti de Leon de Rosen. „În plus, habar nu are de asta”, îşi zice ea, cuprinsă de o sfârşeală neaşteptată. Dar Olga şi-a venit în fire şi, stând în picioare în fața lui Claire, începe să vorbească cu o convingere febrilă.

— Pe Sophie Wiazemski am întâlnit-o la slujba de înviere, în strada Daru. Am stat de vorbă, mi-a povestit vizita-surpriză şi în ce împrejurări v-ați cunoscut.

Auzind aceste cuvinte, Claire nici măcar nu încearcă să-şi ascundă mirarea. Vrea să spună ceva, dar Olga n-o lasă.

— Wia, care e un bărbat inteligent, s-a comportat atunci ca un neghiob, ca un adevărat neghiob, iubirea pentru dumneavoastră l-a orbit şi nu a mai văzut realitatea aşa cum este ea. Dacă ar fi fost anunțați dinainte, v-ar fi făcut o primire magnifică. Cu toate astea...

Olga îşi caută cuvintele. Vede privirea atentă a lui Claire, privirea care îi cere să continue.

— ... cu toate astea, cert e că părinții lui sunt după patru ani de război şi de lipsuri, că sunt săraci şi vor rămâne de-a pururi nişte dezrădăcinați. Iată ce ar trebui să ştiți.

Claire s-a ridicat. Cele două femei se înfruntă, conştiente de importanța cuvintelor care s-au rostit acolo, de calitatea prieteniei lor.

— Mulțumesc, şopteşte Claire. Ce-ar fi să ne tutuim?

Vineri, 5 iulie 1946, la unsprezece şi jumătate, Claire urcă treptele bisericii Notre-Dame-d’Auteuil, la brațul tatălui ei. Zâmbetul ei puțin crispat încearcă să mascheze o migrenă dureroasă. Nu aude comentariile măgulitoare ale vecinilor din cartier, nu ştie cât e de frumoasă, atât de brună şi de palidă, în rochia ei albă. E şi mânioasă. O mânie pe care o împărtăşesc şi tatăl

ei, Wia, cele două familii şi prietenii lor.

Cum Wia e creştin ortodox, Biserica Catolică a refuzat să oficieze căsătoria. În ciuda intervenției lui François Mauriac, în ciuda notorietății lui, tânărul cuplu nu are dreptul decât la o binecuvântare. Nu în naosul bisericii, ci în sacristie, aproape pe fugă. Franțois Mauriac e nemulțumit, chipul lui încordat arată cât de mult dezaprobă atitudinea, din punctul lui de vedere prea strictă, a Bisericii sale.

Ceremonia nu durează mult. Claire se întoarce adeseori spre mama ei, ca pentru a se asigura iar şi iar de sprijinul ei. Îi e foarte recunoscătoare că a pregătit în cele mai mici detalii ziua de care se temea atât de mult.

I-a iertat refuzul de a celebra căsătoria la Berlin, unde toate ar fi fost mai simple. Îşi iubeşte mama enorm, iar azi, în această sacristie, simte pentru ea o iubire de prunc. Mai avea puțin şi începea să plângă că o părăseşte. Deja a plâns în hohote de dimineață, în brațele ei, înainte de a îmbrăca rochia albă. Mama a ştiut să găsească tandrețea, cuvintele potrivite pentru a o convinge să facă bella figura, după expresia ei preferată. „Dar cum să faci bella figura, când ai migrenă?” se gândeşte Claire disperată. Îl aude pe Wia, care spumegă la urechea ei: „Ăştia ne căsătoresc într-un dulap de mături!”

Din fericire, la ieşire atmosfera e cu totul alta.

Îmbrăcate în uniforme, fetele din strada Kurfürstendamm 96 fac boltă din flori deasupra tânărului cuplu. Bucuria şi emoția lor împrumută ceva cu adevărat fericit ceremoniei. Alți prieteni, care au putut veni din Berlin, sunt îngrămădiți la baza scărilor şi aplaudă frenetic. Sunt ofițeri francezi din Divizia persoanelor strămutate, regrupați în jurul şefului, Leon de Rosen, care nu izbuteşte să-şi ascundă mândria. „Căsătoria asta e opera mea!”, repetă el cui vrea să-l asculte. Claire şi Wia, sub o ploaie de boabe de orez, pozează pentru fotografii veniți în număr mare. Deşi nu şi-au dorit, „căsătoria fiicei lui François Mauriac cu un prinț rus autentic” are toate atributele unui eveniment monden.

O a doua ceremonie are loc ceva mai târziu, la Catedrala ortodoxă rusă Sf. Aleksandr Nevski, de pe strada Daru. Familia lui

Claire descoperă liturghia ortodoxă, cântările şi rugăciunile. Priveşte pe furiş cupola imensă, înaltă, iconostasul, frescele pictate, numeroasele icoane. O mulţime de lumânări şi candele creează în jurul tuturor chipurilor un nimb cu o blândeţe care şterge ultimele urme ale războiului, ridurile celor mai bătrâni. În sfârşit, Claire simte că o lasă migrena şi începe să se înveselească. Frumuseţea şi fervoarea slujbei religioase şterg meschinăria celei dintâi. Câteva priviri aruncate spre părinţii ei o liniştesc întru totul: par fericiţi să îşi căsătorească fiica în această biserică, după acest ritual.

Mai târziu, pe treptele şi aleile grădinii din jurul catedralei prietenii fac cunoştinţă pe îndelete. Se vorbesc rusa, franceza, engleza, cu aceeaşi sinceră bunăvoinţă, cu o unanimă dorinţă de amabilitate. Fetele din Crucea Roşie au un vizibil succes. Veselia lor, legăturile lor atât de puternice cu tinerii căsătoriţi îi impresionează pe cei care le întâlnesc pentru prima dată. Trec de la un grup la altul, asigurându-se că nimeni nu e lăsat deoparte sau neglijat. Când şi când, Mistou sau Rolanne se sustrag îndatoririlor şi vin să o îmbrăţişeze pe Claire. „Toată lumea fraternizează cu toată lumea!” şopteşte una. „Ce nuntă minunată!”, adaugă cealaltă. Plumette, şefa lor, veghează asupra tuturor. „Are clasă, ce mai, are clasă”, aprobă şi ea. E frumos, e cald, liliacul înflorit înmiresmează aerul şi, în faţa Catedralei Sf. Aleksandr Nevski, francezii se cred în Rusia preţ de câteva clipe. O Rusie paşnică, departe de actuala URSS, care ameninţă din nou echilibrul lumii, după cum se spune din ce în ce mai des.

Ascultând sporovăiala unui fost colonel din Armata Albă, Olga îi priveşte pe furiş pe părinţii lui Claire, care se cântăresc din ochi cu părinţii lui Wia. O frapează diferenţele dintre cele două cupluri, eleganţa lui Franţois Mauriac şi a soţiei lui, ţinutele de proastă calitate ale celorlalţi. Se observă mai ales la femei. Mama lui Claire poartă o pălărie din pai de orez şi o rochie gri, lungă, din mătase, care îi pune în valoare silueta şi fineţea trăsăturilor. Mama lui Wia e împopoţonată cu o rochie bleu uzată şi, în ciuda căldurii de iulie, arborează o pălărie urâtă, închisă la culoare şi o blană roasă de vulpe în jurul gâtului. „Biata, draga de prinţesa Sofia, nu mai ştie cum să se îmbrace, cum să se poarte”, se gândeşte Olga. Şi o copleşeşte o

nesfârşită tristeţe.

Scrisoarea lui Claire:

„Berlin, 12 iulie

Mămica mea cea adorată,

Nu ţi-am scris mai devreme pentru că abia mâine dimineaţă pleacă avionul.

Călătoria a decurs foarte bine. Am ieşit pe drumul 115 şi maşina aproape că nu s-a mai putut mişca. Am dat jos capota încă de pe strada Raynouard. Vă închipuiţi ce feţe aveam când am ajuns la Berlin: arse, roşii etc.

Slavă cerului, ne-am găsit camera aranjată în fostul meu dormitor de la numărul 96. Vă imaginaţi ce bucuroasă am fost că nu sunt nevoită să alerg de la un capăt la altul al Berlinului.

Am fost primită cu flori şi iar cu flori. Nici nu vă puteţi imagina câţi oameni sunt atât de amabili cu mine.

Deseară e recepţie mare. Mărturisesc că nu prea mă încântă. Va trebui să stau cu Rosen la intrare pentru a întâmpina oaspeţii. Ciudată muncă!

În principiu, Wia şi cu mine plecăm mâine în jurul orei două.

Cu sănătatea nu aş sta prea rău, dacă nu ar fi migrena care vine şi trece fără a şti nici cum, nici de ce.

Wia e un scump şi încă nu am chef să divorţez.

Mama mea dragă, te las, îmbrăţişându-te din tot sufletul. Te ador, să nu uiţi că te ador mai mult decât pe oricine altcineva pe lume.

Sunt aşa de fericită că sunt fiica ta! Voi încerca să fiu demnă de tine.

Mamă, te sărut din nou de un milion de ori.

13 iulie

Ne-am culcat la patru dimineaţa. A fost destul de spectaculos. Toţi generalii din toate ţările au fost acolo. Oamenii au băut mult şi s-au simţit bine. Plecăm la ora două. Te ador."

Claire şi Wia nu au dormit deloc, valizele erau încă nefăcute, iar în fosta cameră a cocotelor, din care Mistou plecase, domnea o mare harababură. În sala de baie învecinată, Wia îşi face toaleta fluierând Internaţionala învăţată de la camarazii sovietici. S-a trezit primul,

binedispus, dornic să plece, dornic să trăiască, în vreme ce Claire nu se putea îndura să se ridice din pat. „Incredibil, ce fire poate avea omul ăsta!”, se gândeşte Claire. O uimeşte în continuare faptul că e căsătorită cu acest bărbat, cu acest „rus”, cu acest „marţian”, cum îi spune ea. Iată un gând care o face să viseze.

Îl mângâie absentă pe Kitz, care picoteşte la picioarele ei, îşi aprinde prima ţigară a zilei, cea mai bună.

— Fumezi prea mult şi prea devreme.

Wia a ieşit din baie. Are părul curat şi bine pieptănat, e proaspăt ras, miroase frumos a apă de toaletă cu lavandă. Aruncă o privire pe fereastră, la cerul de un albastru uniform, şi se întoarce cu o privire triumfătoare spre Claire:

— Ce vreme superbă!

— E incredibil că poţi fi aşa de binedispus, când nici măcar nu te-ai trezit bine!

— Sunt binedispus pentru că te iubesc, pentru că eşti soţia mea şi pentru că plecăm în luna de miere.

Sub soarele de iulie, Claire şi Wia descoperă o Germanie asupra căreia natura şi-a reluat drepturile. Deasupra copacilor pe care îi credeau arşi pe vecie au crescut lăstari, câmpiile sunt fertile şi verzi, ogoarele de grâu sunt cultivate din nou. O mulţime de flori împodobesc toate balcoanele, chiar şi în cele mai mici cătune. Adesea, când Claire e la volan, maşina decapotabilă închiriată de prietenii lor alunecă după bunul plac al tânărului cuplu. Câteva etape planificate, dar şi multe vizite şi plimbări improvizate le dau sentimentul că retrăiesc vacanţele de dinainte de război. Se scaldă în lacuri şi râuri, se caţără pe coline, caută răcoarea lizierelor. „Germania are cele mai frumoase păduri din lume”, îi place lui Claire să spună. Wia o fotografiază în pantaloni scurţi, în maiou, în rochie de vară. Vrea să imortalizeze clipele fericite.

Pe 17 iulie sunt la Berchtesgaden şi Claire, de la balconul hotelului lor, face mai multe fotografii ale cuibului de vulturi al lui Hitler.

Două zile mai târziu, sunt găzduiţi în casa unei nemţoaice văduve, fără copii, care n-a mai susţinut regimul nazist după moartea soţului ei pe frontul rusesc. Le-a pus la dispoziţie o cameră

confortabilă şi o canoe, căci casa se află pe malul unui lac mare, în care se reflectă dealurile din jur. Le găteşte mâncăruri de care îşi vor aminti multă vreme: sunt primele legume proaspete pe care le mănâncă. Le cultivă pe ascuns, într-un colţ din grădină. În sfârşit, are o căţeluşă skye terrier care a adus pe lume o haită de pui care au cam trei săptămâni.

Întinşi într-o poieniţă, la umbra crengilor unui brad secular, Claire şi Wia povestesc despre prietenii din Berlin, despre cum abia aşteaptă să-i revadă cât mai curând. În sânul naturii somptuoase, au uitat cei patru ani de război, ameninţările unui nou conflict între America şi Rusia sovietică. Li se pare că învaţă din nou să trăiască.

— După ce ne vom întoarce, va trebui să plecăm câteva zile şi cu fetele. Nu văd niciun motiv să nu aibă şi ele parte de un pic de vacanţă, propune Wia.

— Bună idee. În septembrie, ca să profităm de sfârşitul de sezon? Unde am putea merge?

Enumerarea tuturor locurilor posibile le dă o senzaţie minunată de libertate.

În dimineaţa plecării, gazda le oferă unul dintre căţeluşi, preferatul lui Wia. Şi, înainte să apuce să protesteze, spune într-o germană simplă, pentru ca şi Claire să poată înţelege:

— Un dar de nuntă pentru voi şi pentru a sărbători pacea între ţările noastre. O promisiune pentru viitor…

Au urmat câteva zile într-o staţiune de sporturi de iarnă, apoi în oraşele Salzburg şi München, unde Claire a făcut cunoştinţă cu Missie, verişoara nemţoaică a lui Wia, şi cu Peter, soţul ei american. Cele două cupluri s-au împrietenit şi şi-au făgăduit să se vadă cât mai des cu putinţă. Căţeluşul se ţine după ei peste tot, Wia a hotărât că-i va spune Vicouny şi că va fi talismanul lor.

Scrisoarea lui Claire:

„Berlin, 9 octombrie 1946

Dragă mamă,

De ce nu îmi scrieţi deloc? Chiar am impresia că m-aţi uitat de tot, cu toţii. Sunteţi tot la Malagar? A fost frumoasă sărbătoarea culesului viilor? Tata ce face? Etc., etc.

Am de gând să vin la Paris la sfârşitul lunii. Vă e dor de mine?

Nu vă puteţi închipui ce bucuroasă sunt că vă voi revedea pe toţi. Mi se pare că v-am părăsit de ani şi ani, parc-ar fi trecut o veşnicie de-atunci.

Aici viaţa e destul de monotonă. După o perioadă detestabilă, cerul e din nou frumos, dar e frig şi nu ne-am mai încălzit de ieri.

Rosen e tot în America şi casa e destul de tristă şi tăcută. Wia munceşte la fel de mult, cu atât mai mult cu cât e luna Franţei. Cu sănătatea nu stau rău. Zilele trecute am avut o criză destul de puternică de ficat, dar am meritat-o."

Claire s-a întrerupt. I-ar putea povesti în amănunt mamei ei de unde i s-a tras criza de ficat?

Ea şi Wia, foarte iubiţi în diferitele grupuri aliate, au fost invitaţi la masă la englezi. La început, Claire a refuzat, căci niciodată nu i-a suportat pe britanici, răspunzători pentru „arderea pe rug a lui Jeanne d'Arc şi otrăvirea lui Napoleon". Apoi s-a răzgândit: avea un dinte în plus împotriva lor, asupra căruia dorea să se explice.

Singura femeie la o masă de bărbaţi, nu s-a sfiit să citeze din discursul lui Churchill, ţinut în martie 1946 la o universitate americană, cuvântare în timpul căreia a folosit o expresie care avea să intre în istorie: „cortina de fier." Tăcerea uimită care s-a lăsat după vorbele ei a intimidat-o pe Claire. Dar privirea încrezătoare a lui Wia a încurajat-o să continue şi, după ce a dat pe gât două pahare cu whisky, s-a ridicat. Şi-a prezentat raţionamentul în faţa tuturor bărbaţilor care au rămas pe scaune.

În opinia lui Claire, Churchill, vorbind despre alianţa anglo-americană necesară luptei împotriva comunismului în Europa, a exclus în mod voit Franţa. Era umilitor, nedrept. Asta însemna a uita de apelul din 18 iunie al generalului De Gaulle, de armata umbrelor, de mişcările de rezistenţă... Aplaudată de englezi, Claire nu şi-a putut duce până la capăt discursul şi s-a aşezat. „Sunt mândru de tine", i-a şoptit Wia la ureche, în timp ce un general se ridicase la rândul lui pentru a ţine un toast, într-o franceză aproximativă, pentru „fineţea frumoasei franţuzoaice, soţia lui my dearest Wia".

Ce s-a întâmplat după aceea? Claire nu îşi aminteşte prea bine. Ameţită de succes, de atmosfera din ce în ce mai încălzită de la

masă, a ținut şi ea toast după toast în cinstea fraternității anglo-franceze. Nu s-a prefăcut că bea, cum făcuse cu ruşii, ci chiar a băut. Mult mai puțin decât oricare dintre bărbați, fireşte, dar suficient să se trezească beată criță în picioare, pe masă, gata să închine un pahar în cinstea Trafalgarului, sclipitoarea victorie a flotei engleze comandate de Nelson asupra flotei franco-spaniole.

Au trecut trei zile de la petrecere. „Dumnezeule!”, se gândeşte Claire, „Ce ruşine, ce ruşine...” Din fericire, Wia s-a dovedit înțelegător şi, îşi spune ea astăzi, ca un cavaler: „Nu fi îngrijorată”, i-a zis a doua zi, după ce ea s-a trezit în sfârşit. „Eram de o sută de ori mai beți ca tine şi am uitat totul. Dar va trebui să-mi promiți că de acum înainte ai să fii mai prudentă şi mai sobră.”

Nu, Claire nu trebuie să povestească familiei acest episod. Câteva mângâieri pentru cei doi câini care au fost şi ei bolnavi şi dorm la picioarele ei, un pahar cu apă şi o țigară, apoi îşi poate relua scrisoarea. Îi plac liniştea şi căldura camerei în care e singură, fără Wia, ca odinioară fără Mistou.

„Sunt tot obosită. În plus, am din ce în ce mai des nostalgia Sudului, chiar a Malagarului. Lipsa miresmelor de aici (nu mă refer la miasmele cadavrelor)

Aproape că mă face să plâng. Visez ceasuri întregi la bruma, la soarele, la mirosul de frunze arse etc. Din septembrie la Malagar. Şi mă gândesc că viața e atât de scurtă şi nici măcar nu putem trăi acolo unde ne-ar plăcea să fim.

Ieri mi-am cumpărat un acordeon mic, încântător.

De curând am fost la un concert rusesc. Corurile au fost minunate, dar, după părerea mea, chipurile iluminate de fericire ale tinerilor ruşi erau chiar mai frumoase.

Mi-am pus deunăzi rochia ta de seară. Îmi vine foarte bine şi, în ciuda culorii, a fost cea mai frumoasă. Trebuie să vă spun că englezoaicele şi chiar şi americancele au un mod straniu de a se îmbrăca. Sunt dezgustătoare şi regret vremurile în care era permisă doar uniforma.

Draga mea mămică, te părăsesc sărutându-te cu drag, deşi eşti rea.

Pe curând, sper.

Ora şase.

În sfârşit o scrisoare, tocmai ce a venit. Mi-a făcut mare plăcere. Cât vă invidiez că sunteţi la Malagar, într-o vară încă frumoasă! Am fotografia în faţa ochilor. Nu la G. Duhamel, nici la Claude, nici măcar la tata nu mă uit fără încetare cu nesaţ, ci la zidul alb pe care joacă umbrele frunzelor mari, care îmi plac atât de mult.

Acum să vorbim despre mine, dacă asta doriţi. Cred că aştept un copil, dar nu sunt chiar sigură. De aceea nu voiam să vă spun nimic şi vă implor să nu dezvăluiţi nimănui. Am intrat în a doua lună fără menstruaţie. Dacă despre asta e vorba, atunci, nu am de ce să mă plâng, pentru că, în afara unei stări de sfârşeală permanente, nu am avut niciodată greţuri adevărate. Nu m-am îngrăşat încă, dar sânii îmi par enormi şi mă cam dor.

Evident, sunt cât se poate de atentă. Gata cu sportul, gata cu ambulanţa, cu excepţia momentelor când nu e nimeni altcineva disponibil. Sunt atât de obosită, încât mă culc foarte devreme şi mă trezesc foarte, foarte târziu.

Numai din cauza asta, mă înţelegi, nu am îndrăznit să vin la Malagar. Mi-a fost teamă de călătorie. Dacă ai şti cât de mult mi-aş fi dorit. Tot de aceea am ales sfârşitul lunii pentru a veni la Paris, căci mi se pare momentul potrivit pentru a consulta un doctor.

Totuşi, mă mir că tot nu îmi este greaţă şi, cine ştie, copilul ăsta s-ar putea să fie doar în imaginaţia mea.

Nici eu nu ştiu deocamdată şi voi fi foarte fericită. Acum sunt disperată că am un corp care nu reacţionează în faţa vieţii: nu mai am chef să alerg, nu mai am chef să mă distrez. Trupul meu nu mai simte viaţa, propria lui viaţă, nu îl mai recunosc şi mi se pare că e mort, devorat de ceva necunoscut care, indiferent dacă vreau sau nu, pune cu totul stăpânire pe mine. Deocamdată, sunt geloasă pe flecuşteţul care o să mă deformeze şi detest dinainte cele nouă luni în care mă voi simţi pierdută şi poate nu voi mai fi în stare să mă regăsesc niciodată.

Apoi văd dintr-odată câte un puştan şi sunt nespus de bucuroasă. La urma urmei, n-am nici pic de imaginaţie. Nu pot da un chip, un suflet sentimentelor care mă încearcă acum.

După aceea, unde am să nasc copilul? Unde vom fi peste nouă

luni? Dacă aş fi avut o casă a mea, aş fi pregătit-o cu dragoste. Peste trei, patru luni, când mă voi târî ca un monstru, îmi va fi imposibil să mai rămân aici. Nu mă văd circulând pe scările de la numărul 96 în uniformă şi cu burta mare. Poate atunci voi fi mai puţin pudică, dar pentru moment numai la ideea asta mă bate gândul să fac un avort. Unde să mă duc? Nu aş vrea nici să vă invadez, cu pântecele meu umflat, care o să se iţească înainte să apar eu; am nevoie de un loc unde să pun burta asta mare, mai ales că s-ar putea să fie şi mai mare. Ce mai la deal, la vale, îmi trebuie şi mie un apartament. Nu am nicio idee despre preţuri. Mi-ar plăcea atât de mult să am un loc al meu în care să-l aştept şi să-l aduc pe lume.

Gata pentru seara asta. Te îmbrăţişez din toate puterile mele. Ai vrea să ai un nepoţel sau o nepoţică?

Sărută-i din partea mea pe tata, pe Claude, pe Jean şi pe Luce.

Pe curând, mamă!

P.S. Încă nu m-am obişnuit cu noul nume. Unde e frumosul meu nume, Mauriac…”

În apropiere de Kurfürstendamm s-au deschis câteva ceainării care încearcă să dea clienţilor impresia de lux şi confort. Cel ales de Wia se distinge prin şemineul în care arde tot timpul un foc mare, prin ferestrele cu vitralii şi abundenţa produselor de patiserie. Berlineze tinere şi frumoase, în rochii negre, cu şorţuri albe asigură servirea sub ochiul vigilent al unei femei mai în vârstă. Zumzăie printre mese tăcute, zâmbitoare. Claire le urmăreşte cu interes şi o neglijează întru câtva pe invitata lui Wia, Tatiana, verişoara lui preferată, care s-a căsătorit cu prinţul Paul de Metternich la începutul războiului.

E o femeie înaltă şi foarte frumoasă, înfofolită într-un palton din blană luxos, la care nu renunţă, în ciuda căldurii din încăpere. Vorbeşte repede în trei sau patru limbi, cu siguranţa unei persoane obişnuite să fie ascultată şi admirată. Din când în când aruncă o privire spre Claire, ca pentru a se asigura de prezenţa ei, şi o ia de la capăt cu ce are de gând să facă pentru restaurarea castelului ei de la Johannisberg.

— Vorbeşte franţuzeşte, protestează Wia. Ştii bine că e singura limbă pe care o vorbeşte Claire.

— Spuneam că Johannisberg a fost distrus de bombardamentul din august 1942. Pompierii şi vecinii s-au străduit zadarnic să stingă incendiul uriaş. Pe malul celălalt al Rinului, la Blingen, s-au îngrămădit o mulţime de oameni pentru a privi tragedia. Mulţi plângeau, pentru că Johannisberg este mândria întregii provincii şi, dincolo de asta, una dintre bijuteriile Germaniei.

Claire se străduieşte să afişeze un zâmbet compătimitor, în timp ce Wia îi cere verişoarei sale precizări asupra vieţii pe care a dus-o în timpul războiului. Îşi aminteşte cu recunoştinţă că Tatiana l-a vizitat când era prizonier. Atenţia cu care Wia o înconjoară nu trece neobservată de Claire şi nu face decât să crească iritarea pe care a simţit-o din prima clipă faţă de verişoara Tatiana. „Ce mă enervează cu castelul ei, ce mă enervează!”, se gândeşte, aprinzându-şi o ţigară. Dar Tatiana a uitat deja de ea şi a reluat conversaţia în ruseşte. Îşi punctează frazele cu hohote de râs şi se joacă cu colierul lung din perle, cu inelele şi cu brăţările.

— Te-am rugat să vorbeşti în franceză, repetă Wia.

— Nu contează, se repede Claire.

Această întâlnire o plictiseşte din ce în ce mai mult. Se întreabă cum ar putea s-o şteargă, să-i lase pe cei doi verişori cu regăsirea şi amintirile lor comune cu tot. Tatiana, pe care replica a redus-o la tăcere pentru un scurt moment, o studiază acum pe Claire cu un fel de curiozitate amară. Apoi, pe un ton şăgalnic şi monden:

— Nu prea eşti cosmopolită, draga mea.

— Nu, nu tocmai.

— Dar bănuiesc că eşti hotărâtă să devii.

— Câtuşi de puţin.

Claire face o mutriţă de copil morocănos. Se preface interesată de intrarea unor noi clienţi, un cuplu alcătuit dintr-un ofiţer american şi o tânără nemţoaică, foarte slabă şi vizibil înfometată. Tatiana face câteva remarci asupra suferinţelor poporului învins, apoi se întoarce spre Claire, cu o bunăvoinţă ocrotitoare.

— Ca prinţesă Wiazemski, va trebui să înveţi cel puţin trei limbi. Mai ales rusa e importantă, căci va trebui să o vorbeşti cu viitorii voştri copii. Nu-i aşa, Jim?

„Acum i se adresează şi cu porecla pe care o avea înainte de

război, care mă exclude din lumea lor”, se gândeşte Claire, care întârzie să răspundă.

O face Wia în locul ei.

— Claire s-a hotărât să înveţe ruseşte. Se apucă săptămâna asta.

Tatiana îi adresează un zâmbet fericit tânărului cuplu, începe o frază în germană, se scuză, o reia în engleză şi pufneşte în râs.

— Iartă-mă, draga mea, iartă-mă, dar e aşa de firesc pentru noi să trecem frecvent de la o limbă la alta... De fapt, presupun că eşti foarte mândră că ai devenit prinţesă şi eşti hotărâtă să faci cinste rangului. Nu-i aşa?

— Lui Claire nu-i pasă absolut deloc că a devenit prinţesă.

Buna dispoziţie cu care a răspuns Wia o descumpăneşte total pe Tatiana. Pentru a-şi recăpăta întru câtva formidabila siguranţă de sine, scoate din geantă o pudrieră şi un ruj. Claire o priveşte aranjându-se, cu un aer posomorât, căci are impresia că a ghicit gândurile verişoarei soţului ei. „Mă suspectează că sunt o mic-burgheză care a pus mâna pe un nobil.” Nu ştie dacă să se ridice sau să plece din ceainărie fără o vorbă, dacă să-şi bată joc de Tatiana sau să-şi verse cana cu ceai pe paltonul ei de blană. Dar surprinde privirea încrezătoare a lui Wia şi renunţă la planurile ei.

Tatiana şi-a refăcut machiajul. Nu lasă se întrevadă nimic, chiar dacă spusele lui Wia şi ale lui Claire vor fi şocat-o.

— Claire e fiica unui scriitor celebru, Franţois Mauriac, comentează Wia cu mândrie.

Tatiana nu îl lasă să continue şi se întoarce spre Claire.

— Ştii că şi ai noştri scriu? Mama mea tocmai face revizuirea finală a Memoriilor, sora mea Missie a ţinut un jurnal remarcabil până când s-a căsătorit şi eu însămi mă gândesc să îmi scriu mai târziu povestea vieţii. Ca să nu-ţi mai spun de scrisorile pe care le schimbăm între noi şi care sunt atât de fermecătoare!

Seara, la masă, Claire îşi distrează prietenele imitând mutrele verişoarei ei prin alianţă. Nu a uitat sentimentul de umilinţă pe care l-a încercat în timpul întâlnirii de la ceainărie şi ştie deja că nu-l va uita niciodată. Cu atât mai rău pentru Wia dacă se simte jenat.

— Se va duce singur s-o vadă în castelul ei pe afectata asta care dă lecţii!

Claire şi-a dus mâinile la pântece, cu un gest reflex. Prietenele ei, care nu ştiu în ce stare este, pregătesc programul de lucru pentru zilele următoare. Dintr-odată, fără a fi plănuit nimic, Claire le dă vestea:

— Am ceva să vă spun, fetelor: oricât de incredibil ar părea, sunt însărcinată!

Scrisoarea lui Claire:

„18 octombrie 1946

Dragă tată şi dragă mamă,

Urmează să plece un avion de la noi peste puţină vreme. Aşa că mă grăbesc să vă scriu câteva rânduri doar pentru a vă spune că acum am certitudinea şi că, dacă totul merge bine, peste şapte luni vă voi dărui un nepoţel.

Acum, că ştiu sigur, sunt aproape în al nouălea cer şi nu mă mai gândesc la buna mare cu care mă voi fâţâi.

Dacă va fi băiat, se va numi Franţois şi sper, dragă tată, că vei accepta să fii naşul lui.

Cum trebuie să mă grăbesc, nu vă voi spune mai multe astăzi, doar că Wia e la fel de fericit ca mine.

Vă sărut cu drag pe amândoi.

Pe curând.”

Camera pe care Claire o împarte acum cu Wia nu se mai numeşte camera cocotelor, ci „camera tinerilor căsătoriţi”. Fotografii din luna lor de miere, strecurate pe sub colţurile oglinzii sau prinse în piuneze pe pereţi aşteaptă să fie înrămate cândva. Nicio haină nu mai zace pe mobile, Wia e foarte ordonat. „îşi lăcuieşte singur cizmele în fiecare zi!” repetă Claire mereu cu admiraţie.

Peste două săptămâni, trebuie să se ducă la Paris pentru analizele medicale, să îşi vadă familia, să se odihnească. Deşi se simte ca acasă la Berlin, familia îi lipseşte adesea. O încearcă nevoia de a-şi revedea tatăl şi mama, de a şti ce fac fraţii ei, de a o întreba pe soră-sa despre riscurile sarcinii. Luce, care are deja două fetiţe, este însărcinată pentru a treia oară. Claire e sigură că, la fel ca ea, Luce va avea un băieţel. „Se vor naşte la două luni distanţă”, calculează Claire. O bună bucată de vreme visează la cei doi verişori care se vor întâlni în vacanţele de vară la Malagar, care vor creşte

împreună şi pe care viaţa nu-i va despărţi niciodată.
Scrisoarea lui Claire:
„Berlin, 2 decembrie 1946
Dragă mamă,
Doar câteva cuvinte, pentru a-ţi spune că am avut parte de o călătorie destul de plăcută, în ciuda celor şase ore întârziere şi a unei migrene zdravene, care a durat douăzeci şi patru de ore. Mi-am spart şi flaconul cu cremă, ceea ce este extrem de neplăcut.
Berlinul e exact aşa cum l-am lăsat. Mi-am regăsit cu mare bucurie câinii, dar Kitz tot tuşeşte.
Tocmai m-am întors de la o masă festivă dată de americanii de la direcţia lui Wia în cinstea unei sărbători străvechi la care se mănâncă curcan. A fost cât se poate de rău. (încercaţi să vă imaginaţi ce poate ieşi dintr-un curcan gătit de americani!) Am fost cincisprezece la masă: toţi francezii, americanii, englezii şi ruşii din direcţie.
Incredibil, dar francezii sunt copiii cei mai dragi şi ai americanilor, şi ai englezilor şi ai ruşilor. Unuia dintre ei, un caucazian fermecător, i s-a părut că semăn atât de mult cu fetele din ţara lui, încât vrea să-mi aducă un costum.
Toate bune, mai puţin mâncarea de aici, pe care nu o mai suport. Ieri mi-a fost atât de greaţă toată ziua, încât am vărsat tot din mine. Azi-dimineaţă a fost cât pe ce s-o iau de la capăt.
Nu am avut noroc, căci în ajunul întoarcerii mele au explodat boilerele. Nu mai am apă caldă şi căldură în cameră. La apă s-a dat drumul azi-dimineaţă, dar nu mă voi mai încălzi mai devreme de cincisprezece zile.
Rosen nu se întoarce decât pe 23. Sunt dezamăgită, nu pentru el, ci pentru Wia, care este din ce în ce mai posomorât. Cu toate astea, e încântat de ce face. E drept că toată lumea îl adoră. Ruşii îi fac o curte!
Dragă mamă, te las acum, mulţumindu-ţi din toată inima pentru tot ce ai făcut pentru mine, cum a făcut şi tata, de altfel, în timpul ultimei mele şederi la Paris. Am fost cu adevărat fericită să fiu cu voi doi, ca odinioară.
Te sărut cu drag, la fel şi pe tata.

P.S. 1: Spune-i tatei că americanul e mai mult decât încântat de cartea cu dedicație.

P.S. 2: Mă voi gândi la Claude sâmbătă, la fel ca în toate celelalte zile. Sunt foarte mândră de el şi le spun tuturor că fratele meu pleacă să susțină conferințe în Anglia!”

Rolanne n-a fost de acord ca ea, Claire, să pună mâna pe volan şi, măcar o dată, ea e cea care conduce ambulanța. Claire nu a comentat. De când se ştie însărcinată, îşi ia câteva măsuri de precauție: nu mai participă la expediții lungi, evită pe cât se poate traseele în maşină. Se simte inutilă, ceea ce îi induce o proastă dispoziție, se plânge de asta colegelor. La fel cum se plânge şi că nu-l vede suficient pe Wia, care, de când îl înlocuieşte pe Rosen în fruntea Diviziei persoanelor strămutate, se trezeşte foarte devreme şi se întoarce foarte târziu.

Dar în ziua aceea lucrurile stau cu totul altfel.

Ambulanța transportă patru bărbați pe care sovieticii, după negocieri extrem de lungi, au sfârşit prin a consimți să îi încredințeze Crucii Roşii: doi belgieni, un francez şi un tânăr grec.

Pentru acesta din urmă a ținut Claire să fie prezentă. Are impresia că niciodată nu şi-a dorit atât de mult să salveze o viață de om, că nu s-a străduit atât de mult să-l convingă mai întâi pe Wia şi apoi, prin intermediul lui, autoritățile lagărului de prizonieri în care s-a semnalat prezența grecului. Se ştiu puține despre acest băiat de aproximativ optsprezece ani prins de nemți, apoi considerat complice al lor de către sovietici, aşadar sortit deportării fără judecată, fără ca nimeni să îl poată disculpa. Ajutându-l să se întindă în ambulanță, Claire şi Rolanne şi-au dat imediat seama că are tuberculoză, într-o formă foarte gravă. Internarea în spital era o urgență. Dar unde să îi găsească loc? Toate spitalele din Berlin sunt pline. „Hai, totuşi, să încercăm”, au hotărât la unison cele două femei.

La primul spital au reuşit să îi adăpostească pentru câteva ceasuri pe cei doi belgieni şi pe francez. Dar la al treilea şi după încă un refuz nu mai ştiau ce să facă.

— Întoarce, hai să mai vorbim o dată cu ei. Tu vorbeşti mai multe limbi... Dacă vrem să trăiască, fiecare minut contează...

— Ai dreptate.

Rolanne renunță să mai parcheze corect ambulanța, coboară din nou, după ce şi-a aranjat haina şi căciula. Din ajun, temperatura a scăzut sub zero, o pojghiță de gheață acoperă pământul. Claire priveşte copleşită clădirile în continuare în ruină din acest cartier al Berlinului şi preț de o clipă se lasă în brațele disperării. Aşteaptă un copil, un tânăr va muri în fața ei fără ca ea să poată face ceva pentru a încerca să-l salveze. Chiar aşa, să nu poată încerca să facă nimic? Măcar să fie lângă el, să nu-l lase singur cu frica de moarte.

Ridică paravanul din pânză, pătrunde în interiorul ambulanței. Tânărul grec zace inert pe targa pe care a fost aşezat. Deşi e învelit cu două pături militare, tremură de frig, de frică. Are ochii închişi. Dar când simte mâna lui Claire pe frunte, îi deschide brusc. Privirea lui disperată strigă după ajutor. „O să fie bine, o să fie bine”, repetă Claire, mângâindu-l pe obraz. Pune în acest gest simplu toată delicatețea de care se ştie în stare ori de câte ori dă piept cu nenorocirile de pe lumea asta, cu ororile războiului. Ochii mari, negri şi scânteietori, nu o părăsesc, are senzația că i-a insuflat un strop de viață băiatului. Dar nu durează prea mult. Acum tremură convulsiv.

„Ce proastă sunt!” Claire îşi scoate haina, o pune peste păturile militare. Să fie o nălucă? I se pare că băiatul tremură mai puțin, că respiră cu nesaț parfumul cu care e impregnat paltonul. Apres Ondee, îi spune Claire. Începe să îi vorbească despre Paris, despre croaziera în Grecia, pe care a făcut-o înainte de război, cu familia. Ar spune orice, doar ca să mențină această firavă, atât de firavă scânteie de viață în ochii băiatului.

Dar, pe neaşteptate, el începe să vorbească încet, cu o voce întretăiată de accese violente de tuse. „Nu mai vorbi, că oboseşti.” El o ascultă. Încep să-i curgă lacrimi de durere, de disperare, nici Claire nu mai ştie. Claire nu a înțeles nimic din ce a încercat el să îi spună, dar i se pare că a ghicit. Încă de la primele misiuni în lagărele sovietice, ea şi celelalte infirmiere au fost şocate de spaima tuturor tinerilor: „Nu mă lăsați să mor aici!”, spuneau ei. Aici, adică la Berlin, în Germania, departe de țara natală. „Ai să te întorci în Grecia”, îi şopteşte Claire, care se îndoieşte, dar vrea să continue să

îi insufle un strop de viață.

De când a plecat Rolanne s-a scurs mai bine de un sfert de oră. Rămasă fără palton, lui Claire începe să i se facă foarte frig. Dar continuă să mângâie obrazul, părul tânărului, continuă să îi vorbească. El s-a oprit din plâns, pare agățat de vorbele ei, de contactul mâinii pe pielea lui. Claire ştie prea bine că el nu vorbeşte franceza, că n-o înțelege, dar continuă. Îi povesteşte că ambulanțele Crucii Roşii din Berlin au fost concepute pentru războiul cu Libia, că de aceea au paravane din pânză şi e atât de frig în ele.

— Înainte, în timpul războiului, Crucea Roşie dispunea de maşini Amilcar[9], de mici dimensiuni. Să fi văzut ce mândră eram la volanul uneia dintre ele!

Pleoapele băiatului se închid, nu mai reacționează la cuvinte, la mângâieri. Lui Claire i se face frică: pentru prima dată îi moare cineva în brațe, recunoaşte semnele prevestitoare ale agoniei. Dar îşi aude numele strigat de Rolanne, împreună cu un bocănit de cizme pe pământul înghețat, lângă maşină.

După întoarcerea în apartament, Claire şi Rolanne, care au făcut câte o baie fierbinte pentru a se mai încălzi, s-au regăsit în bucătărie, la o cană cu ceai. Încearcă să se convingă că tânărul grec este salvat, că se va vindeca. Refuză prognosticul pesimist al medicului militar care l-a internat.

— O să scape, se încăpățânează Claire. E ca un angajament între noi, ca şi cum mi-ar fi promis asta când ne chinuiam amândoi în spatele ambulanței şi după aceea. Ți-aminteşti?

— Da, Clarinette.

Abia scos afară, băiatul şi-a venit în fire şi a căutat-o pe Claire din ochi. Apoi, cu o forță nebănuită, a prins-o de mână şi nu i-a mai dat drumul. Tot drumul până la patul dintr-o cameră comună supraaglomerată a spitalului Claire a continuat să-i vorbească, să-i povestească tot ce-i trecea prin minte, doar pentru a-l ține treaz. A promis să se întoarcă a doua zi, zilele următoare.

— E o prostie să te ataşezi aşa de un puşti necunoscut… Dacă nu

[9] Companie franceză producătoare de automobile, care a realizat vehicule în perioda 1921-1939 (n. Tr.).

scapă…
— Nu, Clarinette, e normal, de aceea munca noastră e atât de dureroasă uneori.
Scrisorile lui Claire:
„22 decembrie 1946
Dragă mamă,
Ştiu că la Paris e foarte frig. Aici, de zece, cincisprezece zile temperatura variază între zece şi cincisprezece grade sub zero. În ciuda încălzirii, care mai cedează din când în când, nu avem de ce să ne plângem. La voi cum e, nu vă este prea frig?
Pe aici nimic nou. Timpul zboară ca vântul şi ca gândul, lucru de care nu mă plâng.
Să vorbim despre mine, cred că asta vă interesează, îmi port foarte bine cele patru luni de sarcină. Nu m-am schimbat prea mult de la Paris încoace şi cine nu ştie nu îşi dă seama. În afara de crizele pe care le fac din cauza regimului jalnic de aici, mă simt bine şi nu mai am aproape deloc migrene.
Durarea s-a mutat la şale. Mi-a fost atât de rău, că nu m-am putut mişca. Îmi fac masaje în fiecare dimineață şi mi-e mult mai bine.
Acum, mamă dragă, aş vrea să vă urez Crăciun fericit. Sunt puțin tristă că sunt departe de voi azi. Rosen părăseşte Parisul deseară. În casă avem deja patru brazi de Crăciun şi cred că vom organiza o petrecere de toată frumusețea.
Wia mă roagă să te îmbrățişez cu toată dragostea. Acum e în fruntea diviziei şi o face plin de elan pe omul important.
Încă o dată, Crăciun fericit, mama mea adorată!
Micuța voastră Claire.”
„30 decembrie 1946
Dragă mamă,
La mulți ani! Scrisoarea asta îți va parveni cu întârziere, fireşte, dar în ultimele zile am fost gripată şi nu am avut curaj să pun mâna pe stilou. Sper că ați avut un Crăciun frumos şi veți sărbători un An Nou la fel de fericit.
Astăzi se împlineşte exact un an de când l-ați văzut prima oară pe Wia. Soseam în Paris şi aveam la dispoziție două luni lungi de

petrecut alături de voi. Acum, nu ştiu când voi veni să vă văd. Nici măcar nu ştiu dacă Wia îşi va lua vacanță. Are mult de lucru, nu vrea să fie nici înlocuit, nici ajutat de cineva. O face întru câtva pe indispensabilul. La urma urmei, dacă aşa îi place, treaba lui. Dar arată rău, îi cade părul şi îmbătrâneşte văzând cu ochii. Dar, în ciuda tuturor greutăților, e destul de drăguț şi nu ne certăm niciodată.

În afara de gripă, cu sănătatea stau bine. M-am îngrăşat teribil în doar două nopți. Nu ştiu dacă vă aduceți aminte de o gravură din Biblia mare a bunicii, care era pe masă, în spatele salonului. Îl reprezenta pe Samson, cu câte o mână pe fiecare coloană a Templului, care se năruia sub apăsarea lui. Aveam aceeaşi impresie. Copilul apăsa din toate părțile şi toate se rupeau în mine. Cred că va fi puternic, căci eu sunt robustă şi zdravănă şi îi este cumplit de greu să îşi facă loc. E şi foarte agitat, va fi un fiu demn de tatăl lui.

Am marele noroc de a putea duce viața pe care o duc acum. Nu ştiu ce aş fi făcut dacă ar fi trebuit să muncesc. Închipuiți-vă că dimineața mi se aduce micul dejun la pat şi, după ce trec prin mâinile unei maseuze bune, fac o baie sănătoasă. Nu pot spune că mă distrez la nebunie, dar cine se mai distrează? Obosesc foarte repede şi cea mai mică ieşire e o dramă pentru mine. Apropo de ieşire, mă gândesc la vestă. Verdele nu-i urât, dar la ce l-aş putea asorta? Mi se pare că aş avea nevoie de ceva ce-aş putea purta seara şi oare ce-aş putea pune sub verdele ăsta? Să nu uit, sper că ți-a fost de folos paltonul meu de blană cât a fost ger la voi.

Mama mea dragă, te sărut din toată inima şi vă urez, ție şi tatei, un An Nou fericit!

Micuța voastră Claire.”

Pahare, sticle goale, farfurii zac în continuare ici, colo pe la toate etajele imobilului din Kurfürstendamm 96. Au rămas de la revelionul din 31 decembrie 1946, când s-au strâns, la francezi, o mulțime de responsabili americani, englezi şi ruşi din armatele aliate. Cum le scria Claire părinților ei, ocupanții clădirii s-au bucurat să constate cât de iubiți sunt, cum a fost dată uitării Franța colaboraționistă în favoarea unei alte Franțe, cea de după război, Franța lor de aici, de la Berlin. Pentru o noapte, americanii şi ruşii au fraternizat din nou. Au uitat de toate amenințările, din ce în ce

mai reale, ale unui viitor război între cele două mari puteri.

În acest 1 ianuarie 1947 toată lumea s-a trezit ceva mai târziu. Rolanne şi Plumette îşi iau micul dejun în bucătărie. Nu au trezit-o pe Mistou, care s-a culcat ultima, „afurisita de regină a balului” care a dansat pana în zori, pana la epuizare.

Claire, care vine să li se alăture, încă dormitează. A avut mare succes cu acordeonul, când şi-a făcut vecinii de imobil şi pe invitații lor să cânte în toate limbile pământului. Pentru asta a repetat pe ascuns, progresele ei surprinzându-i pe toți.

— Nu te ştiam o aşa de bună muziciană... începe Rolanne.

— ... numai bună pentru teatrul armatei, completează Plumette.

— La americani? Cu burta mea mare? Ah, nu!

— Atunci, ia scoate tu burta aia mare la vedere!

Wia, urmat de cei doi câini, năvăleşte în bucătărie.

Şi-a călărit deja calul favorit, obrajii i s-au înroşit de frig, de viteză, de plăcerea de a trăi: e ziua lui liberă, prima după multă vreme şi are de gând să profite de ea. Claire se preface a se împotrivi.

— E incredibil că eşti într-o asemenea formă, după cât ai băut astă-noapte!

Dar s-a ridicat de pe scaun, şi-a tras botinele şi paltonul îmblănit, şi-a înfundat căciula cu urechi până peste sprâncene: astăzi, ca şi ieri, sunt mai puțin de minus cincisprezece grade, a consultat termometrul agățat afară, în dreptul bucătăriei. Iată momentul pe care l-a ales Leon de Rosen pentru a intra în bucătărie. Şi el s-a trezit de mult, ba chiar a început turneul urărilor de Anul Nou printre lucrătorii direcției.

— La mulți ani tuturor! Claire, să ştii că micul tău protejat, grecul, a trecut cu bine de noaptea asta. Sunt şanse să supraviețuiască.

Claire şi Wia se plimbă prin cel mai apropiat parc, acoperit de un strat gros de gheață. Înaintează încet, de teamă să nu alunece şi să cadă. Câinii aleargă în fața lor, derapează mereu, spre bucuria unui grup de copii încălțați cu patine vechi, care au improvizat un patinoar pe un mic smârc. Aerul e uscat, înțepător, un soare palid se întrezăreşte când şi când de după nori. Uneori, Claire şi Wia se

încrucişează cu alte cupluri, berlinezi care le urează „la mulți ani” în germană. Din cauza frigului, dinaintea gurilor se formează aburi.

— Micul meu grec salvat şi toți puştii ăştia care au uitat de război! Fiul meu se va naşte într-o lume mai bună, se bucură Claire.

— Ce te face să. Crezi că va fi băiat? O fată ar fi la fel de bună...

— Va fi băiat. François se va naşte în mai şi...

Wia o întrerupe cu un sărut.

— Am uitat să-ți spun. Am reuşit să dau de tata ieri, la telefon. Ne roagă pe amândoi să ne respectăm patria şi să alegem nume potrivite.

— Nu pricep.

— Fără „François”, dacă e băiat, fără „France”, dacă e fată, ci un nume comun Franței şi Rusiei, precum Leon, Alex, Pierre, Serge, Jean, Mărie, Anne, Helene sau Nathalie. Avem de unde alege.

Claire a încremenit, contrariată.

— Să ne întoarcem, spune ea, sunt obosită.

Wia, care nu a remarcat schimbarea de ton a soției sale, consimte cu amabilitate. Fluieră câinii, aşa cum face de obicei. Dar, spre marea lui uimire, nu se arată niciunul. Aşteaptă câteva secunde, scrutând partea de parc unde i-a văzut ultima oară, şi-i închipuie jucându-se cu copiii, apoi fluieră din nou, mai tare, mai prelung. După alte câteva secunde îl vede în depărtare pe Kitz, care răsare de după un morman de arbori uscați, culcați la pământ, părăsiți. Kitz e singur, fără Vicouny.

Timp de trei ceasuri Claire şi Wia şi-au tot chemat şi şi-au căutat câinele. Ajutați de copii, apoi de câțiva voluntari nemți, necunoscuți, au scotocit prin toate cotloanele parcului, pe străzile învecinate. Kitz se învârteşte pe lângă ei, cu un aer vinovat. De câteva ori Wia l-a luat deoparte şi l-a întrebat ce s-a întâmplat cu tovarăşul lui. „Era în grija ta!” Pe Claire nu o lasă inima să protesteze în fața acestui comportament absurd. Împărtăşeşte supărarea soțului ei, nici măcar nu simte epuizarea pricinuită de marşul forțat prin frig. Peste oraş s-a lăsat ceața, ceea ce îngreunează şi mai mult căutarea.

În cele din urmă se hotărăsc să se întoarcă acasă.

Este 1 ianuarie, zi liberă, nu e prea multă lume la etajul Diviziei persoanelor strămutate. Dar fetele de la Crucea Roşie Franceză şi de

la cea Belgiană sunt în formație aproape completă. Plumette nu ezită să preia conducerea operațiunilor. Wia, ea, Mistou şi trei colege belgiene, fiecare la volanul unei maşini, se duc să patruleze pe toate străzile Berlinului. Claire şi Rolanne rămân pe loc pentru a-l întâmpina pe Vicouny, dacă, printr-o minune, l-ar aduce cineva.

E de mult întuneric când se întorc Wia şi prietenele lui. Au întrebat toți oamenii pe care i-au întâlnit şi se tem de ce poate fi mai rău: la Berlin nici nu se mai ştie numărul pisicilor şi al câinilor furați pentru a fi vânduți pe bani frumoşi sau devorați de înfometați.

Claire îşi vede soțul pe punctul de a-şi pierde mințile. Îi propune să scrie un anunț cu o recompensă însemnată pentru cel care îl va găsi.

„În toate limbile”, insistă ea, „în toate limbile.” Wia se supune imediat, ajutat de fete. Toate se prefac a nu băga de seamă că plânge în hohote.

Scrisoarea lui Claire:

„6 ianuarie 1947

Mamă,

Doar câteva cuvinte, cât să îți spun că toate merg bine, dar mai ales pentru că Rolanne se suie în tren peste câteva minute. Îți voi scrie mai multe în curând.

M-am gândit mult la voi pe 1 ianuarie şi m-am rugat azi-dimineață pentru tine şi pentru tata (puțin şi pentru fiul meu).

Sunt sigură că voi ați avut parte de un 1 ianuarie mai bun decât mine şi Wia, căci noi ne-am pierdut câinele şi l-am căutat şi răscăutat toată ziua. Mulțumită recompensei substanțiale promise, ne-a fost adus în seara următoare. Vă voi povesti mai pe larg tot.”

Claire se opreşte din scris. Nu, nu le va spune mai multe despre comportamentul lui Wia de la dispariția lui Vicouny, de iubirea asta smintită... Cum ar putea înțelege ai ei că cineva se poate ataşa într-atât de un animal? Nici ea însăşi nu mai ştie ce să creadă. Presimte că nu va uita niciodată ceasurile de nelinişte, întrebarea pe care şi-a pus-o şi şi-o pune în continuare: oare Wia va fi în stare să îşi iubească fiul mai mult decât îşi iubeşte câinele? îşi aminteşte de brutalitatea cu care l-a alungat pe Kitz din camera lor, pentru a-l pedepsi că nu l-a păzit cum trebuie pe Vicouny. Kitz s-a refugiat la

Mistou şi acolo e şi acum. O revede pe Hilde, traducătoarea care lucrează uneori cu Crucea Roşie, anunţându-i că Vicouny a fost în sfârşit găsit şi suma enormă pe care o cerea persoana care, chipurile, l-ar fi „adăpostit”.

Vocea lui Rolanne, de pe scări, pune capăt gândurilor lui Claire.

— Eu plec!

Claire se vede nevoită să îşi termine scrisoarea.

A...

Într-o ramă din lemn aurit, fotografia o arată îngenuncheată, cu Vicouny în braţe, în mijlocul unui câmp. Iarba înaltă, florile sălbatice, lumina, cămăşuţa subţire şi zâmbetul vesel pe care-l arborează îi amintesc de vară, de lipsa de griji, de fericire. Wia a făcut fotografia în ultima zi a călătoriei din luna lor de miere, la douăzeci de kilometri de Berlin. Alte fotografii o înfăţişează în şort, în costum de baie. Claire se uită la ele cu un amestec de mândrie şi amărăciune. I se pare că abia acum vede cât de drăguţă e, atât de subţire, atât de fină. Va putea redeveni într-o bună zi tânăra de odinioară? Se îndoieşte. O ultimă fotografie, în care apare în mijlociii fetelor de la Crucea Roşie, făcută pe 31 decembrie 1946, o descurajează. I se pare că e umflată, îmbătrânită. „Fiule, fiule, te cam întreci cu gluma, mă oboseşti”, spune ea. De ceva vreme, când e singură, se surprinde vorbindu-i fătului, cu reproşuri, încurajări, cuvinte de iubire, care vin din străfundurile ei, care o uimesc.

Claire se gândeşte cu iritare că are întâlnire cu Hilde. Toate colegele ei fiind pe drumuri, „nemţoaica”, aşa cum îi spune ea, o va conduce la spitalul unde e îngrijit tânărul grec. Spre deosebire de Rolanne, Claire are un curios sentiment de neîncredere faţă de Hilde. Mai mult, e gata să parieze că are partea ei de vină în dispariţia lui Vicouny şi suma mare care a trebuit plătită pentru a-l recupera.

Scrisoarea lui Claire:

„Berlin, 14 ianuarie

Dragă mamă,

Pentru că Wia e plecat la o petrecere la care a fost obligat să meargă, vă scriu din pat. E trecut de unsprezece deja.

Astăzi, prima adiere de primăvară: a fost un dezgheţ de toată

frumusețea. Apa picura din toate părțile şi aerul era încărcat de o mireasmă extraordinară, de primăvară. Evident, am fost singura de pe-aici care şi-a dat seama. Ştiu că Jean ar fi spus la întoarcere «E minunat, a venit primăvara», dar, cum el nu e aici, am fost singura care s-a bucurat. Acum patru zile era 23, alaltăieri era 20, ieri încă ningea, iar azi e primăvară. A fost un frig straşnic, dar eu nu am apucat să îmi dau bine seama, căci am ieşit puțin. Dar cât trebuie să fi suferit berlinezii...

Mulțumesc pentru scrisoarea pe care am primit-o azi-dimineață, în sfârşit! E caraghios, căci ieri-seară încă îi spuneam lui Wia: «Va trebui, totuşi, să hotărâm unde voi naşte, nu de alta, dar mama şi tata mă vor crede cam neglijentă.»

Rosen tocmai s-a întors de la Paris. Încă nu am apucat să vorbesc serios cu el. Dar cred că există 99 şanse ca în mai să fim tot aici. În câteva zile voi şti dacă aici există cele mai bune condiții. Dacă da, se va naşte la Berlin. Şi ce dacă! La Paris, ar trebui să vă deranjez în jur de două luni, căci nu voi putea veni în ajun şi pleca a doua zi. Imaginează-ți ce deranj pentru tata şi pentru tine! Ar fi mult mai simplu pentru voi dacă ați primi doar un telefon.

Şi apoi, o femeie însărcinată nu e ceva plăcut la vedere şi cu atât mai puțin o femeie care naşte. Mi-ar plăcea mult mai mult să apar în fața ta, a tatei şi a fraților mei cu un prunc în brațe şi fără burtă mare. Ceea ce nu înseamnă că nu există posibilitatea de a te face să petreci o noapte albă. Dar să sperăm că nu va fi aşa!

Îți voi fi mai mult decât recunoscătoare dacă-mi vei cumpăra tot ce îmi lipseşte pentru copil.

În ultimele zile am fost destul de obosită şi noaptea am avut crampe groaznice. Cred că nu e nimic grav, dar mâine seară voi avea rezultatele unei analize şi după aceea mă voi duce la doctor. Copilul creşte foarte, foarte încet, dar sigur. Am impresia că îi este tare greu să-şi facă loc, dar din fericire e mai puternic decât bietul meu pântece.

Visez şi eu la ceva şi sunt aproape bolnavă, atât de mult îmi doresc: să alerg vara pe o plajă, să îmi simt trupul al meu, doar al meu, să mă arunc în apă, să mă destind, să mă obosesc, să mă simt eu însămi!

E groaznic, mă gândesc foarte puțin la copil şi încă nu îl iubesc.

Pentru vreo zece zile, Wia a rămas singur în fruntea casei, cu şedințe extraordinare zi de zi, pentru pregătirea conferinței de la Moscova. Nu-i foarte important, nu-i foarte frumos, dar e bucuros de munca lui. Umorul lui e adesea nimicitor, dar îl păstrează pentru alții, căci cu mine e adorabil.

Îşi face toate secretarele să plângă şi dojeneşte tot restul casei. Doar eu şi câinii ce mai avem parte de un regim privilegiat. Cu toate astea, toți de pe aici se dau în vânt după el.

Te las acum, sărutându-te din toată inima; la fel şi pe tata, normal.

Fetița voastră care vă iubeşte.

P.S.: Imposibil să vă telefonez pe 1 ianuarie, linia era rezervată pentru persoanele importante şi pentru cazurile de urgență.

Scrisoarea grecului meu e minunată."

Claire contemplă iubitoare o fotografie de grup, făcută în urmă cu o săptămână. Pozează la brațul unui tânăr slăbuț, care se sprijină în cârje şi o priveşte cu dragoste. În jurul lor, Plumette, Rolanne şi Mistou. Ninge, toți par înfrigurați. În plan îndepărtat se zăreşte ambulanța care îl va conduce pe tânărul grec la aeroport. Mulțumită scrisorii care tocmai i-a parvenit, Claire ştie acum că a găsit un loc într-un spital din La Haye, unde se speră că îl vor vindeca de tuberculoză.

Scrisoarea lui Claire:

„Berlin, 24 ianuarie 1947

Mamă,

Doar câteva cuvinte, deoarece cineva se va sui în tren în curând. E o misivă utilitară. Iartă-mă.

Ieri am fost la doctorul care m-a mai consultat: m-a găsit în stare bună. După el, copilul ar trebui să se nască pe 12 mai (dar de ce tocmai pe 12?! Eu zic că între 15 şi 19). Cred că voi naşte într-o clinică ce arată foarte bine, ținută de călugărițe. Analizele mele sunt, fireşte, bune.

Iată acum o grămadă de lucruri de făcut şi pentru care îmi cer iertare.

1) Vi s-a telefonat pentru a vă transmite că jacheta galbenă mi se

pare foarte frumoasă? Croitoreasa să aibă grijă să nu o facă prea strâmtă.

2) Vă trimit rețeta lui P. I-ați putea telefona pentru a-l întreba dacă trebuie refăcută sau schimbată? Sunteți drăguți să cumpărați voi ce trebuie şi să mi le trimiteți prin persoana care vă va suna?

3) Mi-ar trebui lână, dacă se poate albă, grosimile 4 şi 3. Eu nu am decât grosimea 5. Dacă mi-ați putea trimite şi andrele de tricotat...

Biata, biata mea mamă, îmi cer sincer scuze!

De o sută de ori mulțumesc pentru mere şi pentru andive (ce salată delicioasă am mâncat, prima după întoarcerea de la Paris), dar şi pentru zahăr. Eşti o scumpă.

Ca să meargă cu haina galbenă, mi-ar plăcea să-mi trimiteți fusta de la taiorul negru.

Cred că asta e tot.

Sper că la voi totul e bine. La noi ninge.

Ieri-seară am fost la spectacolul cu Rigoletto. Au cântat admirabil şi mi s-a părut foarte, foarte frumos.

Nu am răspuns încă la scrisoarea lui Claude, care a fost atât de drăguț. Nu ştiu unde să mă ascund de ruşine. Nici lui Luce nu i-am scris, cu toate că în fiecare zi mă gândesc la ea şi la fiul ei.

Mamă dragă, te las acum, sărutându-te din toată inima.”

Claire se pregăteşte să pună scrisoarea în plic, când năvăleşte Wia.

— Îi scrii mamei tale? Vreau să adaug şi eu câteva cuvinte.

Se aşază la măsuța de lucru cu intarsii, care pare dintr-odată foarte mică. „Mobilă de copiliță”, îşi spune Claire visătoare. În ciuda lunilor scurse, nu s-a obişnuit complet cu noul ei nume, cu soțul ei. Naşterea unui fiu căruia îi va fi mamă rămâne o perspectivă stranie, de care i se întâmplă uneori să se îndoiască.

Wia, presat de timp, scrie repede, cu un scris mare şi foarte lizibil.

„Mamă dragă şi îngrijorată,

Pesemne că mă crezi un băiat rău, uituc şi ingrat. Nu-i nimic! Ai un ginere adorabil, drăguț, care te iubeşte mult (deşi încă se teme puțin de tine, mai ales de la distanță); dar bietul de el are atâtea de

făcut! E un om-orchestră, care înlocuieşte pe rând şi adesea simultan aproape toţi membrii diviziei sale, de la ordonanţă până la şeful cel mare. Nefericitul de el iese din birou la opt seara şi rar se întâmplă să nu fie deranjat de două, trei ori după aceea. Trebuie să-şi vadă şi el soţia cea dragă, să-şi plimbe câinii, să mănânce, să citească ziarele, ca să nu piardă de tot contactul cu viaţa exterioară (să fii binecuvântată pentru numerele din Figaro care îmi vin ca nişte adevărate expresuri micuţe, cu o întârziere de nici trei zile, ceea ce e incredibil!).

Ca atare, zilele trec fără ca eu să pot face ceva pentru viaţa mea personală.

În curând o să plec pentru cinci zile în Danemarca, în misiune superoficială, deci fără Claire. Tristeţe mare!

Te îmbrăţişez cu respect afectuos şi îţi cer din nou iertare pentru tăcerile îndelungate."

— Merge?

Claire reciteşte pe fugă.

— Merge. În orice caz, mama e cu totul vrăjită de tine.

Wia ia plicul. În pragul uşii camerei lor se opreşte puţin pentru a o privi pe femeia lui mult iubită, mama viitorului lor copil. Îi vine să îi mulţumească pentru că e acolo, pentru că e atât de frumoasă, pentru că l-a ales, se gândeşte el, dintre atâţia alţi bărbaţi. Dar se teme să nu o irite şi spune cu totul altceva:

— Am aflat că unul dintre cei mai buni prieteni ai mei de dinainte de război e în trecere prin Berlin. Ne-am dat bacalaureatul împreună. Îţi va plăcea. Îl cheamă Minko.

— Minko!

Claire e atât de stupefiată, că scapă din mână cartea pe care tocmai o luase. Câinii tresar, Wia păşeşte din nou în cameră şi închide uşa.

— Îl cunoşti pe Minko? Pe Minko seducătorul?

— Oh, da!

Pe Claire o apucă voioşia dintr-odată. Aşa deci, prietenul îndepărtat, despre care nu mai ştia nimic, pe care îl uitase întru câtva, este viu! Nu îşi dă seama de îngrijorarea care l-a năpădit pe soţul ei, de aerul lui nefericit, pierdut. În bucuria ei de a evoca

trecutul, povesteşte cum s-au cunoscut, tineri fiind, la Paris, înainte de război, cum s-au reîntâlnit pe Frontul de Est la sfârşitul anului 1944, riscurile pe care şi le-a asumat ea întorcându-se fără permisiune oficială la Paris, pentru a-i găsi ambulanţa pe care o solicitase. Wia o ascultă cum poate nu a ascultat-o niciodată.

Pentru prima dată, se îndoieşte de el, de iubirea pe care i-o poartă Claire. Îşi închipuie o posibilă catastrofă: ea părăsindu-l pe neaşteptate, de azi pe mâine, pentru că apare brusc o iubire din tinereţe.

— Şi tu cum l-ai cunoscut pe Minko?

Wia e sensibil la firescul din glasul ei, la simplitatea întrebării. Viziunea oribilă se risipeşte.

— La Şcoala alsaciană. Eram un mic grup de prieteni din străinătate. Eu, rusul, Minko, polonezul, şi Stephane Hesse, neamţul. Formidabilă Şcoala alsaciană! Nu eram consideraţi „străini", ci „internaţionali". Pentru noi trei, nuanţa era atât de importantă...

Bucuros să evoce în faţa lui Claire anii aceia fericiţi, Wia uită ce îl tulburase atât de mult cu câteva minute înainte. Îi povesteşte acum despre vacanţa în Spania, coborârea în canoe pe Ebro, prin ţinuturile Navarra, Aragon şi Catalunia.

— Nu am mai auzit nimic despre Stephane şi am toate motivele să fiu îngrijorat... Sper să ştie Minko ce s-o fi întâmplat cu el. Dintre toţi trei, Stephane era cel mai înzestrat pentru fericire şi...

Dar Claire îl întrerupe cu un gest.

— Curierul! Am uitat să dăm scrisoarea!

— Mama ta o să aştepte.

La întoarcerea dintr-o vacanţă de două săptămâni petrecută în familie, Rolanne a adus fructe, legume, pachete pentru colege. Aşa se face că ea, Claire, a primit simultan scrisori de la fraţii, sora şi mama ei. Ideea de a-i da copilului care se va naşte un nume comun Franţei şi Rusiei li se pare corectă tuturor. I-au sugerat Pierre, Natacha sau Andre, graţie capodoperei Război şi Pace, unul dintre romanele preferate ale lui François Mauriac. „Pierre va fi, Petruşka", hotărăşte Claire.

Împreună cu Rolanne, urcă în pas vioi pe Kurfürstendamm, spre

clinica unde Claire urmează să nască şi la care e timpul să se înscrie. Acolo au întâlnire cu Hilde, care le va sluji încă o dată drept interpretă, pentru a-i ajuta să completeze formularele.

După un început ploios de aprilie, frigul s-a întors, amintindu-le tuturor că iarna, teribila iarnă 1946-1947 nu s-a terminat, cel puțin nu pentru germani. Căci Germania e în continuare o țară ruinată, din care lipsesc toate: mâncarea, locuințele, hainele.

În ciuda menținerii, de către Aliați, a cartelelor de raționalizare şi apoi a ajutoarelor trimise începând din vară de ONU, oamenii suferă şi acum de foame. Claire şi Rolanne constată asta parcurgând străzile Berlinului.

Femei şi bărbați cu un aspect jalnic continuă să curețe ruinele clădirilor, de cele mai multe ori cu mâinile goale, fără unelte. Au schimbat de mult puținul care le-a mai rămas pe hrană, prin satele dimprejur, iar acum acceptă orice muncă pentru a se putea hrăni. Mulți trăiesc în continuare în pivnițe.

— Am impresia că pentru ei nu s-a schimbat nimic, suspină Rolanne, că sunt tot în „anul zero”, Stunde Nuli, cum zice Hilde.

Claire nu ştie ce să răspundă. De când nu mai conduce ambulanța, o încearcă un vag sentiment de culpabilitate. Chiar dacă mănâncă prost, niciodată după pofta inimii, e conştientă că beneficiază de privilegii enorme. Asta o face să se jeneze în fața nemțoaicelor care acum, că e însărcinată, sunt la dispoziția ei. Una o masează în fiecare dimineață, a doua se va ocupa de copilul ei. Fără a mai vorbi de femeile care, în fiecare zi, vin să facă menajul în tot imobilul.

Hilde aşteaptă în fața clădirii reconstruite parțial, care găzduieşte clinica. Poartă şi acum un palton larg, bărbătesc, strâns în talie cu o centură militară, şi are o beretă trasă până peste urechi. Cu mâinile în buzunar, le priveşte pe Claire şi pe Rolanne care înaintează cu fețe inexpresive.

— Actele sunt gata. Nu mai trebuie decât să îmi dictați răspunsurile, apoi să le semnați. După aceea va trebui să venim cu banii, le anunță ea cu o voce neutră.

Claire şi Rolanne o urmează prin încăperi sumar mobilate, dar foarte curate. Se întâlnesc cu călugărițe, cu nemțoaice însărcinate

care se dau la o parte din calea lor.

— Datorită uniformei Crucii Roşiii, le explică Hilda. Nu e nicio străină aici, niciuna.

Le arată nişte scaune. În timp ce Claire şi Rolanne se aşază, pentru prima dată Hilde o priveşte deschis pe Claire.

— De ce aţi ales să naşteţi într-o clinică germană? o întreabă ea pe neaşteptate.

— Pentru că mi s-a spus că ginecologii americani sunt lamentabili şi nu vreau să fiu ciopârţită!

Claire, o clipă surprinsă de neaşteptata curiozitate, i-a răspuns cu aceeaşi monedă, cu un zâmbet sarcastic, menit, credea ea, să pună capăt acestui început de conversaţie. Dar Hilde i-a întors un zâmbet şi mai sarcastic, aproape sfidător.

— Şi despre ginecologul dumneavoastră neamţ ce ştiţi?

— Că e cel mai bun, că toate nemţoaicele care sunt în măsură să aleagă îl solicită pe el.

— Şi ce altceva? Nu v-aţi întrebat ce-a făcut în timpul războiului? Unde a fost? Ce grad a avut în armată?

Insistenţa asta, întrebările au înfricoşat-o dintr-odată pe Claire. A avut sentimentul, aproape certitudinea că Hilde e în stare să-i facă rău şi că se poate dovedi periculoasă pentru ea şi pentru copilul pe care-l poartă în pântece. O apucă o dorinţă animalică de a fugi, de a părăsi cât mai repede clinica. Dar şi-o reprimă.

— Ce insinuaţi?

Să fie agresivitate ceea ce emană acum? Hilda şi-a regăsit expresia neutră şi indiferentă.

— Nu insinuez nimic. E un ginecolog excelent, copilul dumneavoastră se va naşte în cele mai bune condiţii. Noi, ăştilalţi, învinşii, ne-am dezobişnuit ca învingătorii să apeleze la talentele noastre, asta e tot.

Când se ridică de pe scaun, pe Hilde o apucă ameţeala. Doar datorită reflexului rapid al lui Rolanne nu se prăbuşeşte pe dalele sălii de aşteptare.

— Nu-i nimic. E doar din cauza foamei.

— De data asta veţi face ce vă spun şi veţi veni la noi să mâncaţi ceva, hotărăşte Rolanne.

Câteva ore mai târziu, cele trei femei sunt aşezate la masa din bucătăria imobilului lor. Rolanne a încălzit cartofii cu untură, pe care Hilde îi devorează, cu ochii plecaţi. În ciuda căldurii din încăpere, a refuzat să îşi dea jos paltonul şi bereta. Claire, care ar fi dorit să se întoarcă în camera ei, a acceptat rugămintea pe care i-a şoptit-o Rolanne, aceea de a le ține companie. Stă cu mâinile pe pântece, urmăreşte mişcările dezordonate ale bebeluşului de aproape opt luni, a cărui prezență aproape că nu se ghiceşte, într-atât de subțire a reuşit să se mențină Claire. „Ce nervos eşti, fiule, cât mă oboseşti!”, murmură ea. O încearcă o senzație uşoară de greață, accentuată de lăcomia Hildei, căreia Rolanne îi toarnă un pahar cu whisky, îndemnând-o să mai mănânce, să mai bea.

Într-un sfârşit, Hilde pare sătulă.

— E prima mea masă adevărată după multă vreme. Mulțumesc, spune ea, încercând să se ridice.

— Mai rămâneți puțin, povestiți-ne despre dumneavoastră.

Hilde ridică din umeri, dar pare sensibilă la blândețea lui Rolanne, la gestul pe care îl schițase pentru a o reține. O priveşte o clipă, ca pentru a-i măsura sinceritatea, se uită apoi spre Claire, care, ocupată să îşi mângâie burta, a uitat în mod evident de nemțoaică.

În bucătărie se lasă încet, încet, întunericul; Hilde vorbeşte în continuare. Povesteşte despre căderea Berlinului, despre ocupația sovietică; foametea, moartea, violurile; norocul ei de a fi supraviețuit, de a nu fi înnebunit, aşa cum s-a întâmplat cu atâtea alte femei. Povesteşte şi despre întoarcerea bărbaților, refuzul lor de a afla despre iadul îndurat de femei; tăcerea impusă pe vecie berlinezelor; obligația de a uita. Se exprimă fără niciun dram de sentimentalism, fără a se plânge şi fără ură, ca şi cum. Nu ar fi vorba despre ea, ci despre o străină. Rolanne şi Claire au ascultat-o în tăcere, fără a o întrerupe. Ştiu că toate astea sunt adevărate. Au înțeles instinctiv că nu trebuie să îşi exprime compasiunea pentru a nu o jigni pe Hilde, poate pentru a nu o umili. În cele din urmă, Hilde se opreşte.

— Şi acum ce aveți de gând să faceți? întreabă Rolanne.

— Dumneavoastră ce credeți? Să supraviețuiesc, să strâng bani şi

să plec.

Schelălăituri, o cavalcadă pe scară, becul din tavan care se aprinde brusc şi în bucătărie năvăleşte Wia, urmat de cei doi câini.

— Dumnezeule, da ce faceţi aici, în întuneric?

Tot atunci Hilde se ridică să plece. Wia o vede şi se înclină în faţa ei cu galanteria uşor desuetă pe care o foloseşte cu toate femeile. Dar Hilde se mulţumeşte cu un vag semn din cap. Dispare pe scări, fără a arunca o privire înspre Claire şi Rolanne.

— Ciudată fată! comentează Wia. E cea care lucrează uneori cu voi? Şi, fără a aştepta răspunsul, continuă: Mâncaţi fără mine, voi întârzia. Şi ţineţi voi câinii. Rosen nu vrea să-i mai vadă în birourile noastre.

Din nou singure, Claire şi Rolanne rămân o vreme tăcute, de parcă ar vrea să se odihnească, să reia contactul cu realitatea, cu realitatea lor, care nu are nimic de-a face cu aceea a Hildei, a cărei prezenţă li se pare că bântuie în continuare bucătăria.

— Brrr... Sper să nu-i poarte ghinion fiului meu, şopteşte într-un sfârşit Claire.

Rolanne e şocată.

— Vai, Claire!

— Acum, că-i ştiu mai bine povestea, sunt convinsă că a avut ceva de-a face cu dispariţia şi răscumpărarea lui Vicouny. Dar ştii ceva?

Claire arborează un aer dintre cele mai teatrale:

— Nu mai sunt supărată pe ea.

Această femeie micuţă, grăsuţă, care se învârteşte prin bucătărie, o înduioşează pe Claire, îi trezeşte dorinţa de a o ocroti nu ştie exact împotriva cărui pericol, în perspectiva cărei nenorociri. O simte slabă, vulnerabilă. Faptul că e mama lui Wia nu încetează să o uimească. Nu există nicio asemănare între soţul ei cel dichisit şi femeia obosită, îmbătrânită prematur, între personalitatea extravertită a unuia şi discreţia căutată a celeilalte. Dar Claire a început aproape imediat să o iubească.

Totuşi, nu a fost uşor. Cu o săptămână înainte, când Wia a anunţat-o că mama lui va veni la Berlin pentru câteva zile, că va fi găzduită în imobilul lor, Claire a fost şocată că nu i s-a cerut şi ei

părerea înainte. În plus, Wia ştia de la început că el nu va avea timp să se ocupe de ea. „Aşa vă veți cunoaşte şi voi cu adevărat", i-a spus el cu nepăsare.

Ostilitatea morocănoasă a lui Claire nu a durat mult. Nu i-a trebuit prea mult soacrei ei, atât de timidă, de amabilă cu toată lumea, să se facă plăcută şi în fața lui Claire. Îşi făcea griji pentru sănătatea, pentru somnul lui Claire; povestea cu mare drag despre apropiata venire pe lume a bebeluşului. Părea a uita permanent de sine, gândindu-se doar la ceilalți. Nu se plângea niciodată, nu evoca niciodată trecutul din Rusia, greutățile în care se zbătea de douăzeci de ani, de la plecarea în exil. Pentru Claire, ca şi pentru colegele ei, „prințesa Sofia", cum era numită cu afecțiune, era întruchiparea bunătății.

— Nu sta în picioare, docika, ai să oboseşti.

Pentru a-i face plăcere, Claire se aşază la masa din bucătărie. Soacra ei i-a impus rapid o tutuire căreia nu e în măsură să-i răspundă, dar care nu o deranjează.

— Nu vreți să vă ajut să vă faceți valiza?

— În starea ta?

— Mă simt bine şi, dacă Petruşka ar fi mai puțin agitat, mi-ar fi şi mai bine.

Înainte să apuce să se gândească măcar că-i e sete, soacra ei îi aduce o cană cu ceai. Claire, căreia îi place să fie răsfățată, apreciază gestul şi o invită să se aşeze lângă ea. Sofia acceptă, o priveşte pe Claire zâmbind şi îşi scoate un cercel, un opal greu, cu ametiste mici.

— Nu! spune Claire hotărât.

Încă de la sosire, soacra ei i-a dăruit în permanență unele dintre cele câteva bijuterii care i-au mai rămas, pe care le poartă zilnic şi care o fac să semene, după părerea lui Wia, cu un pom de Crăciun. Claire a observat că el era adesea prea critic la adresa propriei lui mame. Cum putea să fie atât de admirativ cu ea, Claire, şi uneori atât de puțin binevoitor cu alții?

Mistou li se alătură în bucătărie, ciufulită, debordând de bucurie.

— Am obținut permisiunea de a merge la Paris. Iau acelaşi tren ca şi dumneavoastră, prințesă Sofia. Vom avea o călătorie minunată, e primăvară peste tot!

— Mistou s-a logodit, îi explică Claire soacrei sale.

Gloata se îngrămădeşte pe peronul gării, în timp ce Wia, urcat în vagonul în care cele două femei au locuri rezervate, îşi ajută mama şi pe Mistou să se instaleze. Trenul de Paris e plin ca de obicei, mulţi călători vor rămâne în picioare.

Claire, pe peron, împinsă de mulțime, abia aşteaptă ca soțul ei să se întoarcă, să o conducă acasă. Se ştie atât de aproape de momentul naşterii, ceea ce o oboseşte, o îngrijorează. I se pare că bebeluşul din pântece, căruia se încăpățânează să-i spună Petruşka, o secătuieşte de putere. E foarte cald pentru un început de mai. Căldura estivală o oboseşte şi mai tare.

Dar Wia se întoarce şi îi arată fereastra vagonului la care se ițesc Mistou şi soacra ei. Le fac cu mâna, le trimit sărutări. Claire e uluită de tinerețea triumfătoare a uneia şi de sfârşeala resemnată a celeilalte.

— Ce tristă pare mama ta! spune ea.

Wia a cuprins-o protector de după umeri. O conduce cu fermitate spre ieşire, având grijă ca nimeni să nu se izbească în ea.

— Sper că tatăl tău o va aştepta în Gara de Est şi îi va face o primire frumoasă, insistă Claire.

— Tata are viața lui, nu sunt sigur că va fi acolo.

— Cum adică?

— Caii, cursele, prietenii, femeile, ce ştiu eu... După atâția ani de căsătorie...

În ciuda căldurii, Claire simte că îngheață dintr-odată. Cruzimea din cuvintele lui Wia, firescul cu care le-a rostit o îngrozesc. Preț de câteva clipe întrevede viitorul lor, un viitor atât de întunecat, încât aproape că i se face rău. Wia simte că e pe punctul de a leşina, o strânge mai tare şi o sărută tandru pe frunte. „E viața lor. Viața mea cu Wia nu va avea nimic de-a face cu ea”, hotărăşte atunci Claire.

Prin fereastra larg deschisă pătrunde un aer călduț, în care Claire recunoaşte efluviile primăverii. Oraşul în ruine începea să regăsească şi alte miresme în afară de duhorile războiului, ale morții? Efluviile copacilor şi ale florilor, parfumurile vieții? îi pasă foarte mult de renaşterea Berlinului: e oraşul ei adoptiv, va fi oraşul fiului ei. Îşi priveşte în oglindă silueta deformată şi se felicită că va

naşte departe de ai ei: cel puţin nu au văzut monstrul care e convinsă că a devenit. Tocmai îi scrie surorii ei Luce o scrisoare malițioasă, în care se laudă că-i va dărui tatălui lor un nepoțel înaintea ei. Căci Claire îşi doreşte un fiu nu atât pentru Wia, cât pentru tatăl ei, pe care-l admiră mai mult decât orice pe lume şi despre care ştie că şi-a pus mari speranțe în naşterea unui băiețel. „Evident, nu va purta frumosul nume de Mauriac, tată, dar Petruşka va fi primul tău nepot. Măcar la asta le-o voi lua înainte surorii şi fraților mei!", se gândeşte Claire cu o mândrie copilărească.

La sfârşitul zilei, Wia trece să o vadă puţin în camera lor. Îi aduce o ramură parfumată de liliac, crengi şi scrisoarea pe care i-a scris-o soacrei lui şi pe care doreşte, ca de obicei, ca ea să o recitească.

Claire trece iute peste povestea relațiilor tot mai încordate dintre Est şi Vest, peste ceea ce se numeşte deja războiul rece, pentru a zăbovi la pasajul care o priveşte.

„Prin Claire, împărtăşesc viața dumneavoastră, prin ea ştiți ce se întâmplă aici, ne cunoaşteți preocupările, planurile. Prin mine, nu puteți afla decât ceea ce Claire nu vă spune, adică faptul că e tot mai adorabilă (şi mai adorată) pe zi ce trece. Uit adesea să îi povestesc anumite lucruri despre munca mea sau despre treburile mele din timpul zilei, într-atât de prezentă o simt alături de mine în fiece clipă. Nu e niciodată absentă din viața mea, am impresia că e o bucățică din mine, dar, cu toate astea, descopăr mereu ceva nou, care mă face să o iubesc tot mai mult.

Mama mea a plecat. Nu am văzut-o decât seara, dar şi atunci în mijlocul altor oameni, căci casa noastră a fost centrul unei mari reuniuni. Claire a petrecut alături de mama şi de cele mai multe ori au fost singure, în majoritatea zilelor; nu vă puteți închipui cât de adorabil de amabilă a fost în toate privințele şi împrejurările. Mama a plecat într-o excelentă stare de sănătate fizică şi morală, odihnită, eliberată, încântată de şederea la noi; şi toate i se datorează numai şi numai lui Claire."

Din pudoare, Claire s-a întors, ca să-şi ascundă emoția care a copleşit-o citind scrisoarea. Se ştia, se ştie iubită, dar o părticică din ea se mai îndoia, se va îndoi întotdeauna. Wia interpretează greşit gestul şi se îngrijorează:

— Nu merge? Te plictisesc?

Claire își vine în fire, disimulându-şi neaşteptata poftă de râs sub un aer grav:

— Deloc, Wia. Totuşi, când îi scrii mamei...

Caută pasajul la care se gândeşte, îl găseşte şi citeşte:

„Vicouny e, ca de obicei, la fel, adică e câinele perfect (pentru Claire şi pentru mine) sau imbecilul desăvârşit (pentru restul lumii). Se ține peste tot după Claire, o adoră (cum s-ar putea altfel?!). Cam acestea ar fi noutățile despre noi."

— Ce este?

— Ce să fie? E incredibil că nu eşti în stare să înțelegi că mamei nu-i pasă de Vicouny nici cât negru sub unghie!

Naşterea decurge anevoios. Pruncul, care a respirat prea devreme şi s-a sufocat, nu îşi datorează viața decât priceperii ginecologului. Claire, pe jumătate conştientă, suferă enorm. Nu a dormit de mai bine de douăzeci şi patru de ore, e epuizată. Când i se spune că bebeluşul e salvat, că e o fetiță perfect sănătoasă, nu vrea să o vadă. „Atâta chin pentru atâta lucru!" protestează ea, întorcându-se pe partea cealaltă şi căzând într-un somn profund.

Când se trezeşte, soarele la asfințit luminează camera. Pe fereastră vede crengile unui tei mişcându-se în bătaia vântului şi pe noptieră, un buchet de flori.

În fața ei, la picioarele patului, un leagăn. Îşi aminteşte că a născut o fetiță şi îşi dă seama că leagănul e gol. O apucă frica. Dacă fetița, care s-a născut atât de greu, nu a supraviețuit? Caută din ochi o sonerie, ceva care să îi permită să ceară ajutor.

Dar uşa se deschide şi apare Wia cu bebeluşul în brațe, urmat de Olga şi de Rolanne. Toți sunt pe cât de radioşi, pe atât de emoționați. Se lansează într-o sporovăială alandala, din care se înțelege că sunt uşurați, nespus de bucuroşi, că toți chiriaşii de la numărul 96 aşteaptă cu nerăbdare clipa în care vor putea veni să o îmbrățişeze pe Claire. Ei îi vine să le spună să facă mai puțină gălăgie, să termine cu agitația.

— Mâine, cel târziu poimâine, îmi voi prezenta fiica tuturor prietenilor, spune Wia. Uită-te la ea: un adevărat mujic!

Îi întinde bebeluşul, pe care Claire, prost dispusă, refuză să-l ia.

— Sunt prea obosită, spune morocănoasă.

Wia, descumpănit, se întoarce spre Rolanne şi spre Olga, ca pentru a le întreba ce trebuie să faci cu o femeie, a lui, care a devenit mamă de abia câteva ceasuri. Rolanne ridică ghiduşă din umeri, ceea ce înseamnă că nu are nicio importanţă şi că trebuie să îi dea lui Claire un răgaz să se obişnuiască. Ia copilul la piept, îl leagănă, îl gâdilă, fredonează un refren. Pruncul scânceşte, ceea o înduioşează pe Olga.

— Dă-mi-l mie, o roagă pe Rolanne.

— Nu, e copilul meu din Berlin.

Rolanne, cu fetiţa la piept, dansează acum în jurul patului, de parcă ar fi vrut să-i împărtăşească nou-născutei întreaga bucurie a naşterii ei. „Copilul meu din Berlin, copilul meu din Berlin”, repetă iar şi iar. Wia s-a aşezat lângă Claire. Îi cuprinde mâinile, îi povesteşte despre telefoanele date familiilor lor, despre felicitările tuturor, despre telegramele care au început să curgă din toate părţile.

Dar Claire nu îl ascultă decât pe jumătate. Se uită cu un amestec de iritare şi stupoare la Rolanne, care se tot învârteşte cu bebeluşul în braţe, la Olga, care încearcă să i-l ia.

— Dă-mi-l mie, e copilul meu din Berlin.

Rolanne nu se lasă rugată. Claire, la început cu teamă, apoi cu ceva mai multă siguranţă, îl pune în scobitura umărului. Se lasă în voia ei fără să plângă, fără să ţipe şi e într-atât de încrezător, de bucuros chiar, că o tulbură. Înţelege vag că a ieşit din ea, că e al ei. Se miră sincer, cu naivitate, că a fost în stare să aducă pe lume o mică făptură omenească.

— De necrezut! şopteşte.

Îi mângâie pielea, atât de fină, de moale, verifică dacă are două mâini, două picioare, rămâne interzisă dinaintea zâmbetelor micuţei, a gânguritului ei. O simte atât de sigură că e în locul potrivit, încât o copleşeşte un val de iubire şi de recunoştinţă. Nu îşi dă seama că în jurul ei s-a făcut linişte şi nici de atenţia cu care Wia, Rolanne şi Olga îi pândesc cele mai mici gesturi.

— Copilul meu din Berlin, şopteşte ea.

Cu prudenţă, cu timiditate, îi sărută mânuţele, fruntea, puful

auriu de pe creştet. Şi, dintr-odată, pe jumătate amuzată, pe jumătate plină de reproş, spune:

— Pentru Dumnezeu, Wia! Nu mi-ai spus niciodată că ai roşcați în familie!

— Tu erai bebeluşul. Părinții tăi au fost primii care s-au iubit, primii care s-au căsătorit, iar tu, primul lor copil. De aceea ai rămas, în toți anii ăştia, primul nostru copil, copilul nostru din Berlin. Fiii mei s-au născut în alte părți, la fel şi cei ai lui Mistou, iar fratele tău, la Roma, dacă îmi aduc bine aminte.

Olga savurează povestea pe care tocmai a spus-o. Astfel a putut să călătorească departe, foarte departe în trecut, în căutarea amintirilor fericite. Sunt aceleaşi cu ale lui Claire, Wia, Rolanne, Mistou şi Leon de Rosen. Toți cred că la Berlin au trăit cei mai frumoşi, cei mai intenşi ani din viață. Erau tineri, doreau cu ardoare să uite de suferințele războiului, să-i ajute pe ceilalți. Căutarea dispăruților, găsirea şi salvarea lor era înaltul ideal al tuturor. Acest ideal le-a pecetluit prietenia. Toți fost de o discreție şi de o modestie admirabile, când e vorba de această aspirație.

Astăzi, în 2008, doar Olga şi Plumette mai pot depune mărturie. Wia a murit cel dintâi, foarte devreme, mult prea devreme. Treizeci de ani mai târziu a venit rândul lui Claire, apoi au urmat Rolanne, Mistou şi Leon de Rosen.

În apartamentul ei de lângă Catedrala ortodoxă rusă Sf. Aleksandr Nevski, din strada Dam, Olga deapănă în continuare firul amintirilor. Ia întrebările mele foarte în serios, nu vrea să se înşele asupra răspunsurilor. Tăcerile ei, în clipele când se gândeşte, sunt pauze care îmi permit să văd cum se reînsuflețesc toate aceste ființe dispărute.

— Noi am avut norocul să supraviețuim, iar misiunea de căutare a dispăruților s-a încropit pe fugă. Nu ne cunoşteam între noi, proveneam din medii foarte diferite, dar aveam ceva în comun: eram în viață. Apoi, a fost şi datorită energiei fantastice a lui Leon şi a lui Wia, datorită curajului fetelor din Crucea Roşie şi...

Un zâmbet cu substrat luminează chipul frumos al Olgăi.

— ... şi grație iubirii dintre părinții tăi. O iubire care ne orbea, care se revărsa asupra noastră şi care ne unea pe toți. Ne făcea

incredibil de fericiţi şi de solidari cu fericirea, cu căsătoria lor, cu naşterea ta, copila mea din Berlin.

O nouă tăcere. În apartamentul mare, gol, nu răzbate niciun zgomot. Ceaiul s-a răcit de mult pe tavă şi nu ne-am atins de prăjiturile aranjate cu grijă de Olga acum două ceasuri. E o după-amiază de iarnă, afară e întuneric. Mă ridic să aprind câteva veioze. Privesc fotografiile înrămate ale Olgăi şi ale lui Leon de Rosen, care s-au căsătorit în 1948, chiar înainte să se destrame echipa din Kurfurstendamm 96, portretele copiilor lor la diferite vârste şi ale numeroşilor lor nepoţi. Fotografii de grup, fotografii de la petreceri, fotografiile unei familii unite. Mă gândesc la Claire şi la Wia, la puţinii lor ani fericiţi.

Olga a rămas o femeie foarte intuitivă, care pare să înţeleagă ce simt. Sau poate pur şi simplu gândurile noastre urmează acelaşi făgaş.

— După Berlin, viaţa nu a mai fost niciodată ca înainte. După cum bine ştii, nu ne-a copleşit cu daruri.

Îşi caută cuvintele.

— Părinţii tăi, care s-au iubit atât de mult, au sfârşit prin a ajunge la cele care îi despărţeau. Erau cu adevărat ca ziua şi noaptea. Trebuie să ţi-i imaginezi. Tatăl tău, solar, debordând de energie, extravertit, mereu gata să sărbătorească ceva. Mama ta, uneori atât de întunecată, deloc dornică să iasă în evidenţă, şi cu migrene, multe migrene... Ţin minte că, văzându-i pe Claire şi pe Wia în ziua căsătoriei, mi-am spus: „Vitalitatea lui Wia, cu migrenele şi crizele de ficat ale lui Claire... El nu o va putea înţelege, odată şi odată îi va reproşa că stă în întuneric zile întregi." Da, ţin minte că aşa am gândit... Vrei să-ţi spun ce mai ţin minte că m-am gândit?

Mai mult ghiceşte decât aude „da"-ul pe care-l şoptesc.

— Trebuie să faci un efort să îţi imaginezi de unde se trăgeau bunicii tăi ruşi. În ziua căsătoriei lui Claire cu Wia, erau acolo grupul francezilor, atât de elegant, şi grupul ruşilor, atât de lipsit de eleganţă. Cei din urmă erau după patru ani extrem de grei de război. Sărăciseră, nu prea mai ştiau cum să se îmbrace, cum să se integreze. Ca şi extraordinara prinţesă Sofia. Dar era tipic epocii, atât de tipic... Îţi spun toate astea ca s-o înţelegi pe mama ta, atât de

franțuzoaică, atât de puțin cosmopolită, şi pe tatăl tău, care era exact pe dos. Dar s-au iubit, da... Aşa ceva nici c-am mai văzut...

Olga începe să dea semne de oboseală. Am petrecut împreună după-amiaza, urcând pe firul timpului în căutarea lui Claire, a lui Wia, a tuturor celorlalți. Şi-a pregătit cu grijă întrevederea, şi-a triat amintirile. Mi-a promis o onestitate desăvârşită, fără ca eu să-i fi cerut. O privire către ceas îmi arată că e timpul să plec şi mă ridic de pe divanul pe care mă aşezasem. Dar Olga îmi semn să mă aşez la loc.

— Ştii, desigur, că a fost cât pe ce să mori la naştere. Fără intervenția ginecologului neamț, nu ai fi fost aici, să mă asculți. Ți-a salvat viața. Câteva săptămâni mai târziu, a fost arestat, judecat şi spânzurat: era criminal de război. Când am aflat, nu am fost prea impresionați. Încă nu înțelegeam oroarea absolută a exterminării evreilor, nu ştiam sau nu voiam să ştim încă totul, nu îmi amintesc prea bine. În 1945, 1946, chiar şi în mai 1947 era nevoie de noi la Berlin. Încă erau atâția oameni dispăruți care trebuiau găsiți, salvați, redați familiilor lor...

În noaptea rece de iarnă, merg la întâmplare pe strada Daru, pe strada Neva, în jurul Catedralei ortodoxe Sf. Aleksandr Nevski. Când am plecat de la ea, Olga m-a ținut o clipă în prag, ca şi cum ar mai fi avut să-mi povestească ceva despre ce a fost şi nu mai este, despre uitare. Apoi a ridicat din umeri. Nicevo, nicevo[10] a şoptit.

Mulțumiri lui Jeanine Ivoy, Olga de Rosen şi lui Pierre Wiazemsky.

---

[10] „Nimic, nimic” – în lb. Rusă în orig. (n. Tr.).